

Stenogrammid

XIII Riigikogu stenogramm

VI istungjärk

Kolmapäev, 27. september 2017, kell 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:03 Peaministri poliitiline avaldus

2. 15:07 Ühelt poolt Kanada ning teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahelise laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) ratifitseerimise seaduse eelnõu (466 SE) teine lugemine

3. 15:31 "Spordipoliitika põhialused aastani 2030". 2016.-2017. aasta täitmise aruanne

4. 17:06 Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (360 SE) teine lugemine

5. 17:22 Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (489 SE) esimene lugemine

6. 17:44 Rahvusvahelise raudteeveo konventsiooni ja selle lisade muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (474 SE) esimene lugemine

7. 17:50 Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (494 SE) esimene lugemine

8. 19:13 Halduskohtumenetluse tõhustamiseks halduskohtumenetluse seadustiku, riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu (496 SE) esimene lugemine

9. 19:22 Haldusmenetluse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (497 SE) esimene lugemine

10. 19:31 Sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (499 SE) esimene lugemine

11. 19:52 Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (498 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Kellel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Heili Tõnissonil on, Vabariigi Valitsuse nimel. Palun!

Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud Riigikogu esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna viis seaduseelnõu. Esiteks, perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, okupatsioonirežiimide poolt represseritud isiku seaduse muutmise ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nende kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalkaitseminister Kaia Iva. Kolmandaks, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Neljandaks, erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nende kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Viies, 2018. aasta riigieelarve seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab

Vabariigi Valitsust rahandusminister Toomas Tõniste. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud viis eelnõu, mille menetlusse võtmine toimub kodu- ja töökorra seaduse alusel. Kohaloleku kontroll, palun!

[Kohaloleku kontroll](#)

82 Riigikogu liiget on täiskogul kohal.

Austatud Riigikogu, palun tähelepanu! Päevakorda on vaja täpsustada ja, mis veel hullem, ka täiendada.

Nimelt on peaminister Jüri Ratas avaldanud soovi esineda tänasel Riigikogu istungil poliitilise avaldusega.

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punkti 9 ja lõike 2 alusel täiendan tänase istungi päevakorda ja lisan esimeseks päevakorrapunktiks peaminister Jüri Ratase poliitilise avalduse. Teiseks, tänase kaheksanda päevakorrapunkti arutelul, Vabariigi Valitsuse algatatud halduskohtumenetluse tõhustamiseks halduskohtumenetluse seadustiku, riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu 496 esimesel lugemisel on eelnõu algataja ettekandja Andres Anvelt.

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Vabandust! Üheksanda päevakorrapunkti arutelul on samamoodi eelnõu algataja ettekandja Andres Anvelt, see on eelnõu 497 esimene lugemine.

[Üles Tagasi](#)

---

1. 14:03 Peaministri poliitiline avaldus

Esimees Eiki Nestor

Alustame tööd. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus seoses 2018. aasta riigieelarve seaduse eelnõu üleandmisega Riigikogule. Palun, Jüri Ratas!

Peaminister Jüri Ratas

Auväärt Riigikogu esimees! Väga austatud Riigikogu liikmed! Ma tänan kõigepealt Riigikogu esimeest ja Riigikogu selle võimaluse eest täna siin esineda.

Head Eesti inimesed! Minu esinemise sisu on, ma arvan ja loodan, positiivne. See on järgmise aasta riigieelarve eelnõu ja siin on tõesti palju häid sõnumeid. Mul oli au siin teie ees seista 21. novembril 2016. aastal, kui ma küsisin ja palusin volitusi Vabariigi Valitsuse moodustamiseks. Tõin siis peaministri kandidaadina oma kõnes välja, et meie Eestimaa seisab mitmes mõttes tõsise väljakutse ees. Rahvastikukriis, ühiskondlik ebavõrdsus, majanduslik seisak ning riiklik julgeolek on need küsimused, millest ei saa ega tohi mööda vaadata. Samuti rõhutasin kohalike omavalitsuste tulubaasi ning põllumajandustoetuste suurendamise vajadust. Lubasin, et just nende sõlmprobleemide lahendamine on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna, Isamaa ja Res Publica Liidu ning Keskerakonna valitsusliidu kande eesmärk. Mul on rõõm, et saan täna teie ees ausalt kinnitada, et täpselt seda 2018. aasta riigieelarve teebki. Toona loetletud teemad on see alus, millest me riigieelarvet koostades lähtusime. Anname oma panuse inimeste elukeskkonna parandamiseks, ühiskondliku võrdsuse suurendamiseks, majanduse pikaajalise ja jätkusuutliku kasvu tagamiseks ning riigi julgeoleku kindlustamiseks. Valitsuse eelarvepoliitika on tugev ja vastutustundlik. Valitsussektori võlakoormus väheneb ja maksukoormus ei suurene. Valitsussektori eelarvepositsioon on praeguse prognoosi järgi tasakaalulähedane. Riigi tulud ja kulud ületavad järgmisel aastal esmakordselt 10 miljardi euro piiri. Riigieelarve suunab kokku 3,1 miljardit eurot sotsiaalvaldkonda, 1,4 miljardit tervishoidu ning 1 miljardi haridusse. Kaitsevaldkonda panustame 26 miljonit eurot rohkem kui eelmisel aastal ehk 528 miljonit eurot ja see on suurim kaitse-eelarve Eesti ajaloos. Riigieelarve on Eesti elu parandamise üks olulisemaid instrumente, seetõttu oleme teinud oma poliitikavalikutel eelmise valitsusega võrreldes mitmeid põhimõttelisi kursimuutusi. Meie soov on vähendada ebavõrdsust ja liikuda senisest tasakaalustatuma ühiskonna poole. Selle saavutamiseks on meil ette nähtud maksuvaba tulu reform, tervishoiureform ja ka kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamine, samuti mitmed olulised ja liiga kaua edasilükatud investeeringud.

Soovin siinkohal tehtud töö eest südamest tänada koalitsioonipartnereid Sotsiaaldemokraatlikust Erakonnast ning Isamaa ja Res Publica Liidust ning loomulikult oma erakonnakaaslast. 2018. aasta riigieelarve on meie ühine töö.

Väga austatud rahvasaadikud! Eelmisel sügisel koalitsioonile alust pannes leidsime heade partneritega üksmeelselt, et üks olulisemaid meie ees seisvaid ülesandeid on rahvastikuprobleemi lahendamine. Rahvaarvu suurendamiseks on vältimatult vajalik, et inimestel oleks Eestis hea elada, et Eesti oleks parim koht, kus õppida, töötada ja pere luua ning et varasematel aastatel lahkunud inimesed naaseksid kodumaale. Valitsuse üks

suurimaid võimalusi eestimaalaste elu mõjutada on just riigieelarve ja seetõttu peame eelarvet parimal võimalikul viisil ka kasutama.

Üheks meie ühiskonna oluliseks probleemiks on loomulikult majanduslik ebavõrdsus. Meie valitsused on liiga kaua olnud keskendunud ainult kasvunumbriks ja liiga vähe on nad pööranud tähelepanu ühiskondliku jõukuse õiglasele jaotumisele. Seda näeme ja tunnustame me ise ning sellele viitavad ka rahvusvahelised organisatsioonid.

Oleme riigieelarves andnud ebavõrdsusega võitlemisele selgete valikute abil senisest hoopis suurema kaalu. See ei tähenda kaugeltki senise edu ohverdamist või majandusarengule lõivu maksmist. Täpselt vastupidi. Auväärt rahvasaadikud, võrdsem ühiskond on ühtsem, ühtsem ühiskond on tugevam ning tugevam ühiskond kasvab kiiremini.

Järgmisel aastal astume olulisi samme ühiskondliku võrdsuse suurendamise suunas. Tulumaksuvaba miinimumi suurendamine jätab kõigile madalat ja keskmist palka teenivatele inimestele tuleval aastal palgapäeval 64 eurot rohkem kätte. Sellest reformist võidavad kõik, kes teenivad kuni 1776 eurot. Tegemist on käesoleva sajandi kõige olulisema ja põhimõttelisema maksupoliitilise otsusega.

Tasakaalus ühiskonna saavutamiseks on niisama oluline tagada eakatele väärikas pension. Keskmise pension tõuseb uuel aastal prognooside kohaselt 6,3% ehk 416 eurot 442 eurole. Jätkub ka lapsetoetuste tõus. Oleme alati rõhutanud, et majandusedu peab jõudma iga inimeseni, iga tubli noore ja iga töönimeseni, iga teenitult pensionile siirdunud eakani, iga Eestimaa pere ja iga Eesti elanikuni. Meie eesmärk on, et uuel aastal langeks suhteline vaesus enam kui 21% pealt 15,9%-le. Nii toome *circa* 70 000 inimest vaesuspiiri alt välja.

Järgmisel aastal tõusevad enamiku eestimaalaste sissetulekud. Inimesed võidavad tänu majanduskasvuga kaasnevale palga- ja pensionikasvule ning meie algatatud maksuvaba tulu reformile. Valitsus annab seega oma selge panuse, et majanduskasv oleks võimalikult kaasav.

Samamoodi liigume otsustavalt edasi tervishoiuvaldkonnas. Aastaid on oodatud lahendusi meie meditsiinisisüsteemis valitsevatele probleemidele. Seepärast otsustasime juba kevadel, et suurendame tervishoiu rahastamist, mis parandab arstiabi kättesaadavust ning lühendab ravijärjekordi. Tervishoid vajab seadusest tulenevat jätkusuutliku rahastamise mudelit, mille abil suuname valdkonda nelja aastaga üle 200 miljoni euro lisaraha, seejuures 2018. aastal 34 miljonit.

Tervis on väga oluline osa inimeste elukvaliteedist, seega peaks tervishoiuteenuste kättesaadavuse parandamine ning meie inimeste tervelt elatud aastate arvu suurendamine olema iga valitsuse südameasi. Täpsemalt öeldes otsustasime, et riik hakkab mittetöötavate vanaduspensionäride eest tasuma sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa, mis jõuab 2022. aastaks järk-järgult 13%-ni keskmisest vanaduspensionist. Lisaks hakkab haigekassa vastutama osa seni riigieelarvest rahastatud tervishoiuteenuste eest.

Täiendava ravimihüvitise süsteemiga vähendame oluliselt suure ravimivajadusega inimeste kulutusi retseptiravimitele. Ühtlasi on see süsteem patsiendile lihtsam, kuna soodustust hakatakse arvestama automaatselt apteegis ravimi ostmisel. Ravimikulud vähenevad ligi 110 000 inimesel, kelle kulud ületavad praegu 100 euro piiri aastas. Uue korra järgi hakatakse täiendavat hüvitist maksma 50% ulatuses, kui kulutused jäävad vahemikku 100–300 eurot, ning 90% ulatuses, kui kulud ületavad 300 eurot. Riikliku immuniseerimiskava vaktsiinide tagamiseks on tuleva aasta eelarvesse planeeritud ligi neli miljonit eurot. Ühe märgilise sammuna peame vajalikuks pahede tarbimist kõrgemalt maksustada ja see on ka juba vilja kandnud. Loomulikult arutletakse palju alkoholiaktsiisi tõusu üle. Valitsuse valikud on seadnud inimeste tervise teadlikult teistest eesmärkidest kõrgemale.

Toon ühtlasi välja, et olulise sammuna tõstame represseeritute toetuse 192 eurot 230 eurole. Seda toetust saavad represseeritud kodanikud ja need Eesti kodanikud, kes saadeti sunniviisil likvideerima Tšernobõli tuumakatastroofi tagajärgi. Määratlemata kodakondsusega ehk nn halli passiga inimesed, kes samuti osalesid tuumakatastroofi likvideerimisel ning olid saadetud sinna Eestist, hakkavad saama niisama suurt (aastas 230 eurot) sotsiaaltoetust tervise taastamise kulude katmiseks. Viimane muudatus puudutab kuni 1400 inimest. Väga austatud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel, et 2018. aasta riigieelarvega suureneb 4,5% siseturvalisuse valdkonna töötajate, näiteks politseinike, päästjate ja tolliametnike palgafond, samuti suureneb sotsiaalhoolekande töötajate palgafond. Turvalisuse valdkonnas on häid uudiseid veel palju. Kasvab piirkonnapolitseinike arv ning kahekordistub kiirreageerimisvõimekus. Päästevaldkonna arendamiseks investeeritakse päästjate ja demineerijate kaitsevarustusse ja uude päästetehnikasse, samuti toetatakse vabatahtlike päästekomandode võrgustiku laiendamist ja tugevdamist. On väga oluline, et kodude tuleohutuse parandamiseks on eelarvesse planeeritud 1,5 miljonit eurot lisavahendeid.

Järgmisel aastal jätkub ka õpetajate palga tõus, milleks on Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarves 36 miljonit eurot rohkem kui käesoleval aastal. Õpetajate palga alammääraks saab 1150 eurot ja õpetajate keskmiseks palgaks 1380 eurot. Lasteaiaõpetajate palga tõusu panustame järgmisel aastal omavalitsuste kaudu 13,5 miljonit eurot. Kutseõppes suurenevad vahendid 9%, 76 miljoni euron.

Kõrgharidusega kultuuritöötajate ja noortetreenerite palga tõusu tarbeks on eelarves 10 miljonit eurot.

Ettepaneku järgi tõuseb kõrgharidusega kultuuritöötaja brutotöötasu alammäär järgmisel aastal esmakordselt üle 1000 euro piiri, täpsemalt öeldes 1150 euron.

Pikki aastaid olen ma isiklikult pidanud hääletama riigieelarve vastu paljuski just seetõttu, et toonased valitsused pole täitnud majanduskriisiaegset lubadust ega taastanud kriisiaastatel n-ö ajutiselt kärbitud omavalitsuste tulubaasi. Tänavu mul Riigikogu liikmena seda muret ei oleks, sest uuel aastal kohalike omavalitsuste tulubaas kasvab. Lisaks mitmesuguste toetuste kasvule on valitsus otsustanud suurendada 2018. aastal konkreetsete ülesannetega sidumata omavalitsuste tulumaksu- ja tasandusfondilaekumisi 30 miljonit eurot. Seeläbi saavad meie vallad ja linnad kohalikku elu paremini korraldada, oma inimesi ja kogukondi kaasata ning pakkuda oma elanikele kvaliteetseid teenuseid. Samuti on valitsus otsustanud suurendada kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat ja anda neile koos rahastusega – ma rõhutan, et koos rahastusega – uusi ülesandeid. Selle eesmärk on kasvatada omavalitsuste otsustusõigust ja vastutust kohaliku elu korraldamisel, et nad saaksid terviklikumalt planeerida piirkonna arengut ja pakkuda elanikele paremaid teenuseid. Meie huvides on võimekad omavalitsused, kes on üle terve Eesti riigile tugevaks partneriks.

Austatud Riigikogu! Eesti majanduskasv kiirenes aasta esimeses pooles oluliselt, jõudes 5,2%-ni, seejuures kasvas majandus tänavu teises kvartalis koguni 5,7%. Eesti on murdnud viimaste aastate majandusseisaku selgroo. Samas on kõigest aastaga mure vähese majanduskasvu pärast asendunud teise äärmusega ning on tekkinud hoiatused liiga kiire majanduskasvu eest. Loomulikult tuleb olla jätkuvalt tasakaalukas, kuid nõustun analüütikutega, kes soovivad meil endasse uskuda. Majanduskasvu veduriks – ma rõhutan, et majanduskasvu veduriks – on loomulikult tublid Eesti ettevõtted. Mul on eriti hea meel selle üle, et meie ettevõtjad on viimastel aastatel loonud palju uusi töökohti. See on aktiivsuse tööturul tõstnud viimase kahe aastakümne kõrgeimale tasemele. Pakutavad töökohad annavad paljudele inimestele rakendust ning aitavad oluliselt kaasa ebavõrdsuse vähendamisele ühiskonnas.

Samamoodi tuleb ka valitsusel pingutada, et majandus jätkaks järgmistel aastatel niisama tempokat arengut ning kasv kujuneks võimalikult pikaajaliseks. Riik saab majanduskasvu panustada näiteks hästi ja targalt suunatud valitsussektori investeeringute abil.

Valitsus investeerib riigieelarve kaudu 2018. aastal üle miljardi euro, et toetada Eesti majanduse pikaajalist kasvuvõimet. Me suuname raha meie põhimaanteedesse, toetame põllumajandust, makstes 18,4 miljonit eurot üleminekutoetusteks, arendame ressursisäästlikku tootmist ja kodumaist teadust. Me plaanime investeerida 56,7 miljonit eurot oluliste taristuobjektide väljaehitamiseks ning meie kõigi elukeskkonna arendamiseks. Riigi, omavalitsuste ja erasektori koostöös jätkub lairiba jaotusvõrgu väljaehitamine. Investeeringuid 10 miljonit eurot kiire internetiühenduse üle Eesti kättesaadavaks tegemiseks. Teehoiuinvesteeringuid on kavas 227 miljoni euro eest, sh on kavas Kose–Mäo maanteelõigu neljarealiseks ja Tallinna ringtee Jüri–Väo lõigu 2+2-realiseks ehitamine, samuti ristmike renoveerimine ja liiklusohutuse parandamiseks Tallinna–Narva maanteel Väo liiklussõlme ehitamine. Algab Haapsalu raudtee esimese etapi ehitus. Me toetame aastatel 2017–2020 kohalike omavalitsusi elamufondi arendamisel ligemale 60 miljoni euroga, millest 2018. aastal panustame 20 miljonit eurot. Energeetikasektorisse investeerib riik 32 miljonit. Samuti kasvavad maantee- ja raudteetranspordi ning parvlaevaühenduse dotatsioonid.

Mul on hea meel, et strateegiliste investeeringute kõrval ei jää tähelepanuta ka väiksemad, kuid väga olulised haridus-, kultuuri- ja spordivaldkonna projektid. Näiteks arendame kolme aasta jooksul välja Kääriku spordikeskuse. Aastatel 2018–2020 eraldame baasi väljaehitamiseks ligi 12 miljonit eurot, järgmise aasta eelarves on selleks ette nähtud 3,8 miljonit. See loob Eesti tippspordlastele ja noortele võimaluse treenida maailmatasemel tingimustes. Tänapäevase spordibaasi väljaehitamine näitab, et riik väärtustab nii laste ja noorte sporti kui ka meie tippspordlaste võimalusi treenida olümpiamängude väärikselt.

Samuti toetab riik Tallinna Linnateatri vanalinnas asuva teatrikompleksi arendamist. Linnateatri kollektiiv ning teatrihuvilised on ammu ära teeninud korrastatud teatrihooned ning uue ja ruumika saali. Meie siht on teha koos Tallinna linnaga teatritele juurdeehitus ning korrastada olemasolevad ruumid. Tuleva aasta eelarves on hoonekompleksi projekteerimiseks ette nähtud 0,7 miljonit eurot, järgmistel aastatel toetab riik linnateatri juurdeehitust veel ligikaudu 9 miljoniga. Esialgsete prognooside kohaselt on vajalike ehitustööde maksumus 2018.–2020. aastal 20 miljonit eurot, millest ligi poole katab riik ja ülejäänud Tallinn.

Mul on väga hea meel, et 2018. aastal alustatakse Sisekaitseakadeemia Narva kolledži ehitust. Otsus lähtub nii akadeemia huvidest kui ka Ida-Virumaa ja tema elanike vajadustest. See on kasulik kõigile osapooltele. Sisekaitseakadeemia kolledži Narva rajamisest võidab nii siseturvalisuse valdkond, kes saab mitmekesisema väljaõppekeskkonna, kui ka kohalik kogukond. Samamoodi käivitame uuel aastal Ida-Virumaa programmi. Valitsus näitab selgelt, et väärtustab Ida-Virumaa arengut samaväärselt teiste Eestimaa piirkondade arenguga. Austatud rahvasaadikud! Jälgides avalikke debatte riigieelarve teemal, on jäänud mulje, et kuna sisule on raske midagi ette heita, püüab mõni opositsioonierakond vägisi viia vaidlust eelarve tehnilisele poolele. Meie olulistest ja laiapõhjalistest reformidest on räägitud märksa vähem kui sellest õnnetust 0,25%-lisest struktuursest puudujäägist. Aga hea küll, räägime ka sellest. Ma püüan seda teha võimalikult selgelt ja ausalt.

Kas ma tohin paluda kaks minutit juurde?

Esimees Eiki Nestor

No siis tuleb kaks minutit leida.

Peaminister Jüri Ratas

Järgmise aasta riigieelarve on kavandatud 0,25%-lises struktuurses puudujäägis. Seda on püütud maalida enneolematu kuriteona, mis nullib kõik positiivse, mida eelarve inimestele toob. Ajaloolise täpsuse huvides toon võrdluseks välja Rahandusministeeriumi andmed Reformierakonna juhitud valitsuste eelarvete kohta. Näiteks ulatus 2006. aastal struktuurne puudujääk -2,7%-ni SKT-st, 2007. aastal -3,8%-ni ja 2008. aastal koguni -5,1%-ni. Tuletan korra veel meelde, et 2018. aasta puhul me räägime 20 korda väiksemast protsendist. Seejuures jõuab eelarve prognooside kohaselt tasakaalu juba 2020. aastal ehk aasta varem, kui kevadel oli kavandatud.

Head Riigikogu liikmed! Kas me ei tee praegu sääsest elevanti? Peale selle näitab reaalne statistika, et Reformierakonna juhtimisel valitsussektori võlakoormus kahekordistus, jõudes 2005. aasta 4,5% pealt 2016. aastal 9,4%-le. Praegune valitsus on võtnud vastu otsused, mille tulemusena väheneb võlakoormus 2021. aastal 7%-ni.

Üks etteheide praegusele valitsusele on veel maksukoormuse väidetav suurendamine. Lugupeetud Riigikogu, meie maksukoormus ei kasva ning valitsuse eesmärk on hoida see lähiaastatel stabiilselt 34% ja 35% vahel. Viidates taas kord ajaloole ja opositsioonierakonna etteheidetele, ütlen seda, et selle erakonna enesekindlast retoorikast hoolimata kasvas meie maksukoormus 30%-st praeguse tasemeni ehk ligi seitsmendiku võrra. Viimaks, pole alust ka hirmutamisel, nagu kavatseks praegune valitsus ulatuslikult reserve kasutada. Riigi kulude katmiseks kasutatakse 86 miljoni euro ulatuses likviidsusreservi, kuna mõistlik on vabu finantsvahendeid efektiivselt kasutusse suunata ja võlakohustusi mitte kasvatada.

Ma tänan kõiki Eestimaa elanikke ja ettevõtjaid, kelle toel me üldse 2018. aasta riigieelarvet koostame! See pole mitte valitsuse rahaplaan, vaid kõigi Eesti inimeste eelarve. Ma tänan teid kuulamast ja soovin teile asjalikke arutelusid! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, peaminister Jüri Ratas! Avan läbirääkimised. Läbirääkimistel saab sõna võtta fraktsiooni nimel. Andres Ammas Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Jätkan hea meelega peaministri algatatud debatti tuleva aasta riigieelarve üle, kuigi on ju aus öelda, et meie siin saalis ei ole seda eelarvet, vähemalt suuremalt jaolt, veel näinud ja oma mõtetes saame toetuda praegu ainult nendele sõnumitele, mida valitsus on pidanud vajalikuks avalikkusele pressiteadete ja intervjuude kujul esitada. Põhiküsimuseks on ja jääb eelarve tasakaal. Peaministril oli täiesti õigus, kui ta hetk tagasi ütles, et see puudujääk praegusel ajal on õnnetu. Peaminister oleks nagu tahtnud seda sõna panna jutumärkidesse. Neid jutumärke seal ei ole, see ongi õnnetu. Väga sümboolne on, et just tund-poolteist tagasi tuli eelarvenõukogu hinnang ja soovitus koostada eelarve väikese ülejäägiga, mitte puudujäägiga. Me ei saanud ei infotunnis rahandusministrilt ega praegu peaministrilt vastust, miks neid ekspertide soovitusi ei kuulata, miks ei kasvatata reserve, mida eksperdid headel aegadel soovivad kasvatada.

See valitsusk koalitsioon ei ole suutnud järele anda kiusatusele täita korraga võimalikult suur hulk valimislubadusi. Lugupeetud koalitsioon, te olete kindlad, et see toob teile ületuleval aastal valimistel edu. Need võivad olla virvatuled. Eesti rahvas üldiselt hindab säästlikkust ja riigimehelikkust. Ma tõesti ei saa aru, miks te käitute nii meelegeitlikult, et peale teid tulgu või veeuputus. Täiesti vabalt võib juhtuda, et te saate kunagi veel valitseda, küll jõuate ka siis oma visioone ellu viia.

Mitmed varem lahendamata küsimused on selles eelarves tõesti lahenduse leidnud ja selle eest peab valitsust kiitma. Vabaerakonnal on väga hea meel, et näiteks haridusele, mis oli varem pidevalt alarahastatud, tuleb raha tunduvalt juurde ja õpetajate palka tõstes püütakse üldise palgaralliga sammu pidada. Hea meel on investeeringutest kultuurivallas, kõrgharidusega kultuuritöötajate palga tõusust ja treenerite tasu tõusust. Mõnes asjas on valitsus tahtnud teha head, aga see pole lõpuni hästi välja kukkunud. Vabaerakond on rahul, et riigisisese lisamaksed põllumajandusele on täismahus taastatud, aga põllumajanduse eelarve sektorisene jaotus on meie arvates ikka probleemne ja vildakas. Põllumajanduse kontsentreerumine jätkub ja talude väljasuretamine sealjuures ka. Tegelikult nõustus selle hinnanguga mõni aeg tagasi infotunnis ka

maaeluminister ja lubas meetmeid võtta.

Väga hea, et te olete suurendanud omavalitsuste tulubaasi, aga kuni te pole suutnud kas välja mõelda õiglasemat tasandusfondi valemit või selles kokku leppida, siis suureneb omavalitsuste ebavõrdsus veelgi. Hea, et te suuredate doktoranditoetust, aga miks poole vähem, kui te varem planeerisite? Miks te just siit praegu kokku hoiate?

Aga nüüd mõnest probleemist, mis on tegelikult käinud üle jõu nii praegusele kui ka mõnele eelmisele valitsusele. Oma pressiteadetes armastab valitsusjuht rääkida palju tervishoiust. Avalikkusele püütakse edastada sõnumit, et 200 miljonit eurot on see summa, mis väidetavalt järgmise viie aasta jooksul tervishoidu juurde tuleb. See on silmamoondus, tegelikult tuleb juurde poole vähem – 100 miljonit. Te lihtsalt tõstate raha ühelt realt teisele. Selle raha, mis seni on eelarves olnud Tervise Arengu Instituudi või Terviseameti real, tõstate nüüd haigekassa reale ja hoopis, nagu oleks te tervishoiu heaks midagi tohutult suurt teinud. Olgem ausad, see tervishoiu jätkusuutliku rahastamise probleem jääb veel mitme järgmise valitsuse lahendada. Kas tohin lisaiega paluda?

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaiega.

Andres Ammas

Meie fraktsiooni on alati erutanud teaduse rahastamine. Nii väheambitsioonikat poliitikat selles vallas kui praeguse valitsuse oma pole ammu nähtud. Me ei liigu sugugi 1% poole SKT-st. Hakka või Ansipit taga igatsema!

Tähelepanu äratav see, et valitsus teeb ka välispoliitikat kuidagi fiskaalsete otsuste kaudu. Head suhted naaberriigi Lätiga on nii olulised, et selle nimel pole millestki kahju. Aktsiisitõus sellises tempos, mis väga suurelt ületab lähinaabri oma, ei ole tark poliitika. Teha kaudseid etteheiteid inimestele, kui nad riiklikku lollust oma huvides ära kasutavad, või süüdistada kaupmehi liigses marginaali tõstmises on küll ülekohtune. Tasub tähele panna, et Rahandusministeerium on juba praegu oma kevadist prognoosi korrigeerinud. Tegelik pilt selgub ju ikka alles siis, kui varem varutud alkohol otsa saab.

Tulumaksuvaba miinimumi suurendamisest on palju juttu tehtud. Kui valitsus armastab rõhutada oma lapsesõbralikkust poliitikat, siis võiks selles olla järjekindel. Te ei ole siin lapsesõbralikud ega perekonnasõbralikud, sest kõigepealt te kaotasite abikaasade ühise maksuvaba tulu deklareerimise üleüldse ja siis taastasite selle puudulikul kujul pooliku lahendusena ning ka täiendava tulumaksuvaba tulu lapse ülalpidamise korral olete millegipärast jätnud varasemate valitsuste määratud tasemele.

Üldse ei ole valitsuse teadetes olnud juttu kokkuhoiust avalikus sektoris. See, et riik on nii paks, häirib eriti loomulikult ettevõtjaid, kelle raha me siin koos laiaks lööme, aga see häirib ka kogu Eesti avalikkust. Te ei taha sellel teemal üldse rääkida.

Hiljutiste, ka siin saalis toimunud demokraatiaarutelude taustal ei saa ma kuidagi üle ega ümber erakondade rahastamise teemast. Eesti on vähemalt Euroopa mõistes riik, kus erakondi eelarvest kõige rohkem rahastatakse, kui seda protsentidena võrrelda. Homme toimub siinsamas arutelu, kus otsitakse võimalust ka vabaühendusi tõhusamalt rahastada. See on väga lihtne: vähemalt poole erakondadele eraldatavast rahast võiks vabalt suunata vabakonnale.

Mida öelda lõpetuseks? Me jõuame siin eelarvet muidugi veel korduvalt arutada. Vabaerakond hakkab selle eelarve kallal tõsiselt tööle. Lubage mul lõpuks väljenduda natuke kujundlikumalt, et ka rahandusminister jutu mõttest kindlasti aru saaks. Ma väljendun keeles, mida kasutavad sommeljeed ja veinimüüjad. Vahel on etiketile kirjutatud, et tegemist on täidlase, ümara ja mesise joogiga. Aga kui võtad korgi maha, siis selgub, et jook on rikki läinud, tegelikult on see üks veaga vein, lillelise aroomi asemel on tunda niisugust vana kotiriide hõngu. Me arvame, et see eelarve on nagu veaga vein, siia on viga sisse programmeeritud. Laristamine tulevaste põlvete arvel on väga suur viga. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Jüri Ratast kuulates tekib tunne, et elad nagu 1970-ndatel ja vaatad telekast mingit parteikongressi. Kõlab tohutu hulk detaile, millest läbisegi räägitakse, kiidetakse iseennast ja arvatakse, et ollakse pjedestaalil. Aga Jüri Ratas ei ole pjedestaalil, Jüri Ratas on süüpingis. Talle ei ole mitte ainult opositsioon, vaid ka sõltumatud eksperdid esitanud süüdistuse, et Eesti elab tema juhtimisel üle jõu. See

on fakt. See ei ole opositsiooni retoorika, selline on Eesti Panga sõnastus. Täna edastas teate eelarvenõukogu, kes ütles, et eelarve peaks olema nominaalses ülejäägis, mitte puudujäägis. Sisuliselt on see, mida teeb Jüri Ratas, elamine mineviku arvel ja varastamine tulevikult. Miks ma ütlen "varastamine"? Sellepärast, et seda peavad klaarima teised. Kõik need tuhanded detailid, mis pressiti siin 20 minutisse, on jätkusuutmatud. Me veel ei tea, kui palju õnnestub järgmistel valitsustel seda miinust vähendada.

Asi ei ole mingisuguses 0,25%-s, et nüüd me varastame poole vähem, kui oli plaanis, vaid selles, et struktuurne puudujääk on üldse keelatud. See ongi jätkusuutmatu. See võib tekkida mingi väga-väga erandliku reformi ajal, mis toob kohe järgmistel aastatel kaasa mõõdetava tulemuse. Aga siin pistetakse peaaegu protsent eelarvest (0,25% on arvatud SKT-st) lihtsalt tasku ja kiideldakse sellega. Me ei kuulnud mitte ühestki struktuursest reformist, mis tooks kaasa pikaajalist säästu või paremat rahakasutust. Me ei kuulnud mitte midagi sellest, kuidas valitsus valmistub ajaks, kui euroraha enam ei tule. See tähendab väga suurt pingutust järgmistele valitsustele, aga neid pingutusi keeratakse juurde struktuurse ja nominaalse puudujäägiga. Kui riik ei ela heal aastal ülejäägiga, millal ta siis veel niimoodi elab, küsis ka üks Eesti Panga tviit. Ma arvan, et see juhtub siis, kui me Jüri Ratasest ja sellest valitsusest lahti saame, aga kui see ei juhtu õigel ajal, siis see tuleb kriisi kujul.

Tohutult kahju on, et peaminister mitte ainult ei ilutse, vaid ta ka valetab. Ta tõi justkui rahvusvahelist imperialismi süüdistades näiteid 2006., 2007. ja 2008. aasta kohta, kui Reformierakond olla justkui teinud struktuurses puudujäägis eelarve. Asi on selles, et sel ajal ei tundudki seda mõistet. Need eelarved tehti kõik nominaalses ülejäägis ja sellest, et on mingisugune struktuurne mõõdik, ei rääkinud mitte keegi. See mõõdik kehtestati kriisikogemuse põhjal. Meie hakkasime klaarima seda saasta, mis oli riigisektorisse kogunenud. Me ei teadnud, et me elame üle jõu, aga me kogusime reservid ja neid Jüri Ratas praegu kulutab. Kõik eelarved, mida ma Reformierakonna rahandusministrina ette valmistasin, st neid valmistas ette Reformierakonna valitsus, tehti mitte lihtsalt struktuurses tasakaalus, vaid isegi struktuurses ülejäägis. Kõik Sesterid, kes siin räägivad ja levitavad teist valet, nagu me oleksime hoopis reserve ära söönud ja laenukoormust kasvatanud, ajavad udu, sest struktuurne tasakaal tähendabki seda, et halbadel aegadel kasutatakse reserve, ja meie olime rahvusvaheliselt võttes objektiivselt halval ajal võimul. Praegu on buum, tol ajal oli kriis ja oligi vaja buumi ajal kõrvalepandud raha kasutada. Me panime kõrvale liiga vähe, sest me ei teadnud veel struktuursest tasakaalust, aga me töötasime selle reegli välja, mille nüüd omakorda ...

Ma palun lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaiega.

Jürgen Ligi

... Ratasel valitsus tühistas. Kui seni õigustati struktuurset miinust majanduse käima tõmbamise vajadusega, siis olid väga ilusad tagasivaated – ma siin seisin ja ma siin rääkisin! –, siis vahepeal on selgunud, et midagi ei olnud vaja käima tõmmata, majandus oli juba käima läinud. Ei ole üldse vaja pugada ettevõtjatele, nad on nagunii majanduses peategelased, vaid tuleb tunnistada, et need statistilised märgid olid juba enne olemas ja nende põhjus oli Euroopas. Euroopa majandus kasvas, nõudlus Euroopas kasvas, meie ekspordihinnad kasvasid ja üldine optimism kasvas. See on see, mille tõttu ettevõtjad said oma unistusi ja riigi vajadusi täita.

Väga kurb on kuulata seda kommunistlikku retoorikat ka selle koha pealt, et räägitakse, nagu võrdsus olekski majanduskasv. Teate, me kuulsime seda juttu just nende pleenumite ajal. Loomulikult on ebavõrdsuse puhul asju, mis otseselt majanduskasvu pidurdavad, aga esiteks ei liigu valitsus pidevalt võrdsuse suurendamise suunas ja teiseks ta just nende asjadega, mis majanduskasvu pidurdavad, ei tegele. Kõige tähtsam võrdsuse juures on võrdne juurdepääs haridusele. Täna esitati uuesti menetlusse eelnõu, mis annab tasulisele kooliharidusele suuremad garantiid kui tasuta haridusele, võimaldab tasulist haridust paremini rahastada ja kaitseb sealseid investeringuid. Munitsipaalkoolidel ei ole neid garantiisid. Munitsipaalkoole me paneme kinni, sest lapsi on vähe ning selle muudatuse tõttu jääb seal lapsi veel vähemaks.

Suurem maksuvaba miinimum ei suurenda võrdsust, sest kõige vaesemad ei saa mitte midagi. Ei ole tõi see, et kõik saavad ... Mis see summa oligi? Seda võrreldakse selle maksuvaba miinimumiga, mis oli, mitte sellega, mis pidi tulema. See, mis pidi tulema, oleks Reformierakonna arvates võinud olla palju suurem. Seda ei lasknud aga koalitsiooniläbirääkimistel läbi needsamad kiitlejad Sester ja sotsid, nad ei olnud maksuvaba miinimumi suurenemisest huvitatud. Nad räägivad, et 500 euronit oleks jõutud 2030. aastal. Siis oleks selleni jõutud ka selle aeglase tempoga, aga meie pakkusime kiiremat tempot. Selle eesmärk ei olnud tõesti võrdsus, maksuvabal miinimumil on hoopis teine tähendus. Universaalsed toetused ei suurenda võrdsust. Aga näiteks vajaduspõhise lapsetoetuse kadumine, mida on ka Riigikogule ette pandud, suurendab ebavõrdsust. Neid näiteid on veel. Maksuvabastustega ei vähendata ebavõrdsust tõhusalt.

See ongi kõige kurvem selle valitsuse poliitikas, et raha kasutamine on pidevalt ebatäpne ja ülemäärane ning käib Eestile üle jõu. Ma loodan, et peaminister ei pane siin edasi tuima, vaid natukene jälgib neid vastuseid, mis on nendele jutupunktidele antud. Ma loodan, et Sven Sester ei tule siia uuesti rääkima sellest, et näed, laenukoormus suurenes. Laenukoormus suurenes EFSF-i tõttu.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh!

Jürgen Ligi

Meie valitsus ei võtnud ühtegi laenu, omavalitsused võtsid ja EFSF, st lõunariigid võtsid.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Nii et ärge valetage ka sel teemal!

Esimees Eiki Nestor

Suur tänu! Aeg on läbi. Läbirääkimistel nimetati Sven Sesteri nime, tal on õigus vastulauseks. Palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ega mul pikka juttu ei ole. Võib-olla paneks sellele traktaadile, mis siin esitati, pealkirjaks "Mina ja maailm". Ma arvan, et rohkem pole vaja kommenteerida.

Esimees Eiki Nestor

Järgmine kõneleja läbirääkimistel on Kalvi Kõva Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel. Palun!

Kalvi Kõva

Hea Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Natuke tuli muie suule selle eelmise ettekande peale. Head sõbrad! See on suurte otsuste eelarve, mis parandab meie inimeste elujärke. Hea Jürgen, kes sa ära lähed! Inimene, kelle elujärke me parandame, ongi ju meie riigi järjepidevuse tagaja ja seesama inimene on ju ka meie majanduskasvu tagaja. Nii et ei ole need asjad mitte sellistes värvides, nagu Jürgen siin rääkis.

Aga head sõbrad! Tegu on praeguse valitsuse esimese täiseelarvega ja ühtlasi eelarvega, mille maht on suurem kui 10 miljardit eurot. Kui mõelda ajale kümmekond aastat tagasi, siis see oleks olnud 156 miljardit krooni. No ikka päris suur eelarve! Aga märksa olulisem on see, et järgmise aasta eelarve viib ellu mitmeid koalitsiooni suuri otsuseid, mis muudavad meie ühiskonda hoolivamaks ja sidusamaks ning parandavad otseselt sadade tuhandete inimeste heaolu.

Nagu ikka, on eelarve ülimalt poliitiline dokument, mis kajastab ka koalitsiooni valikuid. Sotsiaaldemokraadid on olnud nelja viimase aasta eelarve koostamise juures. On põhjust rõõmu tunda selle üle, et varasemate aastate eelarvepoliitilised valikud on märkimisväärselt parandanud laste ja just lastega perede elujärke ning mitu korda vähendanud vaesuses kasvavate laste arvu. Selle eest on põhjust tänada ka teid, head endised ja toonased koalitsioonipartnerid, sest me oleme teinud õigeid otsuseid. Samas oleme eelnevatel aastatel tunnistanud avalikult ka seda, et kehtiva maksupoliitika raames on raske leida lahendust mitmele teisele ühiskonna suurele valukohale ja näiteks otsustavalt palgavaesust leevendada. Täna on senised maksupoliitilised tabud murtud ja me saame õige pea hoida käes eelarvet, kuhu on sisse kirjutatud viimaste aastakümnete üks põhimõttelisemaid reforme. Siinkohal on taas kord põhjust rääkida tugeva sotsiaaldemokraatliku pitsoriga maksupöördest, mis pakub alates uuest aastast arvestatavat tuge mitte ainult madalapalgalistele, vaid suurele osale Eesti töötajatest. Pisut enam kui kolme kuu pärast kerkib tulumaksuvaba miinimum 500 euroni, millest võivad rohkem kui 80% töötajatest. Kõigile kuni 1200 eurot kuus teenivatele inimestele jääb igal palgapäeval üle 60 euro rohkem kätte, mis teeb aasta peale kokku 768 lisaeurot. Seega toob reform kaasa sisuliselt 13. palga rohkem kui pooltele tööinimestele.

Ütlesin läinud aasta detsembris siitsamast puldist vahetult enne käesoleva aasta riigieelarve seadustamist, et uue valitsusliidu sihiks on tuua majandus seisakust välja ja parandada inimeste toimetulekut. Nende eesmärkide täitmine kulgeb edukalt. Eesti majanduskasv on juba mõnda aega olnud üle 5%. Tõsi, sellele on

kaasa aidanud meie naaberriikide majanduse hea käekäik.

Sotsiaaldemokraadid on veendunud, et Eesti arengust ja majandusest peavad osa saama kõik ühiskonnaliikmed ja kahtlemata käesolev eelarve seda üllast sihti teenibki. Eesti on paistnud siiani Euroopa Liidus silma riigina, kus valitseb suur majanduslik ebavõrdsus. Seda on korduvalt välja toodud ka OECD raportites. 2018. aastal ebavõrdsus meie ühiskonnas väheneb. Julgen öelda, et see väheneb kahtlemata. Tahan eraldi välja tuua ka teise suure ja kaaluka asja, võib öelda, et isegi revolutsioonilise pöörde, mis toimub meie tervishoiu rahastamisel. Nimelt, valitsus langetas kevadel otsuse suunata järgmisel neljal aastal meditsiinisüsteemi juurde ...

Ma palun kolm minutit lisaega!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaega.

Kalvi Köva

... 215 miljonit eurot ja 2018. aastal saab tervishoid juurde 34 miljonit eurot. Pole põhjust salata, et see rahastamisotsus sündis tänu tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski veenmisjõule. Vajadusest laiendada haigekassa tulubaasi on Eesti poliitikas räägitud häälekalt üle kümne aasta, kuid tegudeni jõuti paraku alles tänavu. See lisaraha võimaldab parandada arstiabi kättesaadavust, aga ka ravi järjepidevust ja kvaliteeti. Nagu öeldud, meie soov on, et Eesti edu jõuaks iga ühiskonnaliikmeni, et iga inimene tunneks, et teda hinnatakse ja ta on oluline. Aprillis ootab pensionäre ees pensionitõus, mis toimub, ma rõhutan, maksimaalses võimalikus ulatuses. Keskmine vanaduspension tõuseb praeguse prognoosi kohaselt 6,3% ehk 442 euroni. 2018. aasta eelarve panustab varasemast märksa enam kohalikku arengusse, maaelusse ja põllumajandusse. Hea Andres Ammas, ka praegune eelarve suunab ju rohkem raha maaelu arengukava meetmete jaoks, jättes vähem otsetoetuste jaoks. See ongi just see, mida sa toonitasid ja rõhutasid: väiketalud saavad suuremat toetust.

Uue eelarve üks märksõnu on kaitstud riik, mis tähendab nii järjepidevust Eesti julgeolekusse investeerimisel kui ka lisasummade suunamist siseturvalisuse tagamiseks. Siseturvalisuse valdkonna töötajate palk ehk politseinike, päästjate ja tolliametnike palgafond kasvab 4,5%. Aga me ju kõik teame, et tugev Eesti on haritud Eesti. Järgmisel aastal jätkub ka õpetajate palga tõus, milleks eraldatakse 36 miljonit eurot rohkem kui tänavu. Mõni sõna ka viimastest eelarvega seotud kokkulepetest. Mulle kui Rõuge vabatahtliku päästekomando liikmele on südamelähedane valitsuse otsus eraldada 1,5 miljonit projekti heaks, mille eesmärk on muuta kodud tuleohutuks. Sellele lisandub kindlasti omavalitsuste tubli panus. Head sõbrad, see võimaldab remontida kuni 800 kriitilises seisus küttekollet ja üliohtlikku elektrisüsteemi ning otseselt säästa Eesti inimeste elusid. Ideesäde, mis juba 2013. aastal Rõuge depoos sündis, on läitnud üle-eestilise lõkke.

Head Riigikogu liikmed! 2018. aasta eelarve aitab ellu viia mitmeid suuri otsuseid, ta toob ühiskonda rohkem tasakaalu ja aitab järele neid, kes on pidanud tagasihoidlikumalt läbi ajama. Aga tuleva aasta eelarve on ka tulevikule mõtlev eelarve, mis viib ellu perepoliitikat, parandab lastega perede heaolu ja viib kindlasti tõusule ka sündimuse. Head sõbrad! Kainet mõistust ja talupojatarkust eelarve menetlemisel! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja, palun 5 + 3 minutit!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaega.

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Tahan Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel lisada eelnevatele kõnedele mõned kommentaarid ja mõtted järgmise aasta riigieelarve kohta. Kõigepealt, sellel eelarvel on mitu olulist eesmärki, mis on olnud olulised Isamaa ja Res Publica Liidule ning mis kindlasti on ääretult olulised ka Eesti riigile.

Esiteks, Eesti majanduse arengu toetamine. Selleks, et Eesti majanduskeskkond oleks parem - veelgi parem, kui ta praegu on -, oleme kokku leppinud, et järgmisel aastal panditulumaksu ei tule ja panditulumaksu esialgu planeeritud kujul Eesti Vabariigis üldse ei tule. Teiseks, magustatud jookide maksu 2018. aasta 1. jaanuarist ei

tule. Kolmandaks, ka pakendiaktsiisi äräjätmine on koalitsioonis kokku lepitud ja me püüame leida alternatiivseid lahendusi, mis oleksid Eesti ettevõtluskeskkonnale soodsamad ja vastuvõetavamad. Tegelikult parandavad kõik need olulised otsused Eesti ettevõtluskeskkonda ja meie ettevõtete konkurentsivõimet ning toetavad Eesti majanduse arengut.

Lisaks tahan üle korrata, et tööjõumaksude alandamine toetab ettevõtlust ja aitab parandada ka inimeste toimetulekut. Kuni 1200 eurot kuus teenivate inimeste 500-eurone maksuvabastus on kindlasti oluline leevendus ja väga laiahaardeline otsus, mis puudutab väga paljusid Eesti inimesi, kes loovad tegelikult erasektoris lisandväärtust.

Teine prioriteetide ring on seotud perepoliitikaga. Mitmed toetused kasvavad. Vanemahüvitise kasutamine muutub paindlikumaks. Me muudame mitmeid seadusi, kuid need kõik on seotud järgmise aasta riigieelarvega. 2018. aastal maksame esimest korda terve kalendriaasta jooksul täiendavat igakuist toetust 3–6-lapselistele peredele 300 eurot kuus ning 7 ja enama lapsega peredele 400 eurot kuus. Samuti suurendame vanemapensioni määra iga lapse kohta kolmandiku võrra. Nende meetmete eesmärk on Eesti perede parem hakkama saamine ja see, et Eesti peredes sünniks tulevikus rohkem lapsi.

Kolmas prioriteet, mida ma tahan rõhutada, on turvalisus ja riigikaitse, mis on oluline, arvestades nii Eesti riigisest olukorda kui ka seda, mis toimub väljaspool Eestit. 2018. aastal käivitatakse kolmeaastane kaitseinvesteeringute programm, see tuleb lisaks sellele, et on kokku lepitud eraldada riigikaitsekulutustele 2% SKT-st (see on ka varasematel valitsustel olnud eelarve koostamise aluseks), ja kaetakse liitlaste vastuvõtuga seotud täiendavad kulutused. Nii et ma rõhutan siseturvalisust ja riigikaitset. Siseturvalisuse alla läheb ka teatud valdkonna töötajate palga keskmisest kiirem tõus, mis on eelarvesse planeeritud. Need asjad on kindlasti olulised ja peaksid meie ühist turvatunnet suurendama.

Neljandaks, haridus. Eelkõnelejad on sellest rääkinud, aga ma tahan tuua välja ühe aspekti, mida siin ei ole veel sellisel kujul rõhutatud. Peale õpetajate palga tõusu ja muude oluliste asjade, mida me teeme, seadustame me järgmisel aastal üldhariduslike erakoolide toetuse ja näeme ka selle raha eelarves ette. See peaks võimaldama tulevikus Eesti haridusmaastikku mitmekesistada. See võimaldab kindlasti tuua ka erainvesteeringuid ja eraraha haridussüsteemi arengusse juurde. See on meede, mis ka struktuurselt peaks parandama Eesti riigi eelarvet ja võimaldama tuua haridussüsteemi erakapitali.

Mõned märkused ja kommentaarid ka makromajanduslikul tasemel. Jah, Isamaa ja Res Publica Liidule on olnud oluline, et me suudaksime koostada riigieelarve, mis on struktuurses tasakaalus. Selle üle me rääkisime koalitsioonipartneritega eelarve koostamise käigus pingsalt ja pinevalt läbi. Peab tunnustama, et seda eesmärki ei ole me saavutanud, küll aga tuleb tunnustada seda, et eelarve eelnõus on eelarvepuudujääk palju väiksem, kui võimaldab kehtiv seadus, ja ka väiksem, kui planeeriti kevadel riigi eelarvestrateegias. Nii et me oleme eelarve koostamise käigus liikunud õiges suunas. Meie koalitsiooni ühe osapoolena oleme optimistid, et järgmised eelarved saavutavad selle eesmärgi ja tulevikus on eelarve kasvava majanduse olukorras tasakaalus.

Opositsioonile tahan öelda, et ärgem dramatiseerigem olukorda üle. Eesti eelarve- ja rahanduspoliitika on pikas perspektiivis kindlasti jätkusuutlik. Eesti kõige suuremad ohud on väljaspool Eesti riigieelarvet ja riigieelarvega ei ole mõtet Eesti rahvast hirmutada. Ma soovin väga, et eelarvearutelude käigus ei langeks Riigikogu liikmed finantsfundamentalismi ohvriks, vaid suudaksid tõusta raamatupidaja tasemelt kõrgemale. Olles kuulnud mõnda eelkõnelejat, mul selles asjas väga suurt optimismi ei ole. Aga ma tahan öelda selle eelarve iseloomustamiseks, et ta ei ole ei sotsiaaldemokraatide ega Keskerakonna ega IRL-i nägu, ta on koalitsiooni nägu tervikuna, ta on väljast siiruviiiruline ja seest kullakarvaline. Nii et, head opositsionisaadikud, süvenege sellesse ja siis te näete, et asi ei olegi nii hull. Aitäh!

Asesimees Enn Eesmaa

Mihhail Stalnuhhin Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel. Kolm minutit juurde.

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Härra peaminister! Minu arvates toob see riigieelarve, mida me varsti arutama hakkame, meile kolm sõnumit. Aga enne, kui ma nendest räägin, tahaksin jätkata kolleeg Seederi juttu. Viimaste sõnadega pöördus ta opositsiooni poole. Kunagi lugesin ühest targast raamatust, et opositsioon võib teha kõike, absoluutselt kõike, aga ta ei tohi teha ühte asja: ta ei tohi mitte kunagi, mitte ealeski ühtegi eelarvet toetada. See on opositsiooni tunnus. Kui ta, jumal hoidku, eelarvet toetab, siis ta ei ole enam opositsioon, ja mis temaga teha, kui ta koalitsioon ka ei ole? Nii et siit tulevad need struktuurse tasakaalu jutud, siit tuleb see kommunistliku retoorika mainimine. Igaühel on omad kogemused, eks ju, Andres näiteks jagab struktuurse tasakaalu, Jürgen jagab vist rohkem kommunistlikku retoorikat, aga eks me liigu edasi. Kuid on kolm sõnumit. Esimene sõnum on väga optimistlik. Lugupeetud kolleegid! Kui ma töötasin kohalikus

omavalitsuses kaheksandat aastat, nägin ma, milline kriis on üle maailma. Siis üks tubli peaminister ütles meile, et ah, mis kriis see ka on, et kui seda nimetatakse kriisiks, siis tema tahaks selle kriisi ajal elada. Pühas usus, et ta teadis, mida ta rääkis, me koostasime sellise eelarve, et kolme kuu pärast, kui suured tükid eelarvest ära lõigati, oli meil nii valus, et seda oli lihtsalt võimatu taluda. Me tuletasime aastast aastasse meelde, et te ju ütlesite, et kui kriis lõpeb, siis te annate selle tulubaasi tagasi. Kriis ongi lõppemas, see lõpeb 1. jaanuaril aastal 2020. See kindel plaan kriis lõpetada on sees praeguses eelarves, seda ei olnud nendes eelarvetes, mis koostati headel aegadel peale kriisi.

Teine sõnum. Nii palju solidaarsust ühes riigieelarves pole ma kunagi näinud. See, et valitsus pööras tähelepanu neile, kes on kõige vaesemad, ajas kohe karva püsti ka Reformierakonnal. Ma poleks ealeski uskunud, et ma kunagi kuulen, kuidas kolleeg Ligi hakkab siin kõige vaesematest rääkima. See on lihtsalt uskumatu. Aga see on tõesti solidaarsus. Kes võiks hääletada selle riigieelarve vastu, kui me tegelikult ju anname tõesti juurde 13. palga, kui me suurendame kohalike omavalitsuste tulubaasi, kui me teeme ära kõik selle, millest siin rääkis peaminister ja rääkisid need kolleegid, kes enne mind siin olid?

Veel üks sõnum. Kui ma oleksin praegu kohalikus omavalitsuses, siis ma istuksin ja ootaksin, millal valitsus esitab eelarve, et siis hakata internetist vaatama, kuidas minu kohalik omavalitsus seal eelarves figureerib ja mida see meile üldse annab. Kui keegi oleks mulle vähem kui aasta tagasi öelnud, et 97% minu omavalitsuses töötavatest inimestest hakkavad järgmisel aastal saama 768 eurot rohkem, kusjuures nende palk on endine – siin ei ole arvestatud seda, et paljudel töökohtadel palgad suurenevad (õpetajad, lasteaiakasvatavad, päästeametnikud, politseinikud jne) –, siis ma poleks seda ealeski uskunud. Üheksanda päevakorrapunktina me hakkame arutama seda, et suurendatakse tulubaasi ja see protsent on kindlalt välja kirjutatud kolmeks aastaks, see tõus algab järgmisel aastal. Seda raha on 185 miljonit. Jah, minu linn kaotas tulubaasi vähendamise tõttu 9–12 miljonit, aga järgmise kolme aastaga saame 7–8 miljonit ju tagasi. Olulised on ka need pisikesed asjad, millest mõnikord on isegi kuidagi imelik rääkida, näiteks seesama kirsturaha. See võeti kunagi ära, mõtlemata sellele, et tuhandetel inimestel ei ole siis, kui on häda käes, mõnikord ühtegi senti, et hakkama saada. Need toetused tulevad tagasi.

Selleks, et rääkida kõigest sellest, mis praegu rõõmustab kohalike omavalitsuste juhte, peaksin ma kordama vähemalt kahte kolmandikku peaministri ettekandest. Mul seda võimalust ei ole ja aega venitada ei ole ka erilist soovi. Küllap me jõuame nendest asjadest siin veel öösiti rääkida.

Aga kolmas sõnum on minu arvates see: see on unistuste eelarve. Unistused, kohaliku omavalitsuse juhi ja tavainimese unistused, on hakanud äkki täituma. Nii et tänades koalitsioonierakondi, tänu kellele tulid kokku nii ilusad arvud, tahan loota, et ka opositsiooniga tuleb meil konstruktiivne töö ilma kommunistliku retoorika ja muude selliste asjadeta, nii et see eelarve hakkab tõesti tööle ning on kasuks kogu Eesti rahvale. Tõenäoliselt on see minu jutt praegu viimane. Ma soovin kõigile edu. Eks me näe, kuidas see eelarve järgmisel aastal meie riigi elus kajastub. Aitäh!

Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu. Suur aitäh peaministrile!

[Üles Tagasi](#)

---

2. 15:07 Ühelt poolt Kanada ning teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahelise laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) ratifitseerimise seaduse eelnõu (466 SE) teine lugemine

Aseesimees Enn Eesmaa

Teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ühelt poolt Kanada ja teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahelise laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) ratifitseerimise seaduse eelnõu 466 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti väliskomisjoni esimehe Marko Mihkelsoni!

Marko Mihkelson

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Eelnõu 466 ei ole oluline ja kindlasti väga positiivne sõnum ainult meie ettevõtjatele, vaid laiemas mõttes kogu läänemaailmale. Ajal, kui räägitakse, kuidas liberaalne maailmakorraldus on erinevate ohtude surve all, näitab laiaulatuslik vabakaubandusleping Euroopa Liidu ja Kanada vahel, et ühes väärtusruumis asuvad ja õigusriigi põhimõtteid jagavad riigid on võimelised väga

põhimõttelisteks sammudeks, nagu on seda ka see leping, mida me praegu menetleme.

Eelnõu 466 esimene lugemine siin saalis lõpetati 20. septembril. Me otsustasime, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on reedel, 22. septembril kell 16. Selleks ajaks ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut. Küll aga juhin, kolleegid, teie tähelepanu sellele, et keeleteoimetaja ettepanekul on eelnõu pealkirjas ja tekstis tehtud keelelisi ja normitehnilisi täpsustusi. Eelnõu pealkirjas ei kasutata jutumärke ning lauseehitus on muudetud eesti keele reeglitele vastavaks.

Väliskomisjon jätkas eelnõu teise lugemise ettevalmistamist oma 25. septembri istungil ning kinnitas eelnõu teksti ja seletuskirja teiseks lugemiseks. Tuletan meelde, et väliskomisjon oli ka oma 30. augusti istungil otsustanud, et kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, siis tehakse Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 466 teine lugemine Riigikogu täiskogu kolmapäeva, 27. septembri päevakorda. Väliskomisjon teeb ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada, viia läbi lõpphääletus ja eelnõu seadusena vastu võtta. Tuletan ka meelde, head kolleegid, et tänase päeva seisuga, enne meie lõpphääletust, on oma ratifitseerimisotsuse teinud nii Euroopa Parlament kui ka Kanada ning Eesti on liikmesriikide seas kaheksas, kes lepingut ratifitseerima asub. Enne meid on Euroopa Liidu ja Kanada vabakaubanduslepingu ratifitseerinud juba Läti, Taani, Hispaania, Horvaatia, Malta, Tšehhi ja Portugal. Aitäh!

Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimustevooru avab Mihhail Stalnuhhin.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Euroopa Liidus on pikalt arutatud analoogset lepingut USA-ga. Kas sellel lepingul, mida meie täna siin ratifitseerime, on mingi loogiline jätk ka olemas? Kanada ja USA vahel on selline piir, et seal on näiteks kaupade voogu jälgida praktiliselt võimatu. Olen ise seda näinud ja tean, mida ma räägin. Kuidas sellega on? Kas see tekitab tulevikus mingeid probleeme?

Marko Mihkelson

Aitäh! Ma ei näe küll ühtegi ohumärki selles mõttes, nagu Euroopa Liidu ja Kanada vabakaubandusleping häiriks näiteks USA ja Kanada vahelist kaubandust või naftalepingut. Vastupidi, ma arvan, et sellel on loodetavasti positiivne mõju, mis võimaldab ka Euroopa Liidul ja eeskätt Ameerika Ühendriikidel naasta läbirääkimiste juurde, mida on aastaid peetud USA ja Euroopa Liidu vabakaubanduslepingu sõlmimise üle. Euroopa Liidul on teatavasti vabakaubanduslepingud väga mitme riigiga ja üldine kogemus on väga positiivne, see on mõjutanud positiivselt nii töökohtade arvu kui ka reaalse kaubavahetuse kasvu. Eesti ja Kanada kaubavahetus toimub näiteks mitme ettevõtte kogemuste põhjal praegu läbi Ameerika Ühendriikide, sest, nagu hea küsija mainis, on tõepoolest küllaltki lihtne korraldada kaubavahetust Ameerika Ühendriikide ja Kanada vahel. Just nimelt tollide nulliks muutmine selle vabakaubanduslepe abil võimaldab ka Eesti ettevõtjatel oma kaupade ja teenustega paremini Kanada turule pääseda. Kindlasti on oluline ka riigihangetel osalemise võimalus, seda kas otse ettevõtjatena või koos teiste partneritega Euroopa Liidust.

Aseesimees Enn Eesmaa

Igor Gräzin.

Igor Gräzin

Hea ettekandja! Sa nimetasid neid riike, kes on juba selle leppe ratifitseerinud. Aga mis tähtsust sel on, kes on ratifitseerinud? Kas me ratifitseerime nende või enda jaoks? Ma ütlen, milles probleem on. Mulle meenub meie liitumine Euroopa Liiduga, kui kõige tähtsam oli see, kui mitu peatükki on suletud, ja mitte keegi ei lugenud seda, mis nendes peatükkides kirjas on. Kõik need suured jamad, mis praegu meil kaelas on, on tekkinud just sellepärast, et me ei lugenud seda, millele me alla kirjutasime, me tahtsime olla esimesed, teised või kolmandad. Kas me ratifitseerime seda sellepärast ja kas sa lugesid selle ette sellepärast, et avaldada meile lisaturvet, et näed, teised on teinud, meie peame ka tegema, või on see leping ka Eestile hea? Mind see teine pool huvitab nagu rohkem.

Marko Mihkelson

Aitäh, hea Igor! Loomulikult, nagu ma oma esimeses lauses ütlesin, on see rahvusvaheline leping hea ka meie ettevõtjatele. Eesti ja Kanada kaubavahetus on tegelikult väga heas seisus, me oleme kaubanduslikes suhetes Kanadaga plussis. Selle kaubavahetuse maht on 130 miljoni ringis, kuigi minu arvates võiks see olla siiski tunduvalt suurem. Kui me vaatame viimaseid vabakaubanduslepinguid, mis Euroopa Liidul on sõlmitud teiste

riikidega, siis ainuüksi viimase aasta jooksul on Euroopa Liidu eksport Lõuna-Koreasse kasvanud üle 50%. Nii et ma ei näe küll, kuidas see võiks kuidagi negatiivselt mõjuda.

Hea Igor, ma lugesin ette need riigid, kes selle lepingu on senini ratifitseerinud. Ma arvan, et ainukene tähenduslikum moment ratifitseerimisega seoses on olnud see – seda ei ole head kolleegid lõunanaabrite seas ka kuidagi eiranud –, et Läti oli esimene, kes selle aasta veebruaris selle lepingu ratifitseeris. Me teame ka, millist rolli mängib Kanada just nimelt üldises laiemas koostöös, eeskätt julgeolekualases koostöös siin regioonis ja ennekõike Lätis.

Aseesimees Enn Eesmaa

Igor Gräzin, teine küsimus.

Igor Gräzin

Ei, see on lihtsalt kommentaar. Aitäh hea vastuse eest!

Aseesimees Enn Eesmaa

Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Tahan siiski täpsustada. Millised riigid, seitse või kaheksa riiki, on selle lepingu konkreetselt ratifitseerinud? Kas nende hulgas on Saksamaa ja Prantsusmaa?

Marko Mihkelson

Aitäh! Käin siis veel kord selle üle. Praegu on selle lepingu ratifitseerinud seitse liikmesriiki: Läti, Taani, Hispaania, Horvaatia, Malta, Tšehhi ja Portugal. Nende hulgas ei ole kahte teie nimetatud riiki, aga ma usun, et peale Saksamaa valimisi, mis äsja toimusid, ja ka Prantsusmaa valimisi, mis olid alles paar kuud tagasi, nad kindlasti selle ratifitseerimise juurde tulevad. Ka hiljutine kohtumine Põhjala kolleegidega kinnitas, et juba käimasoleval sügisistungjärgul võtavad mitmed riigid leppe ratifitseerimise ette. Aga võib-olla on oluline märkida – seda sai ka esimese lugemise ajal rõhutatud –, et leping juba kehtib. Alates 21. septembrist on kõik tollid Euroopa Liidu ja Kanada kahepoolses kaubavahetuses maha võetud. Nii et juba praegu saavad meie ettevõtjad kasutada selle lepingu positiivseid mõjusid.

Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits.

Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Me kuulume Euroopa Liitu, aga sugugi mitte kõik Euroopa Liidu riigid ei ole seda lepingut ratifitseerinud. Mida siis Eesti realselt võidab sellest, kui ta on üks nendest esialgu vähestest riikidest, kes Kanadaga suhtlemise lepingu ratifitseerib, olles küll samal ajal Euroopa Liidu liige?

Marko Mihkelson

Aitäh! Kui ma küsimusest õigesti aru sain, siis te küsisite, kas on mingi vahe nendel riikidel, kes on selle leppe juba ratifitseerinud, ja nendel, kes kavatsevad seda teha lähemas tulevikus. Nagu ma ütlesin, see leping juba kehtib. Alates 21. septembrist on see leping ajutiselt kehtima hakanud ja loodetavasti tõesti kõik liikmesriigid selle leppe nähtavas tulevikus ka ratifitseerivad. Nagu ma mainisin, on küllaga häid näiteid selle kohta, kuidas sellised vabakaubanduslepingud mõjutavad positiivselt laiemalt nii Euroopa Liidu kui üksikult võttes liikmesriikide ettevõtete võimekust konkreetsel eksporditurul paremini toimetada. Mis saab olla veel parem Eesti-sugusele väikeriigile, kelle SKT nii suurel määral sõltub just sellest, kui edukas on meie eksport?

Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits.

Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma kuulasin seda vastust, aga ikkagi ei saanud aru. Ma küsisin, kuidas see leping Eestile mõjub. Leping ühelt poolt juba toimib, aga selle on ratifitseerinud Euroopa Liidu riikide vähemus.

Minu küsimus oli konkreetne ja ma kordan seda. Kuidas see sellises olukorras mõjutab Eesti kaubavahetust või suhtlemist Kanadaga?

Marko Mihkelson

Aitäh! Vastan uuesti, et leping kehtib nii meie ettevõtjate kui ka teiste Euroopa Liidu riikide ettevõtjate kohta alates 21. septembrist ehk ühtviisi kõigile, ka Kanada ettevõtjatele on sellest lepingust tulenevad õigused juba avatud. Kindlasti mõjutab see positiivselt. 20. septembril, enne eelnõu esimest lugemist siinsamas Riigikogus, me korraldasime seminari, kus osalesid ettevõtlusorganisatsioonide esindajad ja konkreetsete ettevõtete esindajad. Nende näidete varal võib öelda, et neile, kes on praegu Kanada turul oma kaupade või ka teenustega kohal, annavad need konkreetset näited tollimaksu kadumise kohta uusi võimalusi partnereid leida ning tooteid ja teenuseid Kanadasse eksportida. Nii et veel kord: võimalus sellest leppes kasu saada on juba praegu olemas nii meie kui ka kõigi teiste Euroopa Liidu liikmesriikide ettevõtjatel.

Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu! Avan läbirääkimised. Kuna tegemist on teise lugemisega, siis võivad sõna võtta kõik Riigikogu liikmed. Oudekki Loone, palun!

Oudekki Loone

Head kolleegid! Eesti on väike ekspordimajandus ja Kanada on meie üheksas kaubanduspartner väljaspool Euroopa Liitu. Eestis on umbes 90 ettevõtet, kes oma toodangut Kanadasse müüvad. Enamik neist ilmselt tervitavad seda lepingut, sest just nende kaupade kohta (kütus, mineraalne õli, pärm, mööbel) on Kanadas seni kehtinud reaalsed tollid. Seega, Eesti kaupade konkurentsivõime tänu sellele leppele paraneb. Estonia Klaverivabrik ei pea enam klaverite Kanadasse müümiseks neid kõigepealt USA-sse viima. Salutaguse Pärmitehas plaanib väidetavalt just tänu CETA-le uusi investeeringuid. Ettevõtjate elu lihtsustub. Võib-olla suureneb isegi eksport Kanadasse, eks me seda näeme.

Aga ei tohi unustada, et selles leppes on ka probleeme. Näiteks, töötajate õiguste ebapiisav kaitse (pole ime, et eespool mainitud seminaril ei olnud ühtegi ametiühingute esindajat) ning kaitstud päritolunimega toodete puudulikud garantiid. Kuid kõige olulisem probleem on, et see lepe võimaldab endiselt hargmaistel suurkorporatsioonidel kasutada mitte kellegi ees vastutavat erikohtusüsteemi, et riikide seadustest ja regulatsioonidest mööda hiilida, kui nad saavad neid seadusi nimetada mittetolliliseks piiranguks. See on lihtsalt häiriv. Erikohtute ja seal esindatud poolte esmane huvi ei ole Eesti ja eestlaste avalikud hüved ega Euroopa ja eurooplaste avalikud hüved, rääkimata sellest, et see süsteem kohtleb kodumaiseid ja välismaiseid investoreid erinevalt. Just seepärast on Belgia pöördunud Euroopa Liidu Kohtu poole kahtlusega, et kogu see süsteem ei ole kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, see on oht Euroopa Liidu seaduste autonoomiale ja meie suveräänsusele, sellele, et seda, millised seadused siin kehtivad, otsustab rahvas, otsustab see saal siin ja mitte suvaline rahvusvaheline spetsialistidest koosnev kohus. Just seepärast on paljud riigid viivitanud selle leppe ratifitseerimisega. Niisugune investeerimiskohtute süsteem on problemaatiline, see on oht riikide suveräänsusele. Seetõttu on see probleem, mis tuleb siia saali varem või hiljem tagasi. Me oleme hoiatatud ja ettevalmistatud. Aitäh!

Aseesimees Enn Eesmaa

Jürgen Ligi.

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ma tulin pulti lihtsalt sellepärast, et kuulsin siit algul väga provintslikke, aga hiljem ka ilmselt kommunistlikke sõnavõtte. Siin olevat jälle tegemist mingisuguse rahvusvahelise imperialismiga, kes ohustab Eesti majandust, ja olevat mingid Eesti ettevõtted, kelle käekäigu pärast me peaksime hirmsalt muretsema ja siis kaaluma, kas me seda lepingut ratifitseerime või mitte. Sellest on äärmiselt kahju. Ajal, mil Eesti üldiselt on järjest rohkem ohustatud maailmakorra murenemise pärast – aga maailmakord koosneb lepingutest ja institutsioonidest –, on see leping Kanadaga üks hele valguskiir, sest USA lepingu valguskiir kustutati ära, kuna olid presidendivalimised ja otsustati vabakaubandusele käsi ette panna. See on äärmiselt kahetsusväärne, et USA-ga nii läks, aga seda väärtuslikum on leping Kanadaga. Ma loodan, et mitte ükski hääl ei lähe siit saalist kaduma.

Suurt pilti ei moodusta mitte üksikud Eesti ettevõtted, kuigi näiteks Estonia Klaverivabrik on suurepärane näide sõltumatu ja ise hakkama saava firma kohta, kes suudab eksportida. Tegelikult võib sellist eraldi asja nagu Eesti majandust ainult virtuaalselt ette kujutada. Mida väiksem majandus, seda vähem on tal oma rahvuslikku

hakkamasaamisvõimetus – see on paratamatu – ja seda rohkem vajab ta rahvusvahelist vabakaubandust. See on asi, mida igal Riigikokku pürgijal tasub endale selgeks teha, see on majandusteooria, mis praktikas ennast kogu aeg tõestab. Väikesed majandused kannatavad tohutult barjääride tõttu, suured majandused võivad nendest isegi võita. USA väga suletud majandus, väga väikese väliskaubanduse osakaaluga majandus dikteerib teistele hindu ja mis iganes muid tingimusi, sest kõik tahavad tema turule pääseda. Eesti ettevõtted peaksid neid barjääre murdma, nende areng ei mahu siseturule ära.

USA-ga läks nagu läks, loodetavasti mitte lõplikult halvasti ja need barjäärid ei hakka kerkima, aga see, et Kanadaga suudeti selline leping kokku leppida, on suurepärane. Kindlasti ei ole see leping täiuslik, aga mitte sellepärast, et seal on jäänud mingisugused ametiühingud nimetamata. Parim töötajate kaitse Eesti majanduse mõttes on kahtlemata võimalikult vaba rahvusvaheline kaubandus ja maailmakord ning julgeolek üldiselt. Aitäh!

Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu 466 kohta muudatusettepanekuid ei ole esitatud, seega võime minna lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ühelt poolt Kanada ning teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahelise laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) ratifitseerimise seaduse eelnõu 466. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 66 rahvasaadikut, vastu oli 1. Vabariigi Valitsuse algatatud ühelt poolt Kanada ning teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahelise laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) ratifitseerimise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud.

Üles Tagasi

---

3. 15:31 "Spordipoliitika põhialused aastani 2030". 2016.–2017. aasta täitmise aruanne

Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane kolmas päevakorrapunkt on "Spordipoliitika põhialuste aastani 2030" 2016.–2017. aasta täitmise aruanne. Lubage mul enne selle päevakorrapunkti juurde asumist lühidalt tutvustada menetlemise korda. Kõigepealt esineb kuni 30-minutilise ettekandega kultuuriminister Indrek Saar. Seejärel saab talle esitada küsimusi, iga Riigikogu liige võib ministrile esitada ühe suulise küsimuse. Seejärel on läbirääkimised, mille käigus saavad sõna võtta fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta. Palun nüüd ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuuriminister Indrek Saare.

Kultuuriminister Indrek Saar

Lugupeetud eesistuja! Head Riigikogu liikmed! 80 miljardit eurot ja 500 000 inimest aastas – need arvud iseloomustavad vähesest kehalisest aktiivsusest tulenevaid tagajärgi Euroopas. 80 miljardit eurot ehk kaheksa Eesti riigi eelarvet on selle hinnanguline rahaline kulu. Rahast veelgi valusam on see, et pool miljonit inimest, üle kolmandiku Eestist, sureb enneaegu, sest ei liigu piisavalt. Eurobaromeetri uuringu andmetel ei tegele spordiga üldse või tegeleb väga harva 59% Euroopa Liidu elanikest. "Sitting is the new smoking" (istumine on uus suitsetamine), nagu ütles eelmisel nädalal Tartus toimunud rahvusvahelisel konverentsil tabavalt rahvusvahelise spordi ja kultuuri katusorganisatsiooni president Mogens Kirkeby.

Samal päeval kirjutasid kolm Euroopa Komisjoni volinikku – hariduse, kultuuri, noorte ja spordi eest vastutav Tibor Navracsics, tervishoiu ja toiduohutuse volinik Vytenis Andriukaitis ning põllumajandust ja regionaalvaldkonda kureeriv Phil Hogan – sealsamas Tartus alla ühiste kavatsuste protokollile "Tartu Call for a Healthy Lifestyle" ehk "Tartu üleskutse tervislikele eluviisidele". Dokumendile allakirjutanud volinikud võtsid endale kohustuse astuda järgmisel kahel aastal mitmeid samme, mis aitavad parandada rahvatervist kogu Euroopas. Nii nagu on suudetud ühiste reeglite ja laialdaste kampaaniatega vähendada suitsetamist, usun ma, et sellele nn uuele suitsetamisele on võimalik piir panna, tehes Euroopa Liidu tasemel veelgi enam koostööd, õppides üksteise kogemustest ning viies head ideed riikides ka ellu. Liikumisharjumuse parandamine on selle üks osa, kuid muidugi on teema laiem. Oluline on näiteks ka tervislik toitumine. Seetõttu on mul raske mõista kriitikat ettepanekute kohta – sellele juhiti eelarvearutelu raames muu hulgas taas kord tähelepanu –, mis soovivad kooliõpilaste menüüst kõrvaldada rasvased pirukad ning vähendada suhkrut kaelani täis topitud

magusjookide tarbimist. Muuseas, magusjookide maksustamine oleks väga efektiivne vahend, võitlemaks ka viimastel päevadel väga palju jutuks olnud nn toidurassismi vastu, sest motiveeriks tootjaid Eestis müüdavates jookides suhkrusisaldust vähendama. Samuti on oluline avaliku ruumi kvaliteet ning küsimus, kuidas me tänavaid ja maju ehitades ning linnasid ja teedevõrku arendades saaksime mõelda rohkem sellele, et loodav ruum võimaldaks elada keskkonnas, mille osaks on kergliiklusteed, hea ühistransport, spordirajatised ja puhkealad. Just seda eesmärki silmas pidades on Kultuuriministeeriumi, Eesti Arhitektide Liidu ja Riigikantselei algatusena kokku kutsutud ruumiloome eksperdirühm.

Kuid nüüd spordipoliitika põhialuste täitmise aruande juurde. Lugupeetud Riigikogu! See ei ole juhus, et esimese teemana soovin rääkida just treeneritest. Treenerid on spordivaldkonna võtmeisikud, kelle tegevus mõjutab Euroopas miljoneid ja Eestis sadu tuhandeid inimesi ning avaldab peale spordi mõju ka muudele valdkondadele, näiteks tervishoiule. Veelgi enam, treener õpetab ausa mängu põhimõtete järgimist. Mida rohkem on neid, kes peavad lugu ausast mängust, seda tervem igas mõttes on ju kogu ühiskonna elu. Mõelge, kui sageli tabame end või oma sõpru-tuttavaid meenutamas just oma treenerilt meelde jäänud universaalset elutarkust või avastame, et teismeline, kellele vanemate ja õpetajate jutt tervislikust toitumisest oli nagu hane selga vesi, teatab trennist koju saabudes, et nüüd hakkavad asjad olema teisiti. Me loodame ja tihti ka eeldame, et treener on eeskuju ja visionäär ning lisaks spordispetsiifika valdamisele hea pedagoog, kes aitab raskel hetkel mõnegi lapse nii otseses kui ka ülekantud tähenduses taas rajale. Treenerid – nii elukutselisi kui ka vabatahtlikke – on Euroopa Liidus väidetavalt kokku 9 miljonit. Võrdluseks: õpetajaid on 6,5 ja politseinikke 2 miljonit. Seetõttu oleme treeneri kui väärtuste ja eluks vajalike otsuste õpetaja, elukvaliteeti parandavate liikumisharjumuste kujundaja ning ühiskonna sidustaja rolli teinud ka Eesti Euroopa Liidu eesistumise spordipoliitika peateemaks.

Kohtumistel ja konverentsidel saadud positiivne tagasiside kinnitab, et treeneri rolli suurem väärtustamine on liikmesriikide ja Euroopa Liidu tasandil oluline, uudne ja aktuaalne. Me saame sel teemal kaasa rääkida ja olla usutavad seetõttu, et oleme Eestis teinud selle heaks olulisi muudatusi. Alates 2015. aastast on riigieelarvest toetatud viienda ja kõrgema kutsetasemega noortetreenerite tööjõukulude katmist kuni 50% ulatuses. Kahe ja poole aastase kogemuse põhjal võib tõdeda, et treenerite töölepingutes, palkades ja maksude tasumises on toimunud oluline korrastamine. Aastaid Eesti spordijuhtimises osalenud Eesti Olümpiakomitee täitevkomitee liikme Toomas Tõnise sõnul on toetusprogramm üks mõjusamaid spordikorralduslikke samme iseseisvuse taastanud Eestis. Kehtinud süsteemil oli aga ka üks suur küsitavus. Hoolimata sellest, et riigi eraldatava toetuse maht on kiiresti kasvanud ja seetõttu on järjest rohkem spordiklubisid ja -koole saanud oma treenerite palgakulusid riigiga jagada, ei ole see endaga kaasa toonud niisama jõulist palgatõusu, sest kiires tempos on suurenenud ka fondist toetust saavate treenerite arv ja toetatavate treeningutundide kogumaht. See, et üha enam noori saavad harjutada kõrgema kategooria treenerite käe all, on ju ainult hea. Aga kui treener ei saa väarikat ja motiveerivat palka, ei saa me ka loota, et see süsteem oleks jätkusuutlik. Minu veendumus on, et kvalifitseeritud treenerite palk peab jõudma lähitulevikus vähemalt Eesti keskmise palga tasemele. Selle saavutamiseks oleme leidnud nii lisavahendeid kui leppinud ka spordivaldkonnaga kokku toetussüsteemi täiendustes. Mul on hea meel teile teada anda, et Kultuuriministeerium suurendab viienda ja kõrgema kutsetasemega noortetreenerite töötasutoetuse palgafondi 35% ehk kuue miljoni euroni aastas. See tõstab 2018. aastal treenerite senise 637-eurose alampalga 850 eurole kuus.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Treenerite palgatoetuse eesmärk on ühelt poolt tagada treeneritele väarikas sissetulek ning väärtustada treeneriametit, aga ka parandada laste ja noorte sportimisvõimalusi kõikjal üle Eesti. See ei ole aga kaugeltki mitte ainuke ettevõtmine, edendamaks noorte liikumisharrastust. Aasta tagasi siinsamas Riigikogu suures saalis koos teiega spordipoliitika üle arutades puudutasime kahte väga olulist teemat: esiteks, huvitegevuse toetussüsteemi, mille eesmärk on anda igale lapsele võimalus osaleda kvaliteetses, juhendatud ja regulaarses huvitegevuses ning mille üks olulisi ja laiaulatuslikke osi on loomulikult sport, ning teiseks, ujumise algõpetuse reformi, mille eesmärk on tagada kõigile põhikoolilõpetajatele piisav ujumisoskus ja vähendada nii ka uppumissurmade arvu. Mul on väga hea meel, et täna saame öelda, et huvitegevuse toetussüsteem on rakendunud ning sel aastal on selleks ette nähtud 6 miljonit eurot ja igal järgneval aastal 15 miljonit eurot. Lisaks leppis uus valitsusliit kokku ujumise algõpetuse reformis ning tagas selleks ka vajalikud vahendid. Ujumise algõpetuse uue programmi kohaselt suureneb ujumistundide maht senisest 24 tunnist 40 tunnini. Meenutuseks ja järeleproovimiseks ütlen, et ujumisoskuse all mõistetakse tulevikus oskust läbida harjutuste kompleks järgmises järjestuses: hüpe vette, mille sügavus ulatub üle pea, ujumine 100 meetrit rinnuli, seejärel sukeldudes põhjast eseme äratoomine, kolm minutit kohapeal asendit vahetades puhkamine ja ujumine 100 meetrit selili. Kui valdav osa Eesti noortest suudaks omandada sellise taseme, oleksime me ujumisoskuses maailmas esirinnas, mis oleks rohkete siseveekogudega mereriigile igati kohane. Ma ei kahtle selles, et kunagi aastate pärast tagasi vaadates saame öelda, et just see reform vähendas märkimisväärselt uppumissurmade arvu ning mõlemad eeltoodud ettevõtmised aitasid kaasa sellele, et liikumisharrastajate arvu poolest oleme jõudnud Põhjamaade tasemele.

Juhin tähelepanu, et spordipoliitika arengustrateegias sõnastatud esimene prioriteetne arengusuund on see, et valdav osa elanikest liigub ja spordib. Mul on hea meel teile teatada, et kui eelmisel aastal siinsamas saalis aruannet tutvustades rääkisin 45%-st, siis täpselt sama metoodikaga tehtud järgmise Turu-uuringute AS-i küsitluse kohaselt on liikumisharrastajate osakaal esmakordselt üle 50%, täpsemalt öeldes on tõus 9% ehk 54% Eesti elanikest tegeleb regulaarselt vähemalt kaks korda nädalas liikumisharrastusega.

Selle märkimisväärse tõusu taga on loomulikult mitmed põhjused. Rahvusvahelised uuringud toovad olulisena välja liikumispaikade olemasolu ja neile ligipääsetavuse. Siinkohal on kindlasti paslik tänada Merko Ehitust, Swedbanki ja Eesti Energiat, kes juba tosin aastat tagasi löid Eesti Terviserajad SA, mille eesmärk on kindlustada enamikule Eestimaa elanikest terviseradade võrgustiku kättesaadavus aastaringseks ja tasuta liikumisharrastuseks. Eesti Terviserajad on koostöös vabatahtlike, kohalike omavalitsuste ja Kultuuriministeeriumiga korrastanud ning loonud kümneid terviseradu. Praegu on Eestis üle 100 väliterviseraja ning järjest populaarsemaks muutuvad ka siseterviserajad, millest üks asub ju Riigikogu hoones. Võrgustik laieneb pidevalt, näiteks avati eelmisel laupäeval Tartu esimene tähistatud terviserada "Emajõe ring".

Kindlasti on liikumisharrastajate arvu suurenemisele aidanud kaasa tervislike eluviiside suurem väärtustamine ühiskonnas. Usun, et selliseid hoiakuid aitavad kujundada kõik avaliku elu tegelased, kes aktiivselt sportimisega tegelevad. Mitmed teist, aga ka näiteks Vabariigi President ja peaminister, kes te kõik osalesite Eesti suurimal rahvaspordisündmusel Tallinna maratonil, või Raivo E. Tamm, Tanel Padar, Kalev Kruus ja Märt Avandi, kes läbisid suvel edukalt ränkraske Ironmani katsumuse – kõik te innustate, olge tänatud.

Kuid selleks, et me saaksime lähiaastail öelda, et mitte pisut üle poole, vaid valdav osa elanikest harrastab regulaarset liikumist, on Riigikogu ka seadusandlikult teinud suure sammu. Soovin tänada kõiki rahvasaadikuid, kes toetasid seaduseelnõu, mis nägi ette kaotada järgmisest aastast erisoodustusmaks töötajate tervise edendamiseks tehtavatelt kuludelt, ja eriti neid, kes on sama mõtet kandvat seaduseelnõu väsimatult juba 15 aastat esitanud. Nad ei kaotanud usku ega andnud alla ning vähemalt üks neist, Eiki Nestor, kuulub ka praegusesse Riigikogu koosseisu. Nagu hiidlased ütlevad, tasus ikka jummid. Tänu teie toetusele sai lõpuks seaduseks see habemega ja ühiskonnas laia poolehoidu omav idee ning tööandjad saavad maksuvabalt iga oma töötaja sportimist 400 euro eest aastas toetada. Siinkohal üleskutse kõikidele ettevõtjatele seda võimalust hoolega kasutada ning töövõtjatele soovitus kiiresti läbirääkimisi alustada, sest järgmise aasta eelarved on juba koostamisel. Tervislikud eluviisid tähendavad vähem stressi, paremat füüsilist ja vaimset heaolu ja ka suuremat tootlikkust, kui soovite.

Hea Riigikogu! Rahateema juurde tagasi jõudes on õige aeg rääkida spordi rahastamise reformist. 2015. aastal alguse saanud spordi riikliku rahastamise süsteemi aluspõhimõtete täiendamise peamine eesmärk on luua spordiorganisatsioonidele kindel ja motiveeriv rahastamine, luua selged ja arusaadavad kriteeriumid, muuta rahastamine läbipaistvaks ja ettenähtavamaks ning vähendada bürokraatiat. Toon välja peamised muutused, mis on ellu viidud käesoleval aruandeperioodil.

Riigikogu iga-aastane lisatoetus spordialaliitudele ja Eesti Olümpiakomiteele summas 1,5 miljonit eurot ehk nn katuseraha otsustati möödunud aastal riigi eelarvestrateegia menetlusprotsessis edaspidi suunata otse Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna eelarvesse. Nii jõuab sellest aastast raha spordialaliitude kätte nende endiga kokkulepitud jaotamispõhimõtete järgi ja on tagatud, et nii on see ka järgmistel aastatel.

Samuti leppis valitsusliit 2016. aasta sügisel koalitsiooniläbirääkimistel kokku, et alates 2018. aastast nähakse Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna eelarves täiendavalt ette 0,5 miljonit eurot, mille abil saavad spordiorganisatsioonid korrastada spordikohtunike töötasustamist. Riigiettevõtete sponsorsummade kaotamise kompenseerimiseks on järgmise aasta riigieelarves ette nähtud pool miljonit eurot, mis jaguneb spordi ja kultuuri vahel. Suurema osa spordile ettenähtud summast oleme kavandanud anda Eestis toimuvate rahvusvaheliste võistluste toetamiseks.

Kuid nende muudatustega spordi rahastamise reform ei lõpe. Kultuuriministeeriumis on valmimas analüüsid koondise toetamise süsteemi loomiseks ja sportlastele makstavate stipendiumide reguleerimiseks. On tehtud hulk tööd, et saavutada kokkulepe, kuidas hüvitada vabatahtlikult spordikohtunikena tegutsevatele inimestele selle tegevusega kaasnevad kulud. See eelnõu on saadetud ministeeriumidele kooskõlastamiseks ning ma loodan, et see jõuab juba novembris ka teie lauale.

Austatud Riigikogu! Tänapäevase seisuga on täiskasvanute ja noorte tiitlivõistlustelt võidetud ühtekokku 121 medalit. Seega liigume sarnaselt varasemate aastatega 150 medali kursil. Esimesena väärrib äramainimist meie vehklejate suurepärase esinemine maailmameistrivõistlustel, kus võideti kokku kolm medalit: Julia Beljajeva võitis pronksmedali, Nikolai Novosjolov hõbemedali ja naiskond võitis esmakordselt maailmameistrivõistluste kuldmedali. Vehklejad olid edukad ka Euroopa meistrivõistlustel, kus Julia Beljajeva ja Nikolai Novosjolov võitsid mõlemad pronksmedali. Kindlasti peab eraldi välja tooma Epp Mäe pronksmedali Euroopa meistrivõistlustel naiste maadluses, Heiki Nabi hõbemedali maadluse maailmameistrivõistlustel Kreeka-Rooma maadluse raskekaalus ja muidugi Eesti rahva suure lemmiku Kelly Sildaru kuldmedalid juunioride maailmameistrivõistlustel nii rennisõidus kui ka pargisõidus. Ma usun, et te kõik ühinete heade

soovidega Kellyle, et ta põlvevigastusest kiiresti paraneks.

Taas on leidnud kinnitust, et võrkpall on võrratu ja seda mitmel põhjusel. Esiteks muidugi tõsiasjad, et meie meeste võrkpallikoondis võitis maailmaliiga kolmanda tugevusgrupi, pidas maha südika võistluse pääsu eest maailmameistrivõistluste finaaltourniirile ja mängis juba neljandat korda alates 2009. aastast Euroopa meistrivõistluste finaaltourniiril. Augustis toimunud finaaltourniiri oli mul võimalik jälgida Gdanskis kohapeal ning seda võrratut emotsiooni, mida pakkus meie võrkpallikoondis – andku nüüd lauluisad ja -emad mulle andeks – ja mis tekkis hinnanguliselt kuni 2000 kohale sõitnud Eesti fänniga ühes hingates, on raske sõnadega edasi anda. Me oleksime väga tahtnud neid mängu võita, aga seekord ei olnud veel see hetk.

Võidust ja kaotusest on aga midagi palju olulisemat, mida me meie võrkpallurite puhul ikka ja jälle tõdeda saame. See on meeskonnavaim. Sõltumata olukorrast ei kaotata kunagi respekti oma kaas- ja vastasmängijate, kohtunike ning publiku vastu. Aus mäng kõige ehedamal kujul. Mis võiks olla veel parem eeskju ühiskonna mõttes laiemalt?

Poolas toimunud Euroopa võrkpallimeistrivõistlustelt on hea edasi liikuda Eestis toimunud või planeeritavate rahvusvaheliste spordiürituste juurde. Toon näiteks orienteerumise maailmameistrivõistlused Tartus, Rahvusvahelise Suusaliidu maailmakarika etapi murdmaasuusatamises Otepääl, Euroopa võistkondliku mitmevõistluse meistrivõistlused Tallinnas ja U18 noormeeste Euroopa meistrivõistluste B-divisjoni turniiri korvpallis. Spordiorganisatsioonid teevad tänuvärselt head tööd, et tuua Eestisse järjest enam kõrge tasemega rahvusvahelisi võistlusi, ja ürituste korraldajad on näidanud suurt professionaalsust. Sellised Eestile olulised võistlused on näiteks Tallinn International Horse Show, Tallinna maraton, Tartu maraton, Simple Session ja Tallinna Mõök. Järgmisel aastal toimub esimest korda Eestis kahevõistluse maailmakarika etapp ja ka täispika triatloni lipulaev Ironman, mille parimad lunastavad pääsme Hawaii triatlonile. Jalgpallisõpradele on tipp-sündmus UEFA superkarika mäng Lilleküla staadionil järgmise aasta augustis. Oma meistrite liiga lemmikutele on nüüd eriti põnev põialt hoida, sest kui hästi läheb, võib neile vähem kui aasta pärast oma kodusel Lilleküla staadionil vahetult kaasa elada.

Kuid ma olen veendunud, et Eestis on potentsiaali veel enamaks. Seetõttu esitas Kultuuriministeerium ettepaneku ja sai valitsuselt toetuse Eestis toimuvate ja majanduslikult positiivse mõjuga rahvusvaheliste kultuuri- ja spordisündmuste toetusprogrammi loomiseks. Selle meetme esimese aasta mahuks on planeeritud 2 miljonit eurot ja see käivitub juba 1. jaanuaril 2018. See meede võiks olla ka üheks väikseks näiteks, kuidas valitsus teeb olulisi samme, et majandus päriselt edeneks, sest need üritused toovad Eestisse rohkem tulu, kui nad eeldavad maksumaksja toetust. Usun, et järgmist "Sport 2030" aruannet koostades saame välja tuua mitu olulist rahvusvahelist suursündmust, mis tänu uuele toetusprogrammile Eestis korraldatakse. Kui meil on juba selline suurepärase Saaremaa rallipoiss nagu Ott Tänak, siis oleks ju väga tore, kui selle meetme tulemusena toimuks Eestis taas näiteks rahvusvaheline autoralli.

Hea Riigikogu! Lõpetuseks peatun kõige olulisemal spordivaldkonna investeeringul. Eesti spordimaastikul puudub spordilaagrite korraldamiseks ühtne kompleks, kus oleks võimalik spordiga tegeleda alaspetsiifiliselt ning oleks tagatud täielik võimaluste kogum kõrvaltegevuste jaoks (tegevuste analüüs, meditsiin, toitlustus, ööbimine). Aastaid on räägitud vajadusest arendada välja Kääriku spordikeskus. Mul on väga hea meel, et uus valitsusliit on otsustanud selle lõpuks ära teha ning leppinud kokku ka 12 miljoni euro eraldamises järgmisel kolmel aastal. Renoveerimist ootab Kääriku kergejõustikustaadion. Kavas on rajada kunstmuruga jalgpalliväljak ja pallimängude spordihoone, uuendada hotelli ning ehitada välja võistkonnamajad. Käärikule tekkiv moodne treeningukeskus annab suurema osa spordialade harrastajatele võimaluse trennida Eestis ning muudab Eesti ka atraktiivsemaks tippsporditreeningute ja sporditurismi maaks.

Head kuulajad! Eelmisel laupäeval avati Tartus Euroopa spordinädal, mille eesmärk on populariseerida liikumisharrastust ja sporti ning suurendada elanikkonna teadlikkust sportimise kasulikkusest. Enamikus Eesti koolides, paljudes kollektiivides ja spordiklubides korraldatakse selle nädala jooksul väga erineva suunitlusega põnevaid üritusi, võistlusi ja spordipäevi. Kümnetel tuhandetel on võimalik osa võtta enam kui 900 rahvaspordiüritusest üle Eesti.

Septembris tähistatakse ka Eesti Olümpiakomitee, Kultuuriministeeriumi ja Ühenduse Sport Kõigile eestvedamisel töökohaspordikuud, mille eesmärk on teadvustada liikuva eluviisi olulisust ja selle positiivset mõju. Esmaspäeval, kui tutvustasin kultuurikomisjonis aruannet "Sport 2030", küsis komisjoni esimees Aadu Must, kas see, et ta iga päev kõnnib vähemalt 10 000 sammu, läheb liikumisharjumuse alla. Muidugi läheb! Veelgi enam, see sobib eeskujuna palju paremini kui tervise seisukohalt väga riskantne otsus näiteks poole sajandi vanuselt *ironman*'iks saada. Kehaline aktiivsus ei tähenda kaugeltki ainult sporti ega spordivõistlustel osalemist. Liikumisharrastus ei eelda tingimata seda, et peab ostma uued spordiriided, leidma sobiva trenniaja ja leidma 9, 11 või 21 sõpra, kes kõik kogunevad ühel kellaajal ühes kohas. Liikumisharrastus tähendab lihtsalt rohkem liikumist. Tuleb näiteks otsustada, et auto asemel sõidan tööle jalgrattaga, paari bussipeatuse pikkuse vahemaa läbimiseks ei kasuta ühissõidukit, vaid lähen jala või kõnnin iga päev vähemalt 10 000 sammu, nagu kultuurikomisjoni esimees. Keda aga Raivo E. Tamm tõesti innustanud on, neile panen südamele: palun järgige

tema eeskuju ka selles, kuidas ta treenerite ja arstide valvsa jälgimise all samm sammu haaval eesmärgi poole liikus. Järsk ja ilma ekspertide abita toimuv suur treeninguharjumuste muutmine võib soovitud tulemuse asemel tervise igaveseks ära rikkuda. Ja uskuge või mitte, kallid kolleegid ja konkurendid, seda ei soovi ma tõesti teist kellelegi. Rõõmus ja harmooniline kolleeg on ju palju toredam kui õnnetu ja kuri ning teie enesetunne mõjutab otseselt ka kogu riigi tervist. Küll aga soovin, et mõõdukas kehaline aktiivsus saaks lahutamatuks osaks iga Eesti inimese päevast.

Samm iseenda tervise heaks on tegelikult imelihtne, nagu on öelnud terviseradade eestvedaja Alo Lõoke, tuleb vaid lahti saada sellistest n-õ toredatest vabandustest nagu "homme", "halb ilm", "pole aega", "pole raha" või "tossuvärv ei lähe dressikaga kokku". Siit ka üleskutse kõigile teile: näidake jätkuvalt eeskuju! Kui tänane istung läbi saab, siis tehke üks tiir Riigikogu terviserajal (mõni on seda võimalust juba kasutamas, nagu ma aru saan, isegi päris paljud, võiks öelda), haarake saali kõrval olevalt ajalehtede laualt rajavallutaja klubi kaart, mis on teile täna täiesti tasuta, et leida endale peagi saabuvaks ja kauni sügisilmaga nädalavahetuseks sobiv terviserada, mida läbides saab panna ilusa punkti Euroopa spordinädalale. Taltsutage oma muidu nii tagasihoidlikku meelt ja ärge häbenege oma kogemustest ka teistele teada anda. Tervistavat vananaistesuve!

Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh ettekande eest! Esimese küsimuse ministrile esitab Valeri Korb.

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma tahan tänada Kultuuriministeeriumi selle aruande eest, seda on tõesti väga huvitav lugeda. Minu küsimus on nii teile kui ka haridusministeeriumile. Me teame, et igal aastal rajatakse üks-kaks riigigümnaasiumi. Kui vaadata nende, ütleme, õpperuume, siis on näha, et sportimisalad on halvasti välja ehitatud. Mida see tähendab meie noortele inimestele, kes on 17, 18 või 19 aastat vanad, et spordiga tegelda on väga raske? Mul ongi teile küsimus: kas riigi poliitika riigigümnaasiumide asjus on edaspidi sama nagu praegu või muutub selles midagi?

Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh küsimuse eest! Kuigi ma tahaksin öelda, et loomulikult võiks riigigümnaasiumide hangetes olla sees ka sporditaristu, saan ma aru, et haridusminister oma haldusalas peab kulusid planeerides arvestama, et kuskil on piir, mida saab teha ja mida ei saa. Praegu ei kuulu spordisaalide ehitamine tõepoolest nende hangete juurde. Igal konkreetsel juhul tekib omavalitsustes ilmselt küsimus, kas see saal peaks olema ehitatud eraldi kooli jaoks või võiksid tal olla ka mõned teised funktsioonid. Aga see kuulub kindlasti Haridus- ja Teadusministeeriumi pädevusse. Mul on väga raske neile ette kirjutada, kuidas nad oma reegleid kehtestama peaksid.

Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Liina Kersna!

Liina Kersna

Aitäh, hea istungi juhataja! Austatud minister! Me teame uuringutest, et vaid 24% 7-13-aastastest lastest liiguvad minimaalsel soovitatud määral. See on väga väike protsent, nagu te ka ise tunnistasite. Kuid eelmisel nädalal nägin ma "Ringvaates" lugu, kus räägiti erivajadustega laste väga nigelatest sportimisvõimalustest. Sellest loost tuli välja, et erivajadustega lastel, kes küll saaksid liikuda, peaaegu ei olegi treenimisvõimalusi. Millised on teie teadmised, kas erivajadustega lastel on olemas treenimisvõimalusi ja kas meil on olemas treenerid, kes suudavad selliseid lapsi õpetada?

Kultuuriminister Indrek Saar

Jaa, see on kindlasti valdkond, kus meil on pikk tee minna. Aga üks osa huvitegevuse toetamise süsteemist, mis 1. septembrist rakendus, tähendab just nimelt võimaluste leidmist kõigile nendele lastele, kellel praegu ühel või teisel põhjusel, näiteks tulenevalt nende füüsilisest erivajadusest, on raske huvitegevuses osaleda. Just nimelt erivajadustega laste koefitsient, mille alusel kohalikule omavalitsusele antav toetus välja arvutatakse, on minu mäletamist mööda mitu korda kõrgem kui ükskõik milline muu koefitsient. Nii et tegelikult saavad kõik omavalitsused lisavahendeid selle jaoks, et vaadata üle, kas on tagatud transport, kas on olemas motiveeritud ja oskustega juhendaja ning kas on tagatud sisseseade. Tegelikult on kohalikel omavalitsustel selle meetme abil olemas hulk lisavahendeid, et saaks leida üles just nimelt need noored, kes ei saa pakutavatele võimalustele ligi, sest need ei vasta nende erivajadustele. Teine pool asjast on see väga pika

vinnaga osa, millele ma ka viitasin, see on see ruumilise planeerimise teema. Ükskõik, mida me kavandame, me peame igal juhul alati mõtlema ka nende peale, kellel on vaja veidi teistsuguseid tingimusi kui neil, kes kepsutavad vabalt ringi omal kahel jalal või kellel ei ole nägemisega mingit muret. Kogu ruumilise planeerimise puhul on väga oluline kindlasti luua teadlikult keskkonda, millele kõigil on võimalik ligi pääseda ja mida kõigil on võimalik kasutada.

Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel.

Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, tänan kõigepealt selle innustavas võtmes esitatud ettekande eest! Aga selles ei olnud juttu suure spordi varjupooltest, nagu dopingust ega rahvusvahelise spordi korrupsioonist. Muuseas, kõrvalmärkusena ütlen, et Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee, mille tegevusega minister on varasemast ajast päris hästi kursis, on liikumas spordikorrupsiooni raportite koostamise suunas. Kuivõrd need teemad peaksid käima selle ettekande juurde ja kuivõrd on need esile tulnud meie Euroopa Liidu eesistumise käigus? Ma ei leidnud siit mitte midagi muud peale selle, et me aitame kaasa Euroopa Liidu seisukoha kujundamisele WADA koodeksi muutmise kohta, aga isegi sellest ei saanud aru, mis muutused need on.

Kultuuriminister Indrek Saar

WADA koodeks võetakse lahti, sügisel algavad sellel teemal läbirääkimised. Meie oleme olnud väga huvitatud, et Euroopa Liit sellesse ühiselt maksimaalselt panustaks, aga see on liikmesriikide küsimus. Praeguste rutiinide järgi ei ole ühise seisukoha kujundamine tingimuseks, aga ühist hoiakut saab kujundada ja me kindlasti püüame selles dialoogis maksimaalselt kaasa rääkida. See on absoluutselt esimene küsimus, kui me räägime ausast mängust. Sellepärast ma rääkisingi treeneritest, sest hoiak algab väga paljuski juhendajast. Kui juhendajaga lepitakse kohe alguses kokku, millised on mängureeglid, siis on tõenäosus, et keegi iseseisvalt neid reegleid rikkuma hakkab, oluliselt väiksem. Seega on treeneri töö ja rolli väärtustamine minu hinnangul võtmeküsimus. Aga reegleid ja karistusi tuleb loomulikult karmistada ja kõige selle suhtes, mis puudutab dopingut, peab olema nulltolerants. Eestis oleme viimastel aastatel püüdnud samm-sammult ka Eesti Antidopingu rahastamist suurendada, et neil oleks vahendeid selle teemaga tegelemiseks.

Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Jaanson.

Jüri Jaanson

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Eelmisel aruandeperioodil olid tegevused spordi põhialuste täitmisel kindlasti – me näeme seda ka siin – väga edukad, aga on olnud kindlasti ka selliseid asju, millega ei saa nii rahul olla. Kas te räägiksite mulle, millega te ise eelmise aruandeperioodi jooksul rahule ei jäänud?

Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh küsimuse eest ja aitäh tunnustamast, et on tehtud palju positiivset! Oma arust ma ettekandes mainisin mitmeid kohti, kus me minu arvates võiksime liikuda oluliselt kiiremini, oluliselt kaugemale ja oluliselt kõrgemale. Kui me vaatame liikumisharjumusi üldiselt, siis jah, trend on positiivne ja viimasel aastal on küsitlus näidanud hüppelist kasvu. Selle küsitluse järgi liigub 54% täiskasvanutest regulaarselt, aga samal ajal näitab see uuring, et 19% täiskasvanutest ei liigu üldse, nad ei tee mitte kunagi ühtegi liigutust selle jaoks, et teadlikult oma tervist liikumise abil parendada. Vaatame lapsi. Nagu varem on öeldud, lastel on eeldused liikumiseks loomulikult paremad kui täiskasvanutel. Aga kui me tõdeme, et mingites vanuserühmades ja just sellistes vanuserühmades, kus inimese organism paljuski välja kujuneb, liigub ainult 20–25% lastest sel määral, nagu see võiks ideaalis olla, siis on selge, et meil on väga-väga-väga pikk tee minna, kuni saaks öelda, et jah, meil on harmooniline ja terve ühiskond, kus valdav osa inimestest liigub. Aga see kõik võtab aega. Ma loodan, et me liigume selles suunas võimalikult kiiresti.

Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Monika Haukanõmm!

Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Hea minister, aitäh aruande eest ja loomulikult ka kõne eest, mis oli väga innustav! Ma otsisin aruandest märksõna "parasport", mida ma sealt küll ülearu palju ei leidnud. Mind huvitas, kui palju võtab spordielust osa erivajadustega lapsed ja kui palju täiskasvanuid, ma otsisin statistikat. Samamoodi huvitab mind parasporti rahastuse teema või ka rajatistele ligipääsu küsimus, mille kohta te küll ühes vastuses ütlesite, et see peaks olema prioriteet. Aga tahaks teada, kus kohas me tegelikult oleme, milline on seis. Minu spetsiifilise küsimuse puudutab olümpiavõitjate premeerimist ja seda, et meil on natuke erinevad süsteemid olümpiavõitjatele ja paraolümpiavõitjatele. See on väga märgiline. Praegu tundub mulle, et paljuski me suhtume erinevalt: on päris sport, siis on tükk tühja maad ja alles siis tuleb parasport. Milline see olukord praegu on ja mis te sellest kehtivast süsteemist arvate?

Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh! Väga hea küsimus. Minu arust ütleb praegune süsteem seda, parandage mind, kui ma eksin, et kõiki olümpiavõitjaid, sh paraolümpiavõitjaid, käsitletakse võrdselt ja kõigi nende toetus on 650 eurot kuus. Kas ei ole niimoodi? Minu arust see niimoodi on. Küll aga lugesin üllatusega teie esitatud seaduseelnõu, mida valitsus põhimõtteliselt toetas, hoolimata sellest, et see oli pigem opositsiooni initsiatiivil esitatud seaduseelnõu. Jüri Jaansonil oli selle esitamisel väga suur roll, ma tean, ta on seda asja vedanud ja hingega selle juures olnud. See teie seaduseelnõu teeks küll kahekordse vahe sisse ehk paraolümpiavõitjal oleks koefitsient 0,65 ja ülejäänud olümpiavõitjatel 1,3. See ei ole kindlasti olnud kultuuriministri seisukoht, see ettepanek on tulnud Riigikogu opositsioonilt. Mina olen kindlasti risti vastupidisel seisukohal. Ma arvan, et need summad peavad suurenema, Sotsiaalministeeriumi eelarves on selle jaoks järgmisel aastal ka raha ette nähtud. Sellest rahast praeguste teadmiste põhjal ei piisa selleks, et see oleks 1,3-kordne Eesti keskmine palk, aga vähemalt Eesti keskmise palgani peaks see ulatuma. Valitsuse seisukoht, mille ma pidin ka kultuurikomisjonile edastama, on see, et ei ole vaja mingit vahetegemist. Me kindlasti ei toeta opositsiooni ettepanekut hakata neil sportlastel vahet tegema, vaid me käsitleme neid võrdselt.

Aseesimees Enn Eesmaa

Krista Aru, palun!

Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, veel kord tänan selle innustava sõnavõtu eest, mis paneb ka paljusid rahvasaadikuid sportima ja liikumisharrastusega tegelema! Minu küsimus on aga spordimuuseumi kohta, mis oli 2016. aasta aprillini riiklik spordimuuseum ja millest nüüd on saanud SA Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum. Teil on aruandes ka üks lõigukene muuseumi tegevuse kohta, te nimetate näitusi, mida seal on korraldatud. Aga kuidas te näete selle muuseumi tulevikku? Millised on ministeeriumi arvates selle muuseumi ülesanded, on need seotud eelkõige spordipropagandaga, liikumisharrastusega või kõige sellega?

Kultuuriminister Indrek Saar

Mul on väga hea meel, et me saime kokkuleppele, et nii nagu paljusid teisi spetsiifilisi või ka piirkondlikke muuseume ei tee riik üksi, asutab SA Eesti Olümpia- ja Spordimuuseumi koos meiega Eesti Olümpiakomitee. Mulle küll tundub, et see on andnud suhteliselt lühikese aja jooksul juba tulemusi. Siiski ei arva ma, et neid ülesandeid, mis on riigil, spordiorganisatsioonidel ja paljudel teistel selle jaoks mõeldud organisatsioonidel terviseedenduse valdkonnas, peaks muuseum hakkama üle võtma. Muuseumi roll on ikkagi koguda ja eksponeerida eksponaate. Loomulikult, suur osa sellest, mida nad teevad, on heas mõttes spordi ja liikumise propaganda. Aga see ei peaks olema nende põhieesmärk või põhitöö, muuseumil on ikkagi natuke teistsugused prioriteedid. Kuid loomulikult, kui muuseum räägib sellistest väärtustest nagu aus mäng või räägib sellest, et peaks iga päev liikuma, siis on ju elementaarne, et ta ka ise pakub võimalust liikuda. Neid asju peaks ühe moodsa muuseumi tegemisel silmas pidama.

Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, austatud eesistuja! Lugupeetud kultuuriminister, tänan väga hea ja põhjaliku, aga ka positiivse ja särtsaka ülevaate eest! Minu küsimuse esitas Monika Haukanõmm tegelikult juba ära. Mul on hea meel, et Kultuuriministeerium on seisukohal, et inimesi, kes on olümpiamedali võitnud, ei mõodeta koefitsiendiga.

Sellise muudatusettepaneku ma koos hea ametikaaslase Toomas Jürgensteiniga esitasin. Aga küsimus on treenerite kohta. Kas on teil ülevaadet, arvestades seda, kui huviharidustoetus läheb üle omavalitsustele, kas treenerite puudus on probleem ka maakondades, väikestes kohtades? See, et palk tõuseb, on väga hea, aga kas treenerite kui eestvedajate ja initsiatiivi näitavate inimeste puudus on maakondades olemas?

Kultuuriminister Indrek Saar

Litsentsitud treenereid on Eestis registreeritud vist üle 4000. Nendest umbes 1200 on kõrgema, viienda kuni seitsmenda kategooria noortetreenerid, kes lähevad selle toetussüsteemi alla, millest me siin korduvalt rääkinud oleme. Ma ei oska öelda, kas see on kõige tõsisem probleem. Pigem on kõige tõsisem probleem see, kas noori tuleb peale ja kas need, kes juba selle tööga tegelevad, on piisavalt motiveeritud ning kas see kvalifikatsioon, mis treeneritel on, tegelikult vastab ühiskondlikule ootusele. Nagu ma kirjeldasin, tegelikult on meie ootus ju see, et treener oleks ka eeskuju ja pedagoog, peale selle, et ta oskab spetsiifilisi tehnilisi võtteid, mida ühe või teise spordiala jaoks vaja on. Seal on meil kindlasti väga pikk tee minna. Meil on palju väga hea koolitusega treenereid, aga kindlasti on neid palju vähem, kui me ootame.

Ma ei tea, et keegi oleks öelnud, milline on see ideaalne arv, kui palju millise kategooria treenereid tulevikus vaja on. Sellist andmestikku minu käsutuses pole ja minu arust ei ole keegi seda sellisel kujul kunagi päriselt prognoosinud. Aga loomulikult, väga palju tegevusi katavad ära vabatahtlikud treenerid, kes ei saa selle töö eest mitte sentigi. Me võiksime liikuda ju selles suunas, et kõigile nendele vabatahtlikele pakutaks mingitki elementaarset koolitust, et me jõuaksime nende meetmete abil – on see siis kõrgema kategooria noortetreeneri toetus või huvitegevuse toetamise süsteem – elementaarsete standardite või kategooriateni. Kui laps läheb trenni, siis me peame teadma, et me võime tema treenerit sada protsenti usaldada. Kuna praegu ei ole atesteeritud treenereid piisavalt või see süsteem on alles paljudes asjades lapsekingades, siis me tihtipeale ei tea, milline ettevalmistus on nendel treeneritel, kes lastega tegelevad. Ma arvan, et seal on ikkagi väga pikk tee minna. Aga nagu ma ütlesin, see ei ole sugugi mitte ainult meie probleem, see on tegelikult kogu Euroopa probleem.

Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits.

Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kui kabinet eelmise aasta septembris arutas laste ujumisõpetuse parandamist ja kuus korda rohkem rahastamist, kas te siis teadsite, et laste uppumissurmasid 2016. aastal ei olnud ja tegelikult upuvad lapsed väga harva, tendents on selline, ja pealegi on ainult kolmandik uppunutest uppunud sel ajal, kui saab väljas ujuda? Aga kui vaadata regionaalselt, siis Lõuna-Eestis, kust ma olen pärit, oli uppumissurmi 21, aga Lääne-Eestis, hiiglaslikul alal, ainult üheksa ja saartel seitse korda vähem ehk kolm. Samas on ujumistreenereid ligi 700. Kas selle rahastamise puhul, selle 1,3 miljoni puhul arvestatakse ka regionaalset aspekti, et Päästeameti Lõuna-Eesti piirkond saaks tunduvalt rohkem raha kui Lääne-Eesti või saared?

Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh selle statistilise ülevaate eest, mille te esitasite ja mis oli kindlasti mõnevõrra subjektiivne. Rahastamisel arvestatakse seda, kui palju on lapsi, kellele on vaja ujumist õpetada, sõltumata sellest, millises piirkonnas nad elavad. Ma isegi ei hakka spekuleerima selle üle, miks saartel on uppumissurmasid proportsionaalselt vähem, loogilisi järeldusi võib igaüks ise teha. Aga kõik need täiskasvanud, kes ei ole mitte kunagi ujuma õppinud ja kes nüüd võivad uppuda, olid kunagi lapsed ja neid ei õpetatud koolis ujuma. Kui me tahame, et tulevikus oleks inimesel elementaarne võimekus ennast päästa, mis iganes elusituatsioonis ta ka ootamatult vette satub, siis peavad kõik inimesed lapsena ujuma õppima. Muul moel ei ole võimalik seda ettevalmistust parandada. Meiesuguste ujuma õpetamine võib tulevikuperspektiivi vaadates olla küll ka üks tegevusi, aga kindlasti on see tunduvalt vähem efektiivne ja võib-olla ka enam ressursse nõudev kui lastega tegelemine.

Aseesimees Enn Eesmaa

Meelis Mälberg.

Meelis Mälberg

Aitäh, hea istungi juhataja! Austatud minister, ma tänan teid väga põhjaliku ülevaate eest! Palun andke oma kolleegidele ministeeriumis ja olümpiakomitees edasi tänusõnad, sest nad on väga sisuka ülevaate koostanud.

Aitäh! Aga minu küsimus puudutab spordi rahastamist. Selle "Sport 2030" üheks oluliseks eesmärgiks, võib-olla isegi kõige olulisemaks eesmärgiks on suurendada regulaarselt liikumisega tegelevate inimeste arvu ja edendada noorte liikumisharrastust. Palun juba ette vabandust natuke lihtsustatud näite pärast, aga kas selles valguses on põhjendatud, et Virumaal sumoga tegeleva noore harrastust rahastatakse kolm korda vähem kui maadlusega tegeleva noore harrastust või et näiteks Võrumaal orienteerumisega tegeleva noore harrastust rahastatakse kolm korda vähem kui suusatamisega tegeleva noore harrastust? Nimelt jääb mitteolümpiaaladele kogu rahastusest alla 10%. Kas see on põhjendatud?

Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh seda küsimast! Tuletame meelde, kuidas see kokkulepe on sündinud. Minu arust sõlmiti esialgne versioon aastal 2012. Spordialaliidud ja Eesti Olümpiakomitee koostöös Kultuuriministeeriumiga töötasid välja esimese tulemustest lähtuva ja spordi juhtimise head tava silmas pidava rahastamisskeemi, mis millegipärast ei rakendunud. Me hakkasime seda rakendama eelmisest, 2016. aastast. Tulenevalt sellest, et mõned aastad olid mööda läinud, saime me aru, et see situatsioon ei ole päriselt enam see, ja võib-olla ei oldud ka kõiki asju esimese hooga läbi mõeldud. Ikka tuleb vesi basseini lasta, et saaks ära proovida, kas kuskil on veel mõni auk. Esimesel aastal tegime erakorralised reservfondid, et tasakaalustada neid suuremaid muutusi, ja siis tegime koos spordiorganisatsioonidega väga põhjalikult uue ringi peale, et näha, millised on need kriteeriumid, millest tulenevalt need toetused jaotuma peaksid. Kõik need eesmärgid ja koefitsiendid, mis selles skeemis on, on valdkonna enda aktsepteeritud. Meil on loomulikult olnud eestvedaja roll ja me oleme silmas pidanud, et lõppkokkuvõttes peab harrastajate baas olema võimalikult lai. Ei saa olla niimoodi, et on ainult tipud ja harrastajaid ei ole. See peaks tähendama, et kindlasti peavad olema rakendatud ausa mängu põhimõtted ehk sisuliselt spordi juhtimise hea tava jne. Sellised kvaliteedinäitajad on väga olulised ja riik kindlasti tahab, et need oleksid tugevalt esindatud. Aga see raha jagamise kokkulepe alade vahel, tulenevalt sellest, kas on tegemist olümpiaalaga või mitte, oli ikkagi väga palju spordiorganisatsioonide enda kujundatud. Loomulikult ei pea ükski selline kokkulepe olema kivisse raiutud. Kui on mingeid asju, mille puhul spordiorganisatsioonid ise tunnevad, et see ei ole õiglane ega päriselt arusaadav ning suunab tegema ebaotstarbekaid asju, kui tahetakse tulemuseni jõuda, siis loomulikult oleme meie valmis igal ajal uuesti läbi rääkima. Nii et kui spordiorganisatsioonid teema tõstatavad, siis meie ei käsitle seda kindlasti kui igaveseks ajaks kivisse raiutud dokumenti, vaid suurima hea meelega arutame seda.

Aseesimees Enn Eesmaa

Helmut Hallemaa.

Helmut Hallemaa

Aitäh, eesistuja! Austatud minister, minagi tänan asjaliku, põhjaliku ja nii vormilt kui ka sisult positiivse aruande eest! Mul on hea meel, et Riigikogu Kantselei ja ka loos on mind õnnistanud, selles mõttes, et ma kogu aeg läbin seda terviserada siin ning iga kord tuleb saali ja kabineti vahel käia viis astmehahet. Aga minu küsimus on regionaalpoliitika ja võistkonnaspordi seoste kohta. Me oleme kurtnud, et väikse riigina ei suuda me meeskonnaaladel kaasa rääkida, aga õnneks on Island oma huh!-traditsiooniga ja nüüd ka Sloveenia tõestanud, et tegelikult suudavad nemad ja suudame meie ka. Aga minu küsimus tuleb Eesti kohta. Meil on võistkonnaaladega see häda, et enamasti on ainult Tallinna võistkonnad, jalgpallis on neli esimest võistkonda Tallinnast ja sama on ka korvpallis. Õnneks segas Rapla nüüd kaarte. Mida me oleme teinud selleks, et ka väiksemate keskuste spordivõistkonnad saaksid tiptasemel kaasa lüüa? Mida annab siin teha ja mida me plaanime tulevikus teha?

Kultuuriminister Indrek Saar

Täna sai kirjeldatud mitmeid nendest meetmetest ja pean ütlema, et mitte ainult seoses spordiga, vaid üldse laiemalt huvitegevusega, millest väga suur osa on sport. Kogu riiklik suhtumine regioonide võimaluste tasakaalustamisse sai esimese revolutsioonilise arengu just nimelt koos Kultuuriministeeriumis väljatöötatud huvitegevuse toetamise süsteemiga. Seal on erivajadustega lastele ette nähtud väga kõrge koefitsient ja teine koefitsient, mis seal on, võimaldab maksta oluliselt suuremat toetust, et luua hajaasustuspiirkondadele paremaid tingimusi kui tiheasustuspiirkondadele. See on liitumisneutraalne, st sõltumata sellest, et omavalitsused nüüd liituvad, jääb see niimoodi. Need piirkonnad on kindlaks määratud ja kõik need, kes hajaasustuse tõttu peavad oluliselt rohkem nägema vaeva transpordikorralduse ja taristu loomisega, sest on vähem kasutajaid jne, saavad selle huvitegevuse meetme kaudu palju suurema koefitsiendi. Näiteks on Tallinnas üle 400 000 elaniku, kellest märkimisväärse osa moodustavad lapsed, siin on tiheasustus ning on

tunduvalt lihtsam asju korraldada ja mitmekesisust hoida. Tallinna toetus sellest toetussüsteemist jääb üksjagu alla ühe miljoni euro, kui ma täpsemalt ütlen, siis see on vist natuke üle 800 000 euro, aga 34 000 elanikuga Saaremaa (ilma Muhuta) saab toetust suurusjärgus pool miljonit eurot. Ma loodan, et saarlased annavad mulle andeks, kui ma saarlasena elanike arvuga eksisin, ma kindlasti loodan, et see arv suureneb. See vahe tuleb just nimelt sellest hajaasustuskomponendist. See meede ütleb üheselt: selleks et luua võrdsemaid võimalusi, nii et lapsed, kes tahavad maal sporti teha, ei oleks linnalastest palju halvemas olukorras, peab riik seda süsteemi sel moel tasakaalustama, andes hajaasustuspiirkonda lisavahendeid.

Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas.

Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister, aitäh, et te pöörate spordile nii palju tähelepanu! Aga mina soovin teiega rääkida spordialast, mis minu hinnangul piisavalt palju tähelepanu ei pälvi, võib-olla sellepärast, et selle harrastamise käigus liigutakse suhteliselt napilt. Mullu, kui oli rahvusvaheline Paul Kerese aasta, siis tõesti pöörati ka Eestis malele tavapärasest rohkem tähelepanu, teiegi austasite oma osavõtuga mitut maleüritust. Mulle tundub, et nüüd on kõik vajunud tavapärase tardumuse rüppe ja Kultuuriministeeriumi jaoks on male nii rahastamise kui ka tähelepanu poolest allveekabega ühel pulgal. Palun edastage praegu sealt puldist oma sõnum nendele mitmekümnele tuhandele (ma ei tea, kui palju neid täpselt Eestis on) malet harrastavale inimesele. Missugune on male koht Eesti spordis ja kultuuris teie pilgu läbi?

Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh! Kuna kabet meelde tuletati, siis ma soovitan jälgida nädalavahetusel Eestis toimuvat kabe-MM-i, mis toob taas kaasa märkimisväärse rahvusvahelise tähelepanu vähemalt ühes sektoris. Male on loomulikult osa Eesti spordi identiteedist, sellele ei ole kuidagi võimalik vastu vaielda. Sattusin ka mina väikese poisina vähemalt korraks maleringi. Aga nüüd me jõuame jälle selle küsimuse juurde, kas Eestis tuleks kehtestada mingid prioriteetsed alad ja öelda, et me paneme raha sinna ja ülejäänu unustame ära, kusjuures see otsus baseerub traditsioonidel, või võib-olla tahab keegi teha geeniuuringuid, tegemaks selgeks, millisel spordialal me kõige edukamad võiksime olla. Alati on võimalus neid arutelusid algatada. Siinemaani on Eesti valinud selle tee, et püütakse kõigile anda võimalus ja nendel aladel, kus on suurem harrastajate hulk ja kus spordialaliit ise teeb paremat tööd, nii nagu ma kolleeg Mälbergile vastasin, on riigi toetus kokkulepitud toetusskeemi kohaselt suurem. Ma väga loodan, et male areneb jõudsalt edasi ja selle juba kokkulepitud või tulevikus muutuva skeemi abil saab perspektiivis oluliselt rohkem toetust. Kindlasti on see suurepärane loogika harjutamise mäng, mis sisaldab samamoodi kõiki ausa spordi elemente nagu teisedki spordialad. Mina pean sellest mängust väga lugu ja arvan, et Eestis ka üldiselt peetakse sellest lugu.

Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh! Rohkem ministri küsimusi ei ole. Avan fraktsioonide esindajate läbirääkimised. Jüri Jaanson Reformierakonna fraktsioonist, palun!

Jüri Jaanson

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma tänan ministrit spordipoliitika põhialuste elluviimise ülevaate eest, aga pean oma ettekannet alustama õiendusega ministri aadressil, just selle olümpiavõitjate toetuse kohta öeldu tõttu. Riigikogu menetlusse antud spordiseaduse muutmise seaduse eelnõus ei ole algatajad teinud mingit vahet sportlaste ja parasportlaste vahel ega ole neil plaanis olnud ka seda toetussummat vähendada, vastupidi, nad soovivad seda suurendada.

Aga nüüd ettekande juurde. Eelmine, 2016. aasta oli ennekõike olümpia-aasta. Me saime seal medali ja kamaluga kohti esikümnes. Ka tänavune aasta on olnud väga edukas: meil on maailmameistrivõistlustelt saadud kuldmedal, meil on palju muid medaleid ja edukaid spordialasid. Need elamused ja emotsioonid on andnud kindlasti hoogu tervislike eluviiside edendamisele rahva seas.

Spordipoliitika arengukava täitmist 2016. ja 2017. aastal tuleb hinnata arengukavas toodud strateegiliste lõppeesmärkide taustal. Olulisemaiks neist on eestimaalaste vaimne ja kehaline tasakaal ning tervena elatud eluea pikenemine ja sellest tulenevad eneseteostusvõimalused. Taktikalise eesmärgina on arengukava järgi oluline iga-aastane liikumisharrastusse kaasatud inimeste osakaalu kasv ja selle poolest Põhjamaade tasemele jõudmine. Eelmise aasta tulemustest on hea märkida liikumisharrastajate osakaalu tõenäolist suurenemist ja liikumispaikade arvu kasvu. Kiiduväärt on ka riigi toetuste kasv spordialaliitidele ja spordile üldse.

Saavutusspordis hoiame jätkuvalt taset. Mulle isiklikult loomulikult – ma loodan, et ka kolleegidele – teeb mullu Rio olümpiamängudelt sõudjate võidetud medal väga suurt rõõmu.

Heameelt teeb noorte huvitegevuse toetamise rakendamine tänavuse kooliaasta algusest, samuti ujumise algõpetuse vajaduse teadvustamine ja plaanitav laste liikumisprogrammi väljatöötamine.

Spordiorganisatsioonide vaatevinklist aitaks liikumisharrastuse ja spordi arengule kaasa spordi riikliku rahastamise reform ja spordikohtunike tasustamise tervikliku lahenduse väljatöötamine. Spordikorralduse ja -majanduse seisukohast tuleb meil kaasas käia spordivaldkonna muutumisega eelkõige teenuspõhiseks majandusharuks.

Reformierakonna fraktsioon peab jätkuvalt oluliseks juba lasteaedades ja algkoolides tervislike liikumis- ja toitumisharjumuste ja tervist säästvate eluhiakute väljakujundamist, treenerite kui spordi alusväärtuste kandjate töötasu ennakkasvu ning liikumispaketele parema ligipääsu loomist kõigile, sh erivajadustega inimestele.

Aga kriitiliselt lähenedes tuleb öelda, et on vaja leida lahendus liikumisharrastuse mõiste ja hindamismetoodika mõnetise ebaselguse probleemile. Metoodika seisukohalt võiks teada, kas alternatiivsed kehalise tegevuse vormid, näiteks aiatöö või puulõhkumine, mis iseenesest annavad samuti hea ja piisava füüsilise koormuse, kuuluvad liikumisharrastuse mõiste alla. Sellest sõltuvad ju spordipoliitika elluviimise ülevaates esitatud arvandmed ja osakaalud. Neid arvandmeid on seal tõesti väga palju.

Küsimusi tekitab ministeeriumi ja valitsuse tegevuses riigi spordiinvesteeringute vähenemine võrreldes eelmise aastaga, vaatamata riigieelarve paranenud võimalustele. Hea on tõdeda, et mitmed olulised spordiobjektid – Tehvandi spordikeskus, Rakvere spordihoone, Kalevi keskstaadion ...

Aseesimees Enn Eesmaa

Kolm minutit juurde.

Jüri Jaanson

... Viljandi staadion – kõik need saavad toetust. Plaani on ka universaalse spordiobjekti Kääriku edaspidine toetamine. Samas vajavad riigi toetavat kätt ka Pärnu veespordi arenguvõimalused, see on spordiala, mida Kagu-Eestis harrastada ei ole võimalik. Muu hulgas ootab loomulikult pikisilmi riigi tuge ka Eestile neli olümpiamedalit andnud Pärnu räämas spordiklubi, 1950-ndatest pärit hoonetekompleks tuleks renoveerida moodsaks treening-ettevalmistuskeskuseks. See parandaks oluliselt ka noorte liikumisvõimalusi. Järgmise aasta alguses tuleb kindlasti üle vaadata inflatsiooni mõjul häbiväärselt madalale tasemele langenud olümpiavõitjatoetus. Kunagiste spordikangelaste kohtlemine näitab riigi suhtumist sportlastesse tervikuna. Eesti on käesoleva aasta teisel poolel Euroopa Liidu eesistuja ja meil on võimalus Euroopas oma teemasid tutvustada. Treenerite kui spordi võtmeisikute rolli suurendamine ühiskonnas on ääretult oluline nii saavutusspordi kui ka harrastusspordi vallas. On väga-väga raske üle hinnata, kui oluline on nende oskuslik tegevus noorte inimeste kujundamisel. Samavõrd oluline on ka sportlaste spordijärgse karjääri võimaldamiseks avardada nende hariduse omandamise võimalusi just tippspordiga tegelemise ajal.

Lõpuks. Eelmisel nädalal, 23. septembril avati Euroopa spordinädal, mille raames on üle Eesti võimalik tutvuda mitme spordialaga. See on kiiduväärt üritus. Löögem meiega seal kaasa! Reformierakond leiab, et spordi- ja liikumisharrastuse areng meie ühiskonnas on tõusuteel, seda saab vaid kiita, aga paremini toetada saab seda ka. Aitäh kuulamast!

Aseesimees Enn Eesmaa

Dmitri Dmitrijev Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel. Kolm minutit lisaega.

Dmitri Dmitrijev

Head kolleegid! Spordivaldkonna pikaajalist strateegiadokumenti "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" saab üldjoontes pidada positiivseks ning on rõõm näha, et Vabariigi Valitsus näitab ka uue riigieelarvega välja armastust spordivaldkonna vastu. Kui riik panustab spordi populariseerimisse senisest enam, on Eesti elanikud tervemad ja õnnelikumad. Kui me vaatame Eesti inimeste liikumisharjumusi ja neid iseloomustavaid näitajaid, siis selgub, et viimaste aastate statistika on üsna julgustav. Meie spordiklubide ja -organisatsioonide arv on aasta-aastalt kasvanud, nagu ka liikumisharrastusega regulaarselt tegelevate inimeste hulk. Üha enam rajatakse üle kogu Eesti uusi spordirajatisi ning ei unustata ka vanemaid ja amortiseerunud rajatisi korda teha, nagu praegu käib Kalevi keskstaadioni rekonstrueerimine. Samuti saab hea näitena välja tuua valitsuse hiljutise otsuse arendada Kääriku spordikeskus nüüdisaegseks treeningkeskuseks. Renoveerimist ootab kergejõustikustaadion, kavas on rajada kunstmuruga jalgpalliväljak ja spordihoone pallimängude jaoks.

Käärikule tekkiv moodne treeningkeskus annab suurema osa spordialade harrastajatele võimaluse treenida Eestis, mitte välismaa spordibaasides. Selliseid spordirajatisi vajame üle kogu Eesti palju rohkem. Samuti vajavad erilist tähelepanu koolide juures asuvad spordiväljakud ja jooksurajad, millest on rääkinud meie kolleegid.

Kui rääkida uue valitsuse tegevustest, siis ei saa üle ega ümber Keskerakonna ühest pikaajalisest lubadusest, mis on selle valitsuse eluajal nüüd täidetud, ma pean silmas töötajate sportimiskulude hüvitamise soodustamist. Tänu seesugusele muudatusele saavad tööandjad töötajate liikumisharrastusi toetada kuni 400 euro ulatuses aastas ilma erisoodustusmaksu maksmata. Tegemist on väga tervitatava sammuga, mis aitab likvideerida arusaama, et investeeringud masinatesse on normaalsed, kuid investeeringud inimestesse mitte. Head rahvasaadikud! Spordipoliitikast rääkides peame kõige muu keskel tähelepanu pöörama ka treenerite ja kohtunike tasustamisele. Ei ole saladus, et treenerite ja kohtunike palga ja sotsiaalsete garantiide küsimus on olnud teravalt õhus pikka aega. Seda on maininud ka kultuuriminister. Valdkonda on vaevanud krooniline rahapuudus ja see on jätnud meie spordi olukorrale jälje. Ma ei pea siinkohal silmas ainult tippporti, vaid pigem meie laste seas kõige tavalisemate õigete liikumisharjumuste tekitamist. Väike palk ei motiveeri kedagi treeneriks hakkama, olenemata sisemise põlemise suuruselt. Kui sa ei suuda palgaga oma perekonda ära toita, pead sa paratamatult leidma uue töökoha. Nii on juhtunud ka meie treeneritega. Seetõttu on mul siiralt hea meel, et riik on otsustanud tuleval aastal suurendada kõrgema kutsetasemega noortetreenerite palgafondi, kasvatades nende töötasu suurust märgatavalt. Tegemist on edasiminekuks, kuid ka sellele tasemele ei ole meil võimalik puhkama jääda, palgad peavad veelgi kasvama.

Uue valitsuse spordi populariseerimise tegevuskavas on veel positiivseid algatusi, mida ma soovin välja tuua, näiteks laste ujumise algõpetuse programmi laiendamine ja suurem rahastus. Tegemist on eluliselt olulise oskusega. Laste paremate liikumisharjumuste kinnistamiseks on väga tähtis ka laste liikumisprogrammi väljatöötamine. Suure spordisõbrana tervitan ma kehalise kasvatuse tunni ümberkujundamist nüüdisaegseks liikumisõpetuseks ja kutsun üles liikumist sisaldavate tundide arvu suurendama. Näitavad ju kõik teadusuuringud, et Eesti laste ja noorte tervise ja normaalse arengu seisukohalt on suureks probleemiks ebapiisav kehaline aktiivsus. Meie võimuses on seda muuta, kuid asjale tuleb läheneda mänguliselt ja loominguliselt, mitte karmi sunniga.

Paar sõna ka Eesti spordi juhtimisest ja tippspordist. Vaadates Eesti Olümpiakomitee tegevust viimase aasta jooksul, ei ole ma kindel, kas olümpiakomitee alaliidud saavad jääda rahule uue presidendi esimese ametiaastaga. Olen seisukohal, et Eesti sporti äri ning poliitika kõrvalt poole kohaga juhtida ei saa, kuid jääb olümpiakomitee presidendi ja alaliitude otsustada, millist spordijuhtimist nad näha tahavad. Minu soovitus on keskenduda täie hingega Eesti spordi edendamisele.

Riigikogu Eesti jalgpalli toetusrühma esimehena lõpetan mõistagi jalgpalliteemaga. 2018. aasta on Eesti jalgpallile väga eriline. Nimelt toimub tuleva aasta 14. augustil Tallinnas A. Le Coq Arenal UEFA meistrite liiga Euroopa liiga võitjate vaheline superkarikafinaal. Tegemist on Euroopa klubijalgpalli hooaja avalahinguga, mille telepilti vahendavad üle 200 riigi ja mida jälgivad teleri vahendusel kümned miljonid inimesed. Tegemist on suurepärase võimalusega kogu maailmale Eesti riiki ja sporti veelgi enam tutvustada.

Eesti Vabariik saab kohe-kohe saja-aastaseks. Selleks, et meie riik tugevana edasi kehtaks, on vaja terveid ja elujõulisi inimesi. Usun, et spordipoliitika alusdokument aastani 2030 annab meie spordi arenguks ning rahvatervise paranemiseks tugeva põhja. Head kolleegid, ma kutsun teid kõiki üles Eesti sporti edendama, sest liikumises on meie kõigi elujõud! Aitäh!

Aseesimees Enn Eesmaa

Toomas Jürgenstein Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel.

Toomas Jürgenstein

Austatud eesistuja! Hea kultuuriminister! Head kolleegid! Juhtus nõnda, et oma esimese kõne Riigikogus pidasin ma aasta tagasi samal teemal. Alustangi sealt, kus ma umbes aasta tagasi lõpetasin. Nimelt tsiteerin uuesti meie legendaarse jõumehe Georg Lurichi pöördumist eestimaalaste poole aastal 1910, üle saja aasta tagasi. Georg Lurich ütles: "Pidage tervisest lugu! [---] Ei siis pruugi meil nii palju haigemajasid, vaestemajasid, vangimajasid, ka kõrtsisid ning sellesarnaseid asutusi rahva kulul ülal pidada."

Aga nüüd "Sport 2030" juurde. See on kindlasti mitmekesine, optimistlik ja tasakaalustatud alusdokument ning ka selle elluviimine tundub olevat sujuv. Tahan seda kommenteerides peatuda püramiidi kolmel astmel: püramiidi tipus asuval tippspordil ning ka rahvaspordil ja invaspordil.

Mulle tundub, et viimaste aastatega on midagi spordi mõistmises muutunud. Kolleeg Hallemaa juhtis oma küsimuses sellele tähelepanu. Tuletan ka meelde poolteist nädalat tagasi lõppenud korvpalli Euroopa meistrivõistlusi. Võitis Sloveenia, kes oma rahvaarvult on Eestist ainult mõõdukalt suurem. Tänu Sloveeniale,

aga ka meist tunduvalt väiksemale Islandile ja, miks mitte, Sloveeniaele vahvat vastupanu osutanud Lätile on hakanud murenema arusaam, et ülipopulaarsetes pallimängudes, mis on sageli ka liikumise alus, on tippu asja ainult suurtel riikidel. See stereotüüp on muutumas ja see annab lootust, et tuleb ka Eesti kord särada.

Kui me vaatame "Sport 2030" elluviimist, siis mulle tundub, et me näeme selle säramise eeldusi. Vaatame näiteks legendaarset Kääriku spordibaasi, see on legend, eriti Lõuna-Eestis, aga tõenäoliselt siin vahet ei ole, raha on eraldatud ja plaanid peetud ning üks meie oma spordibaas saab jälle kohaks, kus meie tipud saavad enda oskusi lihvida.

Mainin ikkagi treenerite küsimust, millel on küll juba palju peatutud, kuid on väga oluline, et nende palk hakkab olema konkurentsivõimelisem. Mul omal on perekonnas kaks sportivat last ja ma näen, et treenerid on neile just nagu teiseks isaks ja emaks, treeneri öeldu on sageli autoriteetsem kui see, mis mina neile ütlen. Sageli pean ma tunnistama, et nad on öelnud väga õigeid asju ning hoidnud tasakaalus õppimist ja sporti ja kõike seda. See jutt oli tippspordist.

Rahvaspordiga on nõnda, et mida laiem see püramiidi alus on ehk mida rohkem harrastatakse rahvasporti, seda enam on üleval tipp. "Sport 2030" üheks aluseks on eeldus, et inimesed liiguvad. On tõsi, et arvutid seovad meid üha enam tooli ja kirjutuslauaga. Meil kõigil on kogemusi, kuidas nutiseadmetest ootamatult tulnud ärevad sõnumid võivad mitmetunniseks planeeritud jalutuskäigu lõpetada jne.

Ma palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Enn Eesmaa

Kolm minutit lisaega.

Toomas Jürgenstein

Me oleme edasi arenenud. Aastataguses aruandes nimetas kultuuriminister, et Eestis tegeleb regulaarselt liikumisega üle 40% rahvastikust, täna nimetati juba, et neid on üle 50%. Tõsi, on veel, mille poole püüelda. Põhjamaades on neid inimesi 65–70% ja ka nemad püüavad sellest edasi liikuda. Näiteks on Soome uues õppekavas suurendatud kehalise kasvatuse tundide arvu. Tähendab, nad arvavad, et see ei olnud seni piisav. Mulle tundub, et "Sport 2030" elluviimisel jätkub ka rahvaspordiks vajaliku infrastruktuuri rajamine. Luuakse liikumisradasid, on need siis kergliiklusteed või spordirajad. Üle kümne aasta on sotsiaaldemokraatidel olnud soov, et tuleks kaotada erisoodustus töötajate tervisekuludelt. See on nüüd saanud reaalsuseks. Olulist rahalist toetust on saanud õpilaste sport just huviringide kujul. Kokkuvõtvalt öeldes: keskkond kutsub meid liikuma. "Sport 2030" ideaaliks on viia liikumine kõikideni, ka puuetega inimesteni. Seda ei saa alati teha ilma kogukonnata ja siin on väga olulised positiivsed näited. Tahangi tuua väga vinge näite "Sport 2030" vaimu väljendumise kohta. Tsiteerin eilset Postimeest: "Rahvusvaheline spordivabatahtlike liikumine SCULT ja vabatahtlikud spordisõbrad viivad 7. oktoobril (See on umbes kümne päeva pärast. – T. J.) toimuva Tartu linnamaratoni 10 kilomeetri distantsile pimedada tütarlapse Mari-Liis Tähe. Eriliseks teeb jooksu see, et distantsi läbib neiu vabatahtlike poolt õlgadel kantaval jooksutrenažööril." Natuke ka Mari-Liisist. Ta kaotas nägemise kolmandas klassis, tegeleb aktiivselt pimedate lauatenisega ning on sooritanud isegi langevarjuhüppe. Talle meeldivad kõikvõimalikud ekstreemsused ja ta ütleb: "Ka rahvajooksu läbijooksmine teiste jooksjate peade kohal on minu jaoks omamoodi ekstreemsus ning unistuste täitumine." Omalt poolt luban, et olen 7. oktoobril jooksurajal, mõtlen invasportlaste ja ka Mari-Liisi peale ning lehvitan talle, ehkki tean, et ta seda ei näe. Aitäh!

Aseesimees Enn Eesmaa

Helir-Valdor Seeder Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel. Kaheksa minutit.

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Kõigepealt tänan Isamaa ja Res Publica Liidu nimel ministrit selle sisuka ülevaate eest spordipoliitika elluviimisest! Mul on hea meel tõdeda, olles selle ülevaate läbi lugenud ja ministri ära kuulanud, et Eesti rahvas on jätkuvalt spordirahvas ja need muudatused, mis viimastel aastatel on Eesti spordi korraldamises ja rahastamises ellu viidud, on kindlasti olnud sammud õiges suunas. Need on loonud Eestis inimestele paremaid võimalusi sportimiseks ja loonud ka hea aluse, et Eesti rahva tervis saaks olla järjest parem. Aga alati saab rohkem ja paremini. Oma piiratud aja jooksul tahan ma märksõnadena tõstatada need teemad, kus ma näen probleeme ja mida me tulevikus peaksime Eesti spordikorralduses rohkem käsitlema. Aga enne, kui minna nende teemade juurde, tahan ma tunnustada spordiklubisid, spordirahvast ennast ja Eesti Olümpiakomiteed, kes on Eesti spordikorraldusse väga palju panustanud ja kes teevad minu arvates omavahel päris head koostööd.

Nüüd aga need teemad. Rahast ja rahastamisest ei saa kuidagi üle ega ümber. Kuigi ma olen arvamusel, et

spordi rahastamisel viimastel aastatel tehtud otsused on olnud sammud õiges suunas, siis üks asi teeb küll sügavalt murelikuks ja selle üle me peaksime tulevikus mõtlema. Kui me vaatame ja võrdleme, milline on rahastamisel riigi osa (see on kasvanud), kohalike omavalitsuste osa (see on väga erinev, sest omavalitsuste suhtumine spordi korraldamisse on erinev) ja inimese, aga ennekõike lapsevanema osa, siis näeme, et kõige kiiremini on viimastel aastatel kasvanud lapsevanema osalus. Ma arvan, et väga paljuski on see piir, kus lapsevanemal ei ole võimalik oma lapse huviringis või klubis osalemise eest enam rohkem maksta, kas saavutatud või see kohe saavutatakse. Ma arvan, et väga suurt reservi, mille abil saaks spordi rahastamist suurendada, seal enam ei ole. Sellele me peame tulevikus kindlasti mõtlema.

Teine asi on üliõpilassport. Ülevaates ei olnud sellest väga palju juttu, aga ma arvan, et me ei ole meie üliõpilasspordi potentsiaali kaugeltki ära kasutanud. Maailmas on riike, kus riigisport valdavalt toetubki võib-olla üliõpilasspordile. Need on küll ehk väga kauged maad, kohe meenub Ameerika, aga kui on tugev noortesport, üliõpilassport, siis kindlasti on riigis ka tugev võistlussport ja liikumisharrastus. Ma pean silmas just nimelt üliõpilassporti kui võistlussporti, mitte niivõrd kui liikumisharrastust. Siin on meil kindlasti reservid olemas ja seda potentsiaali me peaksime paremini kasutama.

Edasi tahan mainida Audentese Spordigümnaasiumi rolli Eesti spordis. Tuleks mõelda, kuidas saaks seda paremini kasutada, eelkõige silmas pidades regionaalseid spordiprobleeme, millest siin saalis ka juba juttu oli. Eelkõige võistkonnaaladel on Audentese Spordigümnaasiumil siin kindlasti oluline roll. See, kuidas seda potentsiaali paremini ja jõukohaselt ära kasutada, pidades silmas rahakotti, on kindlasti arutelu koht. Me peame mõtlema, kuidas paremini ära kasutada spordi võimalusi jõustruktuurides, või isegi vastupidi, me peame mõtlema jõustruktuuride panusele Eesti sporti. Mitmes riigis panustavad siseministerium ja kaitseministerium riigi võistlussporti, tippsporti päris palju. Ka Eesti riik teeb seda. Aga ma arvan, et seda saaks teha rohkem. Mulle meenub kohe Kaitseliit. Olles Kaitseliidu Sakala maleva liige, tean, et enne sõda oli Kaitseliidu Sakala maleval oma spordiklubi. Meie laskesportlased osalesid Argentiina karika võitmisel, Sakala Kaitseliidu spordiklubi pani aluse Eesti kõige vanemale traditsioonilisele spordiüritusele ehk ümber Viljandi järve jooksule jne. See, kui palju ja kuidas sporti tehakse ja kuidas toetavad sporti Kaitseliit ja meie jõustruktuurid, on kindlasti veel üks reserv, mida me saaksime Eesti spordi heaks paremini ära kasutada. Loomulikult väljub see Kultuuriministeriumi valitsemisalast, aga me peaksime püüdma seda paremini kasutada.

Järgmiseks, kohalikud omavalitsused. Praeguse haldusreformi kontekstis, kui kohalike omavalitsuste piirid muutuvad ja maavalitsused likvideeritakse, tuleb vaadata, et traditsioonilised maakondlikud üritused, meistrivõistlused jpm ei jääks unarusse. See järjepidevus, mis kohapeal on saavutatud koostöös maakondlike spordiliitudega, peab kindlasti jätkuma. Ma arvan, et me peame seda nende ümberkorralduste käigus jälgima. Regionaalspordil saan ainult hästi lühidalt peatuda, toon välja kaks aspekti. Väga raske on väikestes kohtades, kus lapsi on vähe, harrastada võistkonnaalasi. Individuaalaladega on mõnevõrra kergem, aga võistkonnaaladele on see tõsine probleem. Me peame mõtlema, kuidas hajaasustuspiirkonnas seda paremini korraldada. Teiseks, Ida-Virumaa spordipotentsiaal ei ole kaugeltki ära kasutatud. Vaatame võistkonnaalasi. Kui me jätame jalgpalli ja hoki kõrvale, siis ei ole sealt Eesti meistrivõistlustel osalenud ühtegi nais- ega meeskonda ei võrkpallis, korvpallis ega käsipallis. Kindlasti ei vasta see Ida-Virumaa suurusele ja potentsiaalile. Lõpetuseks räägin treeneritest. Võistlejate ehk sportlaste ja üldse spordiga tegelevate inimeste järel on tähtsuselt järgmised inimesed kindlasti treenerid. See on tõsine murekoht. Mul on hea meel tõdeda, et me oleme viinud sisse treenerite riikliku toetamise süsteemi ja püüame seda edasi arendada. See on jällegi samm õiges suunas. Aga kuidas motiveerida noori inimesi treenerina tööle hakkama, kui seda tööd tuleb teha tegelikult tihtipeale väljaspool tavatööaega ehk õhtul ja nädalavahetusel oma pere kõrvalt? See on keeruline. Treenerid on Eesti spordi ja noortespordi korraldamisel kindlasti võtmesõna.

Lõpetuseks. Kui Toomas Jürgenstein alustas tsitaadiga, siis lubage ka mul lõpetada ühe tsitaadiga, mis mulle meenus. Lennart Meri on tsiteerinud 1950-ndatest pärinevat Tartu Ülikooli üliõpilaste loosungit "Igasse kolhoosi maadlusmatt ja maletajate kollektiiv!". Mina loodan, et me päris sellise spordikorralduseni kunagi ei jõua, aga parema organiseerituseni, kui praegu on, jõuame kindlasti. Aitäh!

Aseesimees Enn Eesmaa

Läbirääkimisi jätkab Krista Aru Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esindajana. Palun!

Krista Aru

Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Lugupeetud minister! Tänan Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel kõiki sportlasi, spordialaliituseid, Kultuuriministeriumi, ministrit, ka kõiki koole, kes on väga palju kaasa aidanud sellele, et meie spordipoliitika põhialused ja ka ministri aruanne selle täitmise kohta viimasel aastal saavad lähtuda kontseptsioonist, mis tegelikult on ikkagi osa meie kultuurist ja meie vaimsest tervisest, sest

terves kehas on terve vaim. Nii et kõigepealt tervitan ma kogu selle spordipoliitika kontseptuaalset alust, mis tõesti põhineb sellel, et liikumine on osa kultuurist, ja millest lähtuvad nii praegused otsused rahastamise korrastamisel kui ka üldise spordiliikumise ja spordiharrastuse edasisel arendamisel.

Tahan Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel võtta siin kõne alla ainult mõned punktid, et mitte korrata kõike seda, mida eelnevad kõnelejad on juba öelnud. Kõigepealt on meil väga hea meel, et Eesti Kultuurkapital oma praeguse ülesehitusega võimaldab ka spordi sihtkapitali tegevust. See on väga suur abi kogu spordiliikumisele ja ka võistlusspordi harrastamisele. Tuletagem meelde, et sõjaeelses Eesti Vabariigis spordi sihtkapitali ei olnud ja see jättis kindlasti oma jälje kõikide spordialaliitude tegevusele. Meie oleme siin palju õnnelikumas ja paremas olukorras. Nii et ma tervitan ka kõiki spordi sihtkapitali nõukogu koosseise, kes on oma tööd teinud hästi ning kõige paremas usus ja tahtmises Eesti sporti edendada.

Võib-olla kõige rohkem tahaksin ma kultuuriministri ja Kultuuriministeeriumi tähelepanu juhtida sellele, et on vaja jätkata koostööd Haridus- ja Teadusministeeriumiga, mis on tegelikult huvihariduse rahastamise kaudu juba küllalt hästi alanud. Aga nüüd saab see veelgi olulisemaks seetõttu, et liikumisõpetus tuleb täiesti uue korraldusega kooli õppekavadesse, see aga eeldab ka õpetajatele abi andmist. Kõike korraga ei jõua, aga just nimelt sellist üldist kultuurilist lähtekohta oleks ilmselt liikumisõpetuse koolidesse ja kindlasti ka lasteaedadesse sisseviimisel ja rakendamisel vaja, ma pean silmas just selle Kultuuriministeeriumi-poolset osa. Teiseks tahan veelgi rõhutada seda, mida juba härra Seeder eelnevalt ütles, nimelt regionaalsete erinevustega tegelemise olulisust. Siin on ilmselt ka meil ikkagi väga palju teha. Olles ise pärit Ida-Virumaalt, tean ma väga hästi sealseid võimalusi ja seda, kui suures osas püsib sealkandis liikumisharrastus, eelkõige küll võib-olla võistlussport, aga ka liikumisharrastus ise, just ühe inimese entusiasmi peal. Kui see entusiast on olemas, siis tekivad ka võimalused. Selleks, et need entusiastid ära ei väsiks, peaks Kultuuriministeerium rohkem ja jõulisemalt suurt pilti vaatama.

Audentese spordikool on teinud väga head tööd, me keegi ei kahtle selles ...

Palun lisaagea!

Aseesimees Enn Eesmaa

Kolm minutit juurde.

Krista Aru

... aga ilmselt on siin võimalusi veel edasi areneda. Sest kas küsimus ei ole selles, kas ei võiks võtta sinna just nimelt 9.-12. klassi õppima lapsi ka teistest koolidest? Olemas on hea spordibaas, olemas on väga head treenerid, olemas on kõik võimalused. Kas ei ole see selle uue riigihanke tingimuste sõnastamises üks arutelu koht? Või kui see idee pole praegu küllaltki küps, siis me võikime vähemalt sellele mõelda, kuidas Audentese kõiki võimalusi palju paremini ära kasutada.

Regionaalse arengu kohta tahan Eesti Vabaerakonna nimel kindlasti toonitada seda, et Eesti on nii väike, et võimalused, mis avanevad ühes või teises kohas, on alati märgata ka siin, keskvalitsuse tasandil ning õigeaegne märkamine ja ka tunnustamine võiksid spordis olla veelgi igapäevasemad ja neid võiks veelgi rohkem kasutada. Aitäh ja jõudu kõikidele sportlastele, alaliitudele ja ministrile!

Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Tänan kõiki, kes arutelust aktiivselt osa võtsid! Loen selle päevakorrapunkti menetluse lõppenuks.

[Üles Tagasi](#)

---

4. 17:06 Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (360 SE) teine lugemine

Aseesimees Enn Eesmaa

Neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 360 teine lugemine. Ettekandjaks palun sotsiaalkomisjoni esimehe Helmen Küti.

Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Annan ülevaate sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega

seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 360 menetlusest esimese ja teise lugemise vahel. Kuna esimene lugemine toimus tegelikult juba päris ammu, nimelt 8. veebruaril, siis lihtsalt meenutan seda, et seaduseelnõu 360 peaeesmärk on rakendada 2016. aasta 1. jaanuaril jõustunud lastekaitseseaduses sätestatud põhimõtteid ja tagada kõigile abivajavatele lastele abi. Peaeesmärgina kaotatakse ära alaealiste komisjonide institutsioon ning luuakse eeldused selleks, et õigusrikkumise toime pannud laps, kelle teo taga on ilmselt suurem abivajadus, saab samaväärset abi teiste abivajavate lastega. Parandatakse ka ligipääsu riigi rahastatud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusele ja lepitusteenusele ning luuakse kinnise lasteasutuse regulatsioon. Ja mis veel tähtsam, juba 2009. aastal andis õiguskantsler Riigikogule ülevaate, kus ta rõhutas, et 2009. aastal tegelikult õiguskorras piisavad võimalused lapse abistamiseks puudusid. Pärast selle eelnõu vastuvõtmist kindlasti võimalused paranevad, ühtlasi saavad palju olulisemaks need tegevused, mis ennetavad õigusrikkumiseni jõudmist.

Annan nüüd ülevaate selle seaduse menetlemisest ja sotsiaalkomisjoni mitmetest väga-väga pikkadest istungitest. Vabariigi Valitsus algatas sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu k.a 9. jaanuaril. Esimene lugemine lõpetati 8. veebruaril.

Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 22. veebruar. Üks muudatusettepanek selleks ajaks tuli, selle esitas Eesti Reformierakonna fraktsioon. Etteruttavalt võin öelda, et sotsiaalkomisjoni istungil, mis toimus 12. septembril 2017, võttis Eesti Reformierakonna fraktsioon oma muudatusettepaneku tagasi. Nimelt oli neil ettepanek jõustada eelnõu 1. juulist 2018 ehk siis pool aastat hiljem, mitte 1. jaanuarist 2018. See oli väga põhjendatud ettepanek. Näitena oli toodud, et kohalikud omavalitsused ei ole valmis nii kiiresti peale valimisi kõiki muudatusi ellu viima. Sellel hetkel, st ettepaneku esitamise hetkel aga ei teatud täpselt seda, millal maavalitsused tegevuse lõpetavad. Ettepaneku tagasivõtmise tingiski see, et selleks ajaks, kui me selle eelnõu menetlemist sügisel jätkasime, oli juba selge, et 1. jaanuaril 2018 lõpetavad maavalitsused tegevuse, aga seadusandlikku protsessi ei tohiks jääda n-ö vaakumit. Alaealiste komisjonid lõpetavad samuti oma tegevuse, samal ajal kui maavalitsused. Seega, parandusettepaneku tagasivõtmine oli täiesti mõistetav ja põhjendatud. Nüüd, komisjon pöördus ise arvamuse saamiseks Eesti Linnade Liidu, Eesti Maaomavalitsuste Liidu, Õiguskantsleri Kantselei, Eesti Psühhiaatrite Seltsi, Terviseameti, MTÜ Lastekaitse Liit, MTÜ Papaver, MTÜ RuaCrew, OÜ Corrigo, Tallinna Laste Turvakeskuse ja ka Kuriteoennetuse Sihtasutuse poole. Meile saatsid oma arvamuse Eesti Linnade Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Terviseamet ja MTÜ Lastekaitse Liit.

Ka sotsiaalkaitseminister esitas 21. veebruaril kaks muudatusettepanekut, kuid 15. septembril ta loobus nendest. Pärast praegust päevakorrapunkti hakkab suur Riigikogu saal menetlema ka seaduseelnõu 489. Need muudatused, mille esitas sotsiaalkaitseminister 21. veebruariks, leiavad kajastust seal, seaduseelnõus 489 ehk sotsiaalhoolekande seaduse veelkordse muutmise seaduses.

Peale esimest lugemist kogunes sotsiaalkomisjon eelnõu arutamiseks ja teise lugemise ettevalmistamiseks seitsmel istungil. Esimene neist toimus 16. mail, teine 30. mail, seejärel 8. augustil, siis 5. septembril, 12. septembril, 18. septembril ja 25. septembril. Kuna eelnõul on puutumus hariduslike erivajadustega laste abistamisega, siis oli meil 14. septembril istung koos kultuurikomisjoniga. Niisiis, kokku oli kaheksa istungit enne tänast teist lugemist siin saalis.

Esimesel istungil, 16. mail said komisjoni liikmed ülevaate karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõust 453, mis puudutab alaealiste õigusrikkujate kohtlemise muutmist. Meile andsid ülevaate Justiitsministeeriumi esindajad.

Järgmine istung oli 30. mail. Siis kuulasime ära Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse osakonna juhi ülevaate, kuidas on seni lastekaitseseadus rakendunud ja kuidas on tegutsenud lastekaitse osakond, mis loodi Sotsiaalkindlustusameti juurde pärast seaduse vastuvõtmist ja rakendumist.

Kolmandal istungil, 8. augustil toimus eelnõu arutelu koos rohkearvulise huvigruppide esindusega. Seal me pöörasime tähelepanu teenuse rahastamisele ja rahastuse jätkusuutlikkusele. Hea meel on tõdeda, et viimasel sotsiaalkomisjoni istungil oli Sotsiaalministeeriumil meile väga hea sõnum. Kui esialgu plaaniti teatud pilootprojekte rahastada Euroopa Liidu fondidest, siis nüüdseks on selleks tarbeks leitud 680 000 eurot riigieelarvest. Kui alustada rahastamist Euroopa Liidu vahenditest, siis ei ole väga kindel, kas see tegevus on jätkusuutlik ja kuidas jätkub hiljem rahastamine.

Järgmisel, 5. septembri istungil kohtuti uuesti huvigruppidega ja keskenduti eriti küsimustele, mis on seotud laste terviseandmete kaitsega, aga ka ennetustööga. Need probleemsed juhtumid, kus meditsiinisüsteem on sekkunud või mille korral on meditsiinisüsteemi poole pöördutud, peaksid kiiresti jõudma ka sotsiaaltöötajani. Sellel istungil tutvustati veel Andmekaitse Inspeksiooni koostatud 2016. aasta juhendit "Isikuandmed sotsiaalhoolekande- ja tervishoiusektoris". Selgitati, et kõigepealt vajab kaitset ikka inimene ise ja alles seejärel tema andmed. Andmed on delikaatsed ja keegi ei eeldagi, et diagnoos peab olema kirja pandud. Abivajaduse selgitus ja põhjuse toomine ei pea olema diagnoosi kirjapanek. Sellel istungil, mis meil toimus 5. septembril, tekkis komisjoni liikmetel hariduslike erivajadustega laste küsimuse tõttu soov kohtuda haridus- ja teadusministriga ning kuulata ära tema seisukohad. Kuna kultuurikomisjonil oli selline kohtumine just tulemas

14. septembril, siis me saimegi korraldada sellise ühisistungi.

Nüüd, 12. septembril toimus muudatusettepanekute arutamine. Üldse tehti sellele eelnõule 14 muudatusettepanekut. Neid arutati Sotsiaalministeeriumi esindajate juuresolekul kahel komisjoni istungil. Nimelt, 12. septembril vaadati ettepanekud osaliselt läbi ja otsustati ära need, mis küsimusi ei tekitanud. Edasi toimus arutelu järgmisel nädalal ehk 18. septembril ja sel korral võeti vastu ka otsused. Otsustati teha ettepanek võtta nimetatud seaduseelnõu täiskogu päevakorda 27. septembriks (see oli konsensuslik), teha ettepanek teine lugemine lõpetada (samuti konsensuslik), saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 11. oktoobriks k.a (konsensuslik) ning teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. Viimasel sotsiaalkomisjoni istungil 25. septembril kiideti heaks eelnõu teksti keelelised ja korrektuurilised muudatusettepanekud ning ka teise lugemise dokumendid. Aitäh!

Aseesimees Enn Eesmaa

Esimese küsimuse ettekandjale esitab Krista Aru. Palun!

Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Sotsiaalkomisjon on selle seaduseelnõuga väga pikalt ja põhjalikult tegelenud, kohtunud ka huvigruppide esindajatega. Kuidas teie, kellel on väga suur ja mitmekesine kogemus selles valdkonnas, pärast kõiki neid kohtumisi, arutelusid ja komisjonis toimunud vaidlusi ise hindate – kas meie kohalikud omavalitsused on valmis kõikideks nendeks õigusteks ja kohustusteks, mis neile nüüd selle seaduseelnõu järgi peale langevad?

Helmen Kütt

Aitäh! Ma väga tänan selle küsimuse eest! Oma ettekandes ma unustasin kiita alaealiste komisjonide töö tegijaid. Sellepärast lihtsalt ütlen, ka stenogrammi huvides, et 2014. aastal oli selliseid komisjone Eesti Hariduse Infosüsteemi järgi 15. Need olid maakondlikud alaealiste komisjonid, mis töötasid maavalitsuste juures. Otsuseid langetati ühe aasta jooksul peaaegu tuhat. Kohalike omavalitsuste juures töötavaid alaealiste komisjone oli 52, neis langetati veidi üle tuhande otsuse. Need inimesed tegid Viljandis ja Tartus väga head, südamega tööd üle 20 aasta. Isegi siis, kui seadus ei nõudnud, tuldi maavalitsuse juurde kokku. Sellepärast oli mul väga hea meel kuulata, kui ka Urmas Reinsalu eelmisel nädalal – kandes ette seaduseelnõu, mis on selle seadusega puutumuses ja mis muudab ka karistusseadustikku – tunnustas ja kiitis neid inimesi tehtud töö eest. Mis puudutab seda, kas kohalikud omavalitsused on valmis, siis jah, ma usun, et peale seda on, kui me oleme saanud Sotsiaalministeeriumist kinnituse, et neid aidatakse ja toetatakse Sotsiaalkindlustusameti kaudu, kus on loodud lastekaitse osakond. See võib tuua esialgu tagasilööke, aga neid üritatakse minimeerida. Lastekaitsetöötajad teevad oma tööd väga hästi, aga kui tekivad uued suured omavalitsused, siis on vaja luua uus kord, mille põhjal inimesed omavahel koostööd teevad, et see süsteem hakkaks käima tõrgeteta nagu üks hea hammasrattamehhanism. Peale neid seitset istungit ja nii sotsiaalkaitseministri kui ka lastekaitse osakonna spetsialistide selgitusi ja ülevaateid ma usun, et nad tulevad sellega toime. Tegelik eesmärk on tegelikult see, et lapsed saaksid võimalikult vara abi, ka rehabilitatsiooniteenust – mitte siis, kui nad on juba toime pannud seadusrikkumise, vaid ennetavalt. Kui lastekaitse seadus 2016. aastal kehtima hakkas – vastu võeti see juba 2014. aasta suvel –, siis oligi peaeesmärk see, et last vaadataks igas mõttes tervikuna, kuigi on eri ametkonnad ja süsteemid. Niisiis, ma usun, et omavalitsused saavad hakkama. Süda küll natukene ikka väriseb, sest Eesti Maaomavalitsuste Liit ja Eesti Linnade Liit avaldasid samuti väikest muret. Aga laste nimel on tehtud väga head koostööd üle piiride, sest inimesed elavad ühes omavalitsuses, töötavad teises omavalitsuses. Mina usun meie lastekaitse- ja sotsiaaltöötajatesse.

Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan mikrofoni läbirääkimisteks, teise lugemise korral kõigile soovijaile. Seda soovi ma ei tuvasta.

Eelnõu 360 kohta on esitatud 14 muudatusettepanekut, need on kõik sotsiaalkomisjonilt. Vaatame nad üheskoos läbi. Esimene muudatusettepanek, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Nii ka teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes, 11., 12., 13. ja 14. muudatusettepanek. Juhtivkomisjoni otsus on kõigi puhul üks: arvestada täielikult. Eelnõu 360 kohta esitatud muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 360 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

5. 17:22 Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (489 SE) esimene lugemine

Aseesimees Enn Eesmaa

Viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 489. Palun kõnetooli ettekandjaks sotsiaalkaitseminister Kaia Iva!

Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Kõnealune seaduseelnõu on teie ees praegusel hetkel just sellepärast, et toimuvad muutused halduskorralduses ja maavalitsused on oma tegevust lõpetamas. Samas ei puuduta see eelnõu mitte ainult neid asju, mida on vaja ülesannete delegeerimisega seoses toimetada, vaid lahendab ja muudab olulisi sisulisi küsimusi.

Selle eelnõu eesmärk on viia senised maavalitsuse ülesanded sotsiaalhoolekande korraldamisel Sotsiaalkindlustusametisse või anda need üle kohalikele omavalitsustele. Teine põhiline eesmärk on kujundada laste asendushooldusteenused ümber vanemliku hoolitsuseta laste asendushoolduse rohelise raamatu soovitude järgi, et tagada asendushooldusel viibivate laste võrdne kohtlemine, asjakohane ettevalmistus iseseisvaks eluks ja kindlasti ka perepõhise hoolduse kasv.

Sotsiaalkindlustusametisse viiakse üle järgmised ülesanded: järelevalve teostamine sotsiaalteenuste üle, tegevuslubade väljastamine sotsiaalteenuste osutamiseks, suure abivajadusega laste abi korraldamine – see on seotud ka eespool viidatud seaduseelnõuga – ja statistika kogumine. Täiendavalt viiakse ellu järgmised muutused. Kehtestatakse kvaliteedinõuded sotsiaalteenustele ning laiendatakse kohustust sisestada andmeid sotsiaaltoetuste ja -teenuste andmeregistrisse STAR. Sotsiaaltoetuste ja -teenuste andmeregistri kasutusala täieneb perekonnas hooldajate registriga. See on samasugune register, nagu seni on olemas lapsendajate kohta. Muudetakse asendushoolduse osutamise korraldust ja rahastust ning teenused kujundatakse ümber asendushooldus- ja järelhooldusteenuseks. Muudatuste tulemusena on eelkontroll, st tegevusload, ja järelkontroll, mis teostub järelevalvena, koondatud Sotsiaalkindlustusametisse. Selle tulemusena saame tervikliku ülevaate teenuseosutajatest üle Eesti, sh piirkondlikest eripäradest ja vajadustest.

Kõikide sotsiaalteenuste järelevalve Sotsiaalkindlustusametis tagab selle, et on tagatud ühtne lähenemine ja sarnased põhimõtted – praeguse praktika ja 15 erineva kvaliteediga järelevalve asemel – ning kompetentsuse ja järjepidevuse tekkimine ühes asutuses. Kasvab ka nõustava järelevalve roll, sh nõustamise kompetentsus. On võimalus seada järelevalves prioriteete, keskenduda kriitilisele ning anda sisendit teistesse valdkondadesse, sh seadusloomesse.

Lisaks kehtestatakse eelnõuga ühtsed kvaliteedipõhimõtted kõikidele sotsiaalteenustele, et tagada senisest paremini teenuse osutamine – et see oleks inimesekeskne ja sisulisem ning tekiks selgus, st selge alus sisulisele järelevalve tegemisele. Sotsiaalteenuse osutajat ei kohustata rakendama mingit kindlat meetodikat, vaid juhinduma järgmistest kvaliteedipõhimõtetest: isikukesksus, teenuse võimestav iseloom, tulemustele orienteeritus, vajadusepõhine lähenemine, terviklik lähenemine, isiku õiguste kaitse, kaasamine, töötaja pädevus ja eetika ning organisatsiooni töökorraldus ja juhtimise kvaliteet. Muudatustega paraneb abi vajavatele inimestele osutatava abi kohta kogutava statistika kvaliteet, andes terviklikku ja ühtsetel alustel kogutud informatsiooni, mida saab kasutada teenuste planeerimisel ja sotsiaalkaitse valdkonna trendide jälgimisel. Võrreldes praegu kehtiva regulatsiooniga lisanduvad andmed kohaliku omavalitsuse korraldatavate sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise kohta, lapsendamise ja eestkoste korraldamise kohta ning makstavate vajaduspõhiste sotsiaaltoetuste kohta.

Nii nagu alguses mainisin, teine oluline plokk muudatusi puudutab asendushoolduse ümberkorraldust ja selle teenuse üleandmist kohalikele omavalitsustele. Kõikide nende muudatuste esimene alus on kindlasti see teadmine, et lapse parim kasvukeskkond on perekond. Kuid olukorras, kus laps ei saa kasvada oma bioloogilises perekonnas, tuleb talle tagada sobiv asendushoolduse võimalus väljaspool tema enda perekonda. Asendushoolduse võimaluste kaalumisel tuleb lapse huvidest lähtudes eelistada perepõhiseid lahendusi. Millised muudatused selle eelnõuga tulevad? Kõigepealt, asendushooldus ja järelhooldus eristatakse kaheks eraldi teenuseks. See muudatus on oluline seetõttu, et tagab täisealistele isikutele nende eale ja vajadustele sobiva teenuse, mis toetab iseseisva elu alustamist. Praegu on täisealisel noorel võimalik tuge saada vaid siis, kui ta jätkab õpinguid ja viibib lastele mõeldud asenduskoduteenusel. Teiseks tagatakse kõigi asendushooldusteenusel viibinud õppivate täisealiste noorte võrdne kohtlemine. Praegu on selline olukord, kus

toetatakse õppimise korral vaid asenduskoduteenusel viibivaid täisealisi noori, mitte aga peres kasvavaid noori. Muudatuste tulemusena lisandub võimalus paigutada lapsi asendushooldusteenusele vanema nõusolekul kas perioodiliselt või ajutiselt. See võimaldab perioodilist hooldust suure hooldusvajadusega raske ja sügava puudega lastele, kelle hooldamist kodus ei ole mingil perioodil võimalik korraldada, või ajutist hooldust kuni 90 päeva sotsiaalsetel põhjustel, et pakkuda perele täiendavat abi, mis laseks lapsel edaspidi siiski oma bioloogilises perekonnas kasvada.

Milline on siis kokku võttes asendushoolduse edaspidine korraldus? Asendushooldusteenust pakutakse kolmel viisil. Esmane valik paigutamiseks peab olema hoolduspere. Teenuse osutamine toimub hooldusperes ja hoolduspere või kohaliku omavalitsuse eluruumides kuni neljale lapsele ühes peres. Teine võimalus on perekodu, st teenuse osutamine ühe kuni kolme perevanemaga peremajades. Praegu on need asenduskodud ja peredes elab kuni kaheksa last. Kolmas võimalus on asenduskodu, see võimalus on meile ehk kõige rohkem teada. Teenuse osutamine käib praegustes asenduskoduhoonetes vahetustega tööga – seal ei ole perevanemaid – ja peres elab ka kuni kaheksa last. Järelhooldusteenust pakutakse juhtumikorralduse põhimõttel noorte vajaduste järgi ning järelhooldusteenus koosneb eluruumi tagamisest, isiklike kulude katmisest vähemalt 240 euro ulatuses kuus, vajaduspõhistest tugiteenustest ja vajaduspõhisest toetusest. Nüüd ka eelarvest. Asendus- ja järelhooldusteenust korraldab kohalik omavalitsus ning teenuseid rahastatakse kohaliku omavalitsuse eelarvest. Toetusfondi kaudu antakse kohalikele omavalitsustele üle senine asenduskodude eelarve, millele lisandub elluastumistoetus ja perekonnas hooldamisel oleva lapse toetus. Järgmisel aastal on selleks summaks kokku 16,7 miljonit eurot. Lisandub isiku omaosalus, selleks võib olla elatisabi, elatis, toitjakaotuspension, puudega lapse toetus. Riik kasutab motiveerivat koefitsiendipõhist rahastamist, et soodustada laste paigutamist eelkõige hooldusperedesse.

Kõigi asendushooldusteenusel viibivate laste rahaline toetamine viiakse võrdsetele alustele. Lapse isiklike kulude osa teenuse hinnast peab olema vähemalt 240 eurot kuus. Samuti tagatakse seadusmuudatustega kõigile asendushooldusel viibivate puudega laste võrdne kohtlemine ning neile võimaldatakse maksta puudega lapse toetust. Praegu see nii ei ole. Hoolduspere vanemale luuakse õigus nelja lapse hooldamise korral saada kohalikult omavalitsuselt toetust Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammääras. Väiksema arvu laste hooldamisel makstakse toetust proportsionaalselt hooldusperes viibivate laste arvuga. Nagu öeldud, kuna kohalike omavalitsuste rahastamine soosib hooldusperesid ning laste andmist ja suunamist hooldusperedesse, siis on võimalik vabanevat raha või, ütleme, normist üle jäävat raha kasutada paremate teenuste jaoks või siis ka teist liiki asendushoolduse jaoks.

Sotsiaalkindlustusamet ja Tervise Arengu Instituut asuvad asendushooldusega seonduvalt täitma järgmisi riiklikke ülesandeid. Nad väljastavad tegevuslubasid, samuti jääb nende korraldada riiklik järelevalve, juhiste koostamine ning asendushooldusteenuse pakkujate koolitamine ja tugiteenuste osutamine. Seda viimast ma väga rõhutan, kuna see võtab kohalikelt omavalitsustelt ära kohustuse otsida ise hooldusvanemaid, neid koolitada ja ette valmistada. Perepõhise hoolduse suurendamiseks, lastele sobivate perede leidmiseks ja teenuste kvaliteedi ühtlustamiseks võtab Sotsiaalkindlustusamet kohalikelt omavalitsustelt üle nii hooldusperede värbamise kui ka nende sobivuse hindamise. Täiesti uue tegevusena käivitatakse üleriigiline hooldusperede register. Nagu öeldud, see on sarnane praeguse lapsendajate registriga. Kõigi nende tegevuste elluviimiseks võetakse maavalitsustelt üle 28 töökohta, mida kaetake 568 000 euroga. Lisaks on praegu võimalik tänu Euroopa Sotsiaalfondi meetmetele kasutada seda raha ka üleminekuprotsessil ja selle uue süsteemi käivitamiseks, nii et selles mõttes on ka ajaliselt nende muudatuste tegemine soodne.

See on võrdlemisi mahukas seadus, aga ma usun, et see on ka väga vajalik seadus selleks, et need lapsed, kes on jäänud vanemliku hooleta, saaksid maksimaalse parima abi. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Liina Kersna, palun!

Liina Kersna

Aitäh, hea istungi juhataja! Austatud minister! Seaduseelnõus on kirjas, et asenduskodu kasvataja peab olema täisealine, tal peab olema vähemalt üheaastane lastega töötamise kogemus, tal peab olema vähemalt keskharidus ja ta peab olema läbinud täienduskoolituse. Hiljuti on Eesti Asenduskodu Töötajate Liit saatnud meile oma seisukoha, milles nad ütlevad, et lähtuvalt lapse huvist ning tihti keerulisest seisundist, mis on tingitud tema varasematest kogemustest elus, peab kasvatusala töötaja olema kõrgharidusega. Nad teevad ettepaneku, et kasvatajal peaks olema kas sotsiaaltöö, pedagoogiline või muu lähedane kõrgharidus. Kuidas teie põhjendate seda, et eelnõus on siiski kirjas üksnes keskhariduse nõue?

Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

See ilmselt lähtub paljuski sellisest praktikast ja nendest võimalustest, mis on olemas. Kasvatustalade töötajaid on üsna palju ning praegu nad valdavalt kõrgharidusega ei ole. Aga kindlasti väärib see mõtte kaalumist, ehk tuleb tõesti liikuda haridustasemel edasi.

Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Mul on kõigepealt üks selline lihtne küsimus. Te nimetasite, et võetakse üle 28 töökohta, mis nüüd maavalitsustest vabanevad. Kus need kohad hakkavad paiknema? Kas see tähendab, et inimesed peaksid Tallinnasse kolima? Mida see inimeste jaoks tähendab?

Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Aitäh! Nii nagu praegu need töökohad paiknevad üle Eesti ja nii nagu ka Sotsiaalkindlustusamet on olemas kõikides maakondades, nii jääb ka edaspidi. Samas on meil aga lastekaitseüksused neljas regioonis ja tuumik asub seal. Kuid inimesed saavad abi üle Eesti. Ja kuna Sotsiaalkindlustusameti esindused, nagu ütlesin, paiknevad üle Eesti, siis ei ole üldse mingit vajadust töökohti Tallinnasse koondada. Vastupidi, need peavad olema ikka inimeste lähedal.

Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

Krista Aru

Härra juhataja! Austatud proua minister! Selle seaduseelnõuga tuuakse kogu valdkonda tegelikult väga mitmeid uusi mõisteid. Kas ja kui palju on jõutud need ka tegeliku töö tegijatele selgeks teha? Ega meil ei teki puhtalt selliseid arusaamatusi või möödarääkimisi selle tõttu, et kommunikatsioon või tutvustamine on olnud lünklik või on selleks lihtsalt jäänud vähe aega?

Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Kõigepealt pean küll märkima, et need mõisted ei ole valdavalt uued ega võõrad. Juba mitu aastat on olnud lastekodu asemel kasutusel sõna "asenduskodu", samuti "perehooldus" ja "hoolduspere". Need on küll mõnda aega kasutusel olnud terminid, kuigi rahvakeeles võib ikka veel olla kasutusel "lastekodu" ja muid vorme tuntakse vähem. Sellise selgitustööga, teavitustööga ning ka üldsuse harimisega selles valdkonnas on küll, ma julgen öelda, Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakond väga tõhusalt tegelenud. Samuti on seda teinud need mittetulundusühingud, kes on selle valdkonnaga seotud. Meil on mitu väga tublit mittetulundusühingut, kes on väga tihedalt seotud nii lapsendamise kui ka peres hooldamisega. Nad on väga tublit tööd teinud ja seeläbi kasvab ka teadlikkus. Selle eelnõu ettevalmistamisel on tehtud väga suurt koostööd kogu sektoriga – asutustega, kohalike omavalitsustega, nende mittetulundusühingutega – ning väga palju selgitatud, koos arutatud ja läbi räägitud. Seda seaduseelnõu on praegu küll seostatud sellega, et tuleb maavalitsustelt üleminek kohalikele omavalitsustele, aga samas tugineb see rohelisele raamatule, mida on juba aastaid varem ette valmistatud, ja kõik põhimõtted on seal väga hästi läbi räägitud. Nii et selles mõttes see seadus sobitub praegu ajaliselt päris heasse kohta. Mõistagi, kuna maavalitsused lõpetavad tegevuse ja kohalikele omavalitsustele läheb siiski uusi ülesandeid, nõuab see kõikidelt osapooltelt loomulikult pingutust. Aga nii nagu öeldud, osa ülesandeid tuleb jällegi kohalikele omavalitsustele ära ja läheb üle Sotsiaalkindlustusametile. Ma usun ja loodan, et tasakaal on olemas.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi eelnõu algatajale ei ole. Aitäh, proua minister! Sotsiaalkomisjoni ettekandja on Liina Kersna. Palun!

Liina Kersna

Hea istungi juhataja! Austatud kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas ministri tutvustatud eelnõu 18. septembril. Komisjonis tutvustasid seda meile sotsiaalkaitseminister Kaia Iva, Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Maarja Krais-Leosk ning laste ja perede osakonnast laste hoolekandepoliitika juht Signe Riisalo. Meie arutelu keskmes oli laias laastus neli teemat. Esiteks, selle eelnõu järgi saab last suunata

asendushooldusteenusele üksnes siis, kui lapsevanem on andnud selleks nõusoleku. Loomulikult tekitab see komisjoni liikmetes küsimusi. Näiteks, mis saab siis, kui lapse elu ja turvalisus on ohus, aga lapsevanem ei ole nõus last suunama asendushooldusteenusele? Me saime vastuse, et siis sekkub juba lastekaitse, perekonnaseadus annab kohtule õiguse konkreetse lapse vanema hooldusõiguse üle otsustada. Siis me arutasime konkreetset summat, 240 eurot, mida nimetati igale lapsele suunatud isiklikeks kuludeks mõeldud rahaks. Meil jäi komisjonis esialgu arusaam, justkui oleks see raha suunatud lastele n-ö taskurahaks, nende laste isiklikeks kuludeks. Tegelikult see muidugi niimoodi ei ole. See on lihtsalt selline miinimumsumma, mis peab olema eraldatud ühele lapsele. Sellest kaetakse lapse söök, riided, huviharidus ja kõik muu, mida tema isiklikult vajab. Ja kui on vajadus ja nii otsustatakse, siis võib sellest rahast maksta ka lapsele taskuraha. Veel rääkisime ülesannetest, mis jäävad riigi kanda, Sotsiaalkindlustusametisse, ja mis lähevad kohaliku omavalitsuse kanda. Sellest minister siin juba pikalt rääkis ja ma ei hakka neid asju üle rääkima. Eraldi teemana tõstati sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri STAR arendamise küsimus. Selle juurde luuakse, nagu te kuulsite, hooldusperede register. Meile kinnitati, et selle seaduse jõustumise ajaks saavad arendused kindlasti tehtud, kuna lapsendajate kohta on niisugune register juba koostatud. Komisjon tegi järgmised otsused: esitada see seaduseelnõu tänasesse päevakorda ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Me ootame selle seaduseelnõu muudatusettepanekuid kümne tööpäeva jooksul, st 11. oktoobriks kella 17.15-ks. Komisjon otsustas määrata mind ettekandjaks. Kõik otsused sai tehtud konsensuslikult. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused komisjoni ettekandjale jäävad ära, sest keegi ei küsi. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 489 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. oktoobri kell 17.15.

[Üles Tagasi](#)

---

6. 17:44 Rahvusvahelise raudteeveo konventsiooni ja selle lisade muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (474 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Olemegi juba jõudnud Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelise raudteeveo konventsiooni ja selle lisade muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu 474 esimese lugemise juurde. Algataja ettekandja majandus- ja taristuminister Kadri Simson, palun!

Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid, lugupeetud Riigikogu liikmed! Olen teie ees rahvusvahelise raudteeveo konventsiooni ja selle lisade muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõuga. Rahvusvahelise raudteeveo konventsiooni ja selle lisade muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu on teie ees seetõttu, et meie välissuhtlemisseadus sätestab: need rahvusvahelised lepingud, mis on ratifitseeritud Riigikogus, peavad tulema ka muutmisele Riigikogu ette. Selle muutmise soovitakse Eesti nimel heaks kiita Rahvusvahelise Raudteeveo Valitsustevahelise Organisatsiooni (OTIF) 2015. aasta 30. septembril Bernis väljatöötatud ja protokolliga kinnitatud muudatused. Muudatuste vastuvõtmise eesmärk on anda heakskiit Rahvusvahelise Raudteeveo Valitsustevahelise Organisatsiooni juhtimise ja rahvusvahelise raudteeveo konventsiooni toimimise ajakohastamiseks.

Eelkõige kätkeb see organisatsioon endas reisijate, pagasi ja kaupade rahvusvahelist raudteevedu käsitlevat ühtset õigusnormide süsteemi. Selle ühtseid reegleid rakendatakse peale rahvusvahelise raudteetranspordi ka sellega seotud maantee- ja veetranspordi puhul. 2016. aasta 1. septembri seisuga kuulub organisatsiooni 49 liikmesriiki kolmest maailmajaost (Euroopast, Põhja-Aafrikast ja Kesk-Aasiast), üks assotsieerunud liige, see on Jordaania, ja üks piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioon, nimelt Euroopa Liit. Seega, organisatsiooni liikmed on kõik need Euroopa Liidu riigid, kellel on olemas raudtee.

Konventsiooni ja selle lisade muudatused on tingitud juhtimise ajakohastamise ning keeleliste täpsustuste tegemise vajadusest, mistõttu eelnõul puuduvad olulised mõjud rahvusvahelisele raudteetranspordile kui sellisele. Aga organisatsiooni soovitakse reformida ja muuta organisatsioonina efektiivsemaks. Näiteks, kui seni pidid Rahvusvahelise Raudteeveo Valitsustevahelise Organisatsiooni liikmesriigid kulude katmiseks tasuma liikmemaksu kaheosalise ettemaksuna, siis nüüd saab seda teha ühekorraga. Samuti täpsustati konventsioonis

valdaja mõistet, mis loob juurde õigusselgust olukorras, kus tekib vajadus raudteeveeremi arestimiseks valdaja asukohamaast erinevas riigis. Seetõttu ongi oluline, et termin "valdaja" oleks täpsemalt defineeritud. See aitab edaspidi ennetada juriidilisi ja administratiivseid mitmeti tõlgendamisi. Seaduse rakendamine ei eelda täiendavaid kulusi või tulusid. Tehtavad muudatused ei mõjuta OTIF-ile makstava liikmemaksu suurust. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, proua minister! Kas on küsimusi? Ei ole. Majanduskomisjoni ettekandja on Deniss Boroditš. Palun, rahvasaadik Boroditš!

Deniss Boroditš

Austatud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! Riigikogu majanduskomisjon arutas seda eelnõu oma 12. septembri istungil. Kutsutud oli majandus- ja taristuminister Kadri Simson, kes andis sama põhjaliku ülevaate, nagu ta tegi täna. Komisjoni liikmetel ei tekkinud lisaküsimusi ega toimunud ka mingit arutelu. Komisjon otsustas (konsensuslikult) teha järgmised otsused. Esiteks, võtta see eelnõu 27. septembri ehk tänasesse päevakorda. Teiseks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Kolmas otsus oli see, et muudatusettepanekute tähtajaks tuleks määrata 4. oktoober kell 17. Kui on küsimusi, vastan hea meelega. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused majanduskomisjoni ettekandjale. Krista Aru, palun!

Krista Aru

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on eneseharimise küsimus. OTIF-i juures töötab tehnikaekspertide komisjon. Mida see endast kujutab? Kas see töötab seal pidevalt või see kutsutakse kokku vajaduse korral? Kuidas see komisjon töötab? See on põhimõttelise tähtsusega komisjon, nagu ma siit loen.

Deniss Boroditš

Jah, see on põhimõttelise tähtsusega komisjon ja istungid on korralised. Mõnikord nõuavad täiendavad asjaolud ka erakorralist kokkusaamist. Nii et see on väga tõsine organ.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Deniss Boroditš! Avan läbirääkimised. Sulen läbirääkimised. Eelnõu 474 esimene lugemine on lõpetatud. Määrin muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. oktoobri kell 17.

[Üles Tagasi](#)

---

7. 17:50 Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (494 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 494 esimene lugemine. Algatajate ettekandja on siseminister Andres Anvelt.

Siseminister Andres Anvelt

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Toon teie ette relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Lisaks relvaseadusele muudetakse eelnõuga ka riigilõivuseadust, vangistusseadust, korrakaitseadust ja strateegilise kauba seadust. Muudatused on eelnõu kohaselt kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2018.

Järgnevalt selgitan lähemalt eelnõuga kavandatavaid muudatusi. Esiteks, julgeolekuolukorraga suuremal määral arvestamine relvaloa andmisel. Eelnõu kohaselt välistatakse relva soetamis- või relvaloa andmine isikule, kelle suhtes esineb kahtlus, et ta on ohuks riigi julgeolekule. Kui talle on varem relvaluba väljastatud, on Politsei- ja Piirivalveametil õigus see põhjendatult peatada või kehtetuks tunnistada. Selgitan. Kui isik ei ole toime pannud konkreetset riigivastast süütegu, kuid julgeolekuasutuste läbiviidud taustakontrolli käigus on

selgunud asjaolusid, mille põhjal võib arvata, et see isik võib selliseid kuritegusid sooritada, siis keeldutakse talle relvaloa andmisest.

Teine oluline muudatus on seotud välismaalasele relva- või soetamisloa väljastamisega. Eelnõu kohaselt peab Eestis elamisloa või elamisõiguse alusel elav välismaalane taotlema relvaluba Eesti kodanikega samadel tingimustel, sh sooritama vastava eksami. Seda ka juhul, kui talle on väljastatud relvaluba mõnes teises riigis. Seni seda nõuet Euroopa Liidus väljastatud relvaloa puhul ei olnud. Ka välismaalane peab nüüd täpselt samuti vastama tervisenõuetele ja tal ei tohi olla kehtivaid karistusi. Samuti peab olema välistatud võimalik oht Eesti julgeolekule. Selgitan, et selleks on relvaloa andmise protsessi edaspidi võimalik kaasata ka Kaitsepolitseiamet, kes teostab julgeolekukaalutlustel taustakontrolli relvaluba taotleva isiku kohta.

Taustakontroll on vajalik ja kohustuslik, täitmaks seda eelnõu sätet, mille kohaselt väljastatakse välismaalasele, kes ei ole Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, Eesti relvaluba, kui tema suhtes puudub kahtlus, et ta võib ohustada Eesti Vabariigi turvalisust või julgeolekut.

Kolmas oluline muudatus on seotud toimepandud süütegudega relvaloa väljastamisest keeldumise alusena. Eelnõuga muudetakse kehtiva relvaseaduse sätteid, mis käsitlevad soetamis- või relvaloa andmist, relvaloa ja relvakandmise loa vahetamist, samuti soetamis- või relvaloa kehtivuse peatumist ja kehtetuks tunnistamist, lähtudes isiku karistusest. Eelnõuga sätestatakse võimalus – ehk PPA-I on kaalutusõigus – keelduda loa andmisest isikule, keda on korduvalt karistatud süüteo, st mis tahes väärteo või kuriteo toimepanemise eest ja kelle karistusandmed ei ole kustutatud. Eelnõu kohaselt ei väljastata luba – ehk PPA-I puudub kaalutusõigus – juhul, kui isikut on karistatud elu- või tervisevastase kuriteo, tulirelva või laskemoonaga seotud kuriteo eest või kuriteo eest, mis pandi toime relvaga või sellega ähvardades, või karistusseadustiku mitmete sätete rikkumise eest, nagu riigisaladuse ja salastatud välisteabe avalikustamine, rünne kõrge riigiametniku või rahvusvaheliselt kaitstud isiku ja paljude teiste elule ja tervisele.

Lisaks eespool nimetatud koosseisudele ei ole kaalutusõigust ega väljastata relvaluba, kui isikut on väärteomenetluse korras karistatud tulirelva olulise osa või laskemoona soetamist, hoidmist, kandmist, vedu või kasutamist reguleeriva õigusaktiga sätestatud nõuete rikkumise eest või kui isik on kahtlustatav või süüdistatav elu- või tervisevastases kuriteos, tulirelva või laskemoonaga seotud kuriteos või kuriteos, mis pandi toime relvaga või sellega ähvardades. Nende süütegude puhul, kui isiku karistus on kustunud, on tal õigus relvaluba uuesti taotleda.

Põhjendamiskohustus relvaloa taotlemisel. Riik hindab tulevikus põhjalikumalt relva soetamisega seotud asjaolusid, tagamaks riigi julgeolekut ja avalikku korda ning kindlustamaks, et relvad ei satuks inimeste kätte, kes nendega seaduskuulekalt ümber käia ei suuda. Selgitan. Selle sätte sisseviimise üks põhjendus on Euroopa relvadirektiivi artikkel 5, mis sätestab, et liikmesriigid lubavad tulirelvi omandada ja vallata üksnes inimestel, kellel on selleks mõjuv põhjus ja kes vastavad ka muudele nõuetele, mille alla käib nii füüsiline kui ka vaimne tervis, ning kes tõenäoliselt ei ohusta ennast, avalikku korda ega avalikku julgeolekut. Kehtiv relvaseadus seda põhimõtet sõnaselgelt ei väljenda, mistõttu on asjakohane seaduse teksti muudatustega täpsustada, vältimaks õiguslikke vaidlusi selle üle, kas PPA-I on õigus nõuda isikult selgitust relva soetamise kohta või mitte.

Eestis võib relva soetada, omada ja vallata jahipidamiseks, laskespordiga tegelemiseks, enese ja vara kaitseks ning kollektsioneerimiseks. Seega peab relvaluba taotledes põhjendama, millisel otstarbel ja millist tulirelva isik vajab. Põhjendused relva taotlemise pikendamisel võivad olla erinevad: relva kaliibri põhised, relva suuruse ja omaduste põhised, relva kuju või kasutuse põhised, aga ka inimese elukohast, tegevusalast või muudest asjaoludest lähtuvad. Eelnõu esitaja jagab veendumust, et teadlik tulirelva soetaja suudab üldjuhul sellist vajadust politseile ka lühidalt selgitada.

Relvaloa taotlemise eksami sooritamine. Eelnõuga sätestatakse, et soetamis- või relvaloa võib väljastada isikule, kes on sooritanud relva käitlemist reguleerivate õigusaktide nõuete tundmise eksami. Eelnõuga jäetakse teooriaeksami teemade hulgast välja esmaabi, kuna muudatuste alusel tuleb relvaloa taotlemisel esitada esmaabikoolituse läbimist tõendav dokument. Esmaabi teoreetiliste teadmiste kontrollimine asendatakse kohustusega läbida esmaabikoolitus, kuna relvaomanikel peavad olema ka esmaabi andmise praktilised oskused.

Eelnõuga täpsustatakse ka relvaeksami sooritamise keeleküsimumust. Relvaeksam sooritatakse eesti keeles. Lisaks nähakse ette võimalus sooritada teooriaeksam tõlgi abil ka muus keeles, kui isik ei valda eesti keelt piisaval tasemel. Sellisel juhul kannab tõlgi kaasamisega seonduvad kulud teooriaeksamit sooritav isik. Eelnõu kohaselt tuleb eesti keeles ja ilma tõlgi abita sooritada relvaeksami praktiline osa ehk tulirelva käsitlemise ja laskeoskuste katse. Selgituseks nii palju, et relvade käsitlemisel treeninglaskmisel lasketiirus, relvaeksamil tulirelva käsitlemise katsel, õppelaskmisel ja jahilaskmisel on Eestis kasutusel suhteliselt ühtlustatud eestikeelsed käsklused. Kui alaliselt Eestis elav välismaalane viibib lasketiirus koos teiste laskjatega, kuid ei saa piisavalt aru tiirus antavatest käsklustest, võib ta tekitada märkimisväärset ohtu endale, teistele laskjatele ja ka kõrvalviibijatele.

Samuti on eestikeelsed lasketiirude kasutamise eeskirjad, mis on tiirus tegutsejatele kohustuslikud. Seetõttu

on vajalik, et relvaloa taotleja ja relvaeksamil tulirelva käsitlemise ja laskeoskuste katse sooritaja saab piisaval määral aru ohutuseeskirjadest, tiirus tegutsemise eeskirjadest ja laskmistel antavatest eestikeelsetest käsklustest. Lisaks tasub kindlasti ära märkida, et relvaeksamite läbiviimise objektiivsus ja sellega seonduvad võimalikud riskid tagatakse rakenduslikult peale relvaseaduse muudatuste vastuvõtmist. Vastavad korrad kehtestab siseminister.

Järgmine muudatus: turvalisuse otstarbel üle kaheksa soetatud tulirelva omamisel kohaldatakse kolleksioneerimise kohta sätestatud. See tähendab, et turvalisuse tagamise otstarbel üle kaheksa tulirelva omada soovivad isikud peavad taotlema ja omama kolleksioneerimisluba. Ja kindlasti peab sellise relvakollektsiooni hoiustamiseks olema ka relvahoidla.

Oluline muudatus on seotud elektroonse relvaloaga. Eelnõuga luuakse võimalus, mitte kohustus, taotleda elektroonset relvaluba, millega hoitakse kokku 1600 PPA töötundi aastas. Toonitan, et eelnõu kohaselt luuakse tulevikus võimalus – see ei ole kohustus – omada elektroonset relvaluba, st ei kao võimalus väljastada ka paberil relvaluba. Kui isikule on väljastatud elektroonne relvaluba, tuleb tal vaatamata sellele ikkagi jälgida loa aegumistähtaega. Kuigi PPA-l on ka praegu olemas võimekus teavitada isikut loa aegumisest e-posti või SMS-i teel, ei ole mõned relvaomanikud seda teenust portaalis eesti.ee avanud. Selliste teenuste avamine on aga kindlasti väga tõhusaks suhtlusviisiks inimese ja riigi vahel.

Oluline muudatus on seotud ka sporditulirelvadega, täpsemalt, lubatud padrunite koguse hoiustamisega. Kehtiva relvaseaduse kohaselt võib füüsiline isik hoiustada kuni 1000 padrunit iga sporditulirelva kohta. Eelnõuga ei muudeta ühe sporditulirelva kohta lubatud padrunit hulk, kuid sätestatakse piirmäär juhuks, kui isikul on näiteks mitu sporditulirelva. Näiteks laskesportlased, kelle omandis on mitmeid relvi, võivad kauplusest korraga soetada laskemoona koguses, mis on ebamõistlik kodus hoiustamise seisukohast ja mida mõistliku aja jooksul ei ole võimalik treeningutel ära kasutada. Seetõttu sätestatakse hoiustatavate padrunite piirmääraks 5000 padrunit kõigi isikule kuuluvate sporditulirelvade kohta. Seejuures on oluline tähele panna, et tipplaskesportlased ja teised laskesportlased, kellel arusaadavalt võib treeningutel kuluda piirmäärast suurem padrunit hulk, saavad laskemoona hoiustada ka treeningbaasides, mille puhul on täidetud vastavad juriidilistele isikutele kehtestatud nõuded.

Ja viimane oluline muudatus on seotud laskekõlbmatute tulirelvade regulatsiooniga. Tulirelva laskekõlbmatuks muutmist tõendava dokumendi väljastamise ning relva laskekõlbmatuks muutmise tehniliste nõuete regulatsioon viiakse eelnõuga vastavusse Euroopa Liidus kehtivate ühtsete sätetega. Euroopa Liidu vastav määrus sätestab, et tulirelvi muudavad laskekõlbmatuks avalik- või eraõiguslikud üksused või isikud, kellel on riigiseste õigusaktide kohaselt vastav luba, Eestis näiteks relvameistrid. Liikmesriigid määravad pädeva asutuse, kelle ülesanne on kontrollida, et tulirelv on muudetud laskekõlbmatuks vastavalt määruses esitatud tehnilisele kirjeldusele. Kui kõik vastab kehtestatud tehnilisele kirjeldusele, väljastab kontrollasutus tulirelva omanikule tõendi tulirelva laskekõlbmatuks muutmise kohta. Eelnõu kohaselt muudab tulirelvi laskekõlbmatuks, nagu ma ütlesin, relvameister, kellele PPA on väljastanud vastava tegevusloa.

Kõik laskekõlbmatud relvad registreeritakse teenistus- ja tsiviilrelvade registris, et omada täielikku ülevaadet käideldavatest, toimivatest ja laskekõlbmatuks muudetud tulirelvadest. Kohustus pidada arvestust väljastatud laskekõlbmatust tõendavate tõendite üle tuleneb samuti nimetatud Euroopa Liidu määrusest. Laskekõlbmatu relva puhul registreeritakse kõik relva omanikuvahetused, et PPA teaks igal ajahetkel, kes on laskekõlbmatu relva omanik. Laskekõlbmatu relva omanikule lisandub kohustus teavitada PPA-d laskekõlbmatu relva omanikuks olemisest või sellise relva võõrandamisest. See on lühidalt kõik. Suur tänu teile!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Andres Ammas, palun!

Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister, aitäh põhjalike selgituste eest! Aga palun räägime veel sellest eksamist, sest minu arusaamist mööda on just eksamikord selle eelnõu puhul rohkem tähelepanu pälvinud ja ka erinevaid arusaamu tekitanud. Kas ma saan õigesti aru, et mujal relvaluba omanud isikute jaoks nüüd olukord pisut karmistub, et nad vähemalt praktikaeksami peavad tegema eesti keeles ja saama aru eestikeelsetest käsklustest? Või kuidas varem oli, kas nad praegu ei pea nendest eestikeelsetest käsklustest aru saama? Ma ei ole õieti aru saanud, kas relvaloa taotlejate jaoks eelnõu liberaliseerib seda korda või pigem karmistab.

Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Lähen natuke ajas tagasi. Selle eelnõu ettevalmistamise ajal andsin ka korralduse viia läbi audit Politsei- ja Piirivalveametis relvalubade väljastamise asjus. Seal tulenes palju probleeme, sh relvaeksami

keelekasutuse osas. Tihtipeale võis näiteks olla niimoodi, et relvaeksami sooritamisel anti ette mingis muus keeles küsimustik ja tõesti ei olnud tagatud see, et isik nendest käsklustest eesti keeles aru saaks. Kui nii oli lihtsam suhelda, siis võidi seda teha ka mingis muus keeles.

Selle eelnõuga on just ohutusest tulenevalt kaks asja ette nähtud. Esiteks, teooriaeksami puhul me näeme võimalust, et inimene võib seda teha ka muus keeles, kui tal on oma tõlk. Rakendusaktiga kavatsime reguleerida ka sellise tõlgi kasutamise üksikasjad. Näiteks on ka autojuhilubade taotlemisel võimalik tõlki kasutada, aga tegu peab olema Maanteeameti sertifitseeritud tõlgiga. Mispärast me näeme ette võimaluse teha teooriaeksam ka muus keeles? Sest teooria on praktikast palju laialdasem. Teooria hõlmab ka seadusi, näiteks relva hoiustamise üksikasju, mis tulenevad seadusest, ja siinkohal on tähtis, et inimene tõesti mõistaks oma kohustusi riigi ees, saades vajadusel oma kulude ja kirjadega abi tõlgilt.

Mis puudutab praktilisi oskusi, siis on vaja, et inimene saaks aru ka käsklustest, mida võidakse talle mingis situatsioonis anda näiteks tänaval, lasketiirus, harjutusplatsil. Kuna sellises olukorras peab nende käskluste andmise ja käsklustele reageerimise aeg olema minimaalne, siis on praktiliste relvakäsitsemise oskuste puhul vaja seda, et inimene teeb endale kõik need käsklused ka eesti keeles selgeks. Nii et selle asja täiendav reguleerimine teeb mõningatele inimestele relva taotlemise mingil määral keerulisemaks.

Ma õiendan veel ära ühe asja, mille ma vist jätsin siin kahe silma vahele. Oluline on see, et tulevikus on neil, kellel juba relv on, vaja teha relvaloa pikendamisel, viie aasta tagant laskeharjutus PPA-s. Ka selle taga on PPA analüüsid. Tihtipeale, kui relv soetatakse – kas või kodu või turvalisuse kaitseks –, võib inimene viie aasta jooksul kõige elementaarsemad asjad oma relva puhul ära unustada. Rääkimata sellest, et seda tasuks aeg-ajalt puhastada, aga võib unustada ka näiteks selle, kuidas kaitseriiv maha tuleb, kuidas seda ümber laadida jne. Praktikast võib relva omaduste ja võimaluste meeldetuletamine siis, kui ta peab seda relva enda või oma pere turvalisuse kaitseks kasutama, viia niikaugemale, et see relv satub kurjategija kätte. Nii et selle laskeharjutuse läbiviimine vähemalt iga viie aasta tagant on miinimum, mida riik saab inimeselt nõuda. Kuigi, ütleme niimoodi, hea relvaomanik käib laskeharjutustel kindlasti tihedamini.

Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

Madis Milling

Suur tänu, härra juhataja! Austatud minister! Mind ajab veidikene segadusse see põhjendamise nõue relva soetamisel. Kui senimaani on olnud nii, et on vaja täita teatud nõuded, alates sellest, et inimene ei ole kriminaalselt karistatud, ja lõpetades eksami sooritamisega, siis nüüd peab ka põhjendama. Kuidas seda põhjendust objektiivselt hinnatakse? Kas see hakkab sõltuma sellest, kes on parema jutuga mees või kes ametnikule rohkem sümpatiseerib?

Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Esiteks ütlen etteruttavalt, et iga ametniku otsus – ükskõik, kas ta on selle põhjendusega nõus või keeldub näiteks julgeolekukaalutlustel loa andmisest – peab olema põhjendatud sellisel määral, et see põhjendus vastaks ka halduskohtu põhjendatuse määrale. Ehk tegelikult ei saa ükski ametnik otsust teha oma suva kohaselt. See peab olema põhjendatud, miks ta näiteks ühele või teisele isikule relvaluba ei väljasta. Nagu ma ennist ütlesin, on Eestis relva soetamisele tegelikult neli põhjendust. Neid ei muudeta selle seaduseelnõuga. Relv on kas jahipidamiseks, laskespordiga tegelemiseks, enese vara kaitseks või kolleksioneerimiseks. Need ongi need põhjendused, mida inimene peab märkima. Siin võib lihtsalt tekkida vajadus inimesele selgitada, kas ta on valinud ikka õige relva, kas näiteks enese ja vara kaitseks valitud kaliiber või mingid muud omadused on vajalikud, või võiks ta valida mingi muu relva. Ehk igasugune vestlus ka politseiametnikuga relva omandamise eesmärgi üle viib pigem parimate otsusteni, mitte ei tõmba pidurit relva omandajate hulga.

Ma ei näe mingit põhjust, miks peaks see relva omandamise põhjendus olema pikk essee, kuigi mulle on ka selliseid näidatud. Aeg-ajalt on selliseid esitatud ja need on tekitanud tähelepanu, et kas nendel inimestel on ikka relva vaja või on seal vajadus mingisuguse muu kontrolli järele. Nii et veel kord rõhutan, et ühelt poolt tuleneb see nõue Euroopa relvadirektiivist, aga kokku võttes on siin kaks tasandit. Esiteks tuleb määratleda, missugusel eesmärgil inimene relva tahab, ja teiseks tuleb hinnata, kas taotletav relv vastab proportsionaalselt sellele eesmärgile. Sellised on selle põhjendamise kohustuse nüansid.

Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

Henn Põlluaas

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister, äkki toote meile mõned arvud, kui palju sooritatakse Eestis kuritegusid? Kui paljud nendest on relvastatud kuriteod? Kui paljud nendest on omakorda sooritatud seaduslike relvadega? Ja kui paljud nendest kuritegudest on seaduslike relvaomanike sooritatud?

Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! See on hea küsimus, kuna alati vaieldakse, kas relva omamine või võimalus riigis relva omada suurendab relvadega sooritatud kuritegude arvu või mitte. Ma arvan, et siin on palju ruumi mitmeks teadustööks, aga mingid numbrid ma võin teile tuua. Arvestades seda, et Eestis kuritegevus – eriti raske kuritegevus, nagu tapmised ja mõrvad – üldiselt väheneb, on otstarbekam seda ülevaadet natukene pikema aja peale venitada.

Viimase kuue aasta ja kaheksa kuu jooksul, 2010. aasta algusest 2017. aasta septembrini, on tulirelva kasutades toime pandud 124 rasket kuritegu. Neist pooltel juhtudel on tegemist olnud registreerimata relvaga ja teisel poolel juhtudest registreeritud relvaga. Ja selle aja jooksul on 45 korral toime pandud tapmine või tapmiskatse ja 17 korral mõrv või mõrvakatse. Ka nendest pooltel juhtudel me räägime registreeritud ja teisel poolel juhtudest registreerimata tulirelvast.

Käesoleval aastal on tulirelvaga toime pandud 12 kuritegu: viiel juhul kasutati registreeritud tulirelva ja seitsmel juhul registreerimata tulirelva. Aga eriti viimasel ajal tekitab muret see, et kasvab enesetappude arv, ja nende puhul võib öelda, et tihtipeale on tegu registreeritud tulirelvadega. Lihtsalt numbrid: 2015. aasta 11 kuuga sooritas tulirelvaga enesetapu 15 inimest, 2016. aastal 10 inimest, aga käesoleva aasta kaheksa kuuga on see õnnetu arv kasvanud 18-ni.

Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

Madis Milling

Suur tänu, härra juhataja! Austatud minister! Võimalik, et mul jäi see eelnõus ja seletuskirjas kahe silma vahele, aga ma küsin, kas seadusmuudatus puudutab ka ümber ehitatud ajaloolisi tulirelvi. Pean peaaegselt silmas esimese ja teise maailmasõja relvi, sh automaate, püstolkuulipildujaid ja kuulipildujaid, mis on ainult imitatsioonimoona ehk paukpadrunitega tulistamiseks ümber ehitatud. Selliseid relvi kasutavad meie sõjaajalooklubid ajalooliste sõjastseenide taasesitamiseks, neid kasutatakse filmides ja teatrietendustes. Kuidas see seadusmuudatus neid relvi puudutab?

Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Deaktiveerimise nõuded, mis tulenevad ka Euroopa Liidu vastavast õigusaktist, neid relvi otseselt ei puuduta. Need relvad on tegelikult registreeritud samal kombel nagu igasugune relv Politsei- ja Piirivalveametis. Lihtsalt informatsiooniks, et nende puhul on teatud nõuded. Kui neid tahetakse viia näiteks imiteeritud lahinguväljale, mida sõjaajalooklubid kasutavad, siis küsitakse selleks Politsei- ja Piirivalveametilt luba. Aga deaktiveerimisnõuded neid otseselt ei puuduta, nad on registreeritud kui relvad. Ja kui ma nüüd aastaarvuga ei eksi, siis minu meelest näiteks 1890. aastast pärit, st tunduvalt enne esimest maailmasõda kasutusel olnud püsse ei pea ka registreerima.

Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Sa ütlesid täna päeval infotunnis meie toreda mõttevahetuse käigus kenasti muu jutu hulgas, et Eesti inimeste turvalisus ei ole kunagi olnud nii suur kui praegu. Nüüd loen ma aga siit seletuskirja leheküljelt 4, kus on juttu seaduse eesmärgist, et julgeolekukord on võrreldes relvaseaduse jõustumise ajaga ehk aastaga 2001 oluliselt halvenenud. Hea Andres, mida sina päeval silmas pidasid? Ja kui sa oskad, siis ütle, mida see seletuskirja koostaja siin silmas peab. Need on ilmselt erinevad asjad.

Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Need on erinevad asjad. Kui me räägime turvalisusest, siis me räägime inimeste igapäevasest

turvalisusest tänaval ja kodus. Mul on alati hea meel toetuda viimaste aastate statistikale, mis näitab seda, et enamiku raskete kuritegude arv on meil jõudsalt vähenenud. Toon hea näitena selle, et kui aastal 1994 oli meil ligi 400 tapmist ja mõrva aastas, siis eelmisel aastal oli neid alla 40. See aasta tuleb see number veel väiksem, arvatavasti 20 ja 30 vahele, aga ma ei hakka ennustama – see ei ole tänuväärne.

Kui me räägime julgeolekulukorrast, siis me räägime sellest, mis meie ümber toimub. Ja kindlasti me peame jõudsamalt tõhustama just julgeolekukontrolli. Siin on väga palju asju, mis puudutavad seda, et relv ei satuks näiliselt, karistusregistri alusel, korrektsetele inimestele, kellel võivad olla mingisugused tagamõtted. Selleks antakse eriteenistusele ehk Kaitsepolitsei ametile esimest korda voli tausta kontrollida, mida varem ei olnud. Politseiamet pöörduv juhul, kui ta näeb ise midagi kahtlast, kaitsepolitsei poole, kellel on õigus monitoorida relvalubade taotlejaid. Kindlasti puudutab see välismaalasi, sest on kohustus üle vaadata, ega nad pole võimalik oht meie julgeolekule. Nii et kahjuks käivad need kaks asja tänapäeva maailmas käsikäes: globaalsed julgeolekuohud meie ümber on suurenenud ja siseturvalisus vähenenud. Siin ei tuleks arvestada seda, mida ma enne ütlesin, kui ma tõin ära need nukrad numbrid, mis näitavad enesetappude arvu kasvu. See otseselt siseturvalisusesse ei puutu, kuid näitab ikkagi teatud tendentse ühiskonnas.

Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

Henn Põlluaas

Aitäh! Selle Euroopa Liidu direktiivi ja meil kehtestataivate uute reeglite järgi deaktiveeritud relvad on tõepoolest laskekõlbmatud. Nad on sedavõrd ära rapitud, et nende laskekõlblikuks tegemine on peaaegu võimatu. Selles suhtes ma veidi imestangi, miks peab neid sisuliselt dekoratiivasju hakkama nii karmilt reguleerima ja registreerima.

Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Siin on olemas nii riigisisene kui ka -väline dimensioon. Esiteks tuletagem meelde siin paari aasta jooksul toimunud kahetsusväärseid sündmusi, kus aktiveeriti ka hästi deaktiveeritud relvad, mis olid pärit Kaitseväest. Alati on ikkagi võimalik relv ümber teha, sellelt saab mingeid osi. Nii et selles mõttes on teil õigus, et see direktiiv näeb ette väga tõhusa deaktiveerimise, aga ikkagi on võimalik relva teatud osi ära kasutada. Seetõttu peab olema ülevaade, millised relvad on deaktiveeritud ja kelle kätes nad on. Kui sellise relva mingite osadega jälle aktiveeritud relv kuskil silmapiirile kerkib, siis tuleb tagasi kerida ja selle relva taassünni lugu vaadata. Ja põhjus, mis pärast on see Euroopas nii tõsiselt päevakorral, on see, et mõne aasta tagused Prantsusmaal toimunud terroriaktid viidi läbi just deaktiveeritud relvadega, mis olid taas aktiveeritud.

Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Seda juttu kuulades tekkis mul selline küsimus. Relvade omamine on ju üsna hästi reguleeritud ja saab olema veel paremini reguleeritud. Kas võib anda mingi hinnangu sellele, kui paljud siiski Eestis lipsavad sellest sõelast läbi? Kui paljud näiteks omavad relva ebaseaduslikult ja ei kavatsengi kõiki neid reegleid täita? Kas selline info on olemas?

Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Selge on see, et kuritegeliku maailma käes olevate relvade arvu ei oska keegi täpselt öelda. Kui me teaksime täpselt arvu, siis me võtaksime need relvad neil käest ära. Ma tõin enne välja statistika, et mõne aasta jooksul on siin olnud üle 140 raske kuriteo, kus on kasutatud relva, ja nendest pooltel juhtudel on see relv olnud ebaseaduslik. Kindlasti kurjategija, kui tal on soov relv hankida, selle kuidagiviisi ka hangib. Politseija Piirivalveamet ning eriti kaitsepolitsei, kes ka tegeleb ebaseaduslike relvade, laskemoona ja lõhkematerjalidega, tulevad aeg-ajalt välja uute kriminaalasjadega, mille käigus on ära võetud kümneid ja kümneid relvi.

Seda on väga raske hinnata, kuid ma arvan, et kindlasti on Eestis illegaalsetel relvadel mingisugune käive olemas. Õnneks näitab statistika, et relvaga sooritatud kuritegude arv väheneb, mis näitab omakorda seda, et viimaste aastate jooksul on suudetud mustalt turult relvi ikka ära ka korjata. Kuid tuleb arvestada, et me elame ju vaba liikumisega Euroopas, mis tähendab seda, et relvad võivad meile lipsata näiteks üle Schengeni piiri. Aga statistika näitab, et relvade arv on vähenemas, sest nendega sooritatud kuritegusid on tunduvalt vähem

kui aastaid tagasi.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

Peeter Ernits

Hea juhataja ja lugupeetud minister! Alles hiljuti seisis sellesamas kõnepuldis lugupeetud õiguskantsler ja tuletas meile meelde, et siin saalis vilistatakse pidevalt väljatöötamiskavatsustele. Ja ma näen, et ka sellel 14-leheküljelisel relvaseadusel ei ole väljatöötamiskavatsust, kuna on kiire. Viimane relvaseadus võeti vastu 13. juunil 16 aastat tagasi. Kas tööpoolest ei ole selle 16 aasta või lühema aja jooksul mahti olnud? Või on see uus praktika, millele ka õiguskantsler viitab, et polegi vaja neid väljatöötamiskavatsusi koostada?

Siseminister Andres Anvelt

Aitäh küsimuse eest! Siin on kaks asjaolu. Esiteks, relvaseaduse põhipostulaadid ja põhiülesehitus jäävad ju samaks. Me ei muuda süvitsi relva omamise, käitlemise ega hankimise põhimõtteid. Teine asi on see, et antud juhul me räägime oma seaduste Euroopa Liidu dokumentidega kooskõlla viimisest. Jutt on relvadirektiivist ja Euroopa Liidu määrusest, mis reguleerib ka relvade deaktiveerimist – nendel on pöhirõhk.

Mõningad nüansid, mis puudutavad näiteks relvade mitteandmist julgeolekukaalutlusel, tulenevad sellest, et maailm meie ümber muutub kiiresti. Kuid võin teid rahustada ja öelda, et Siseministeeriumi tööplaanis on relvaseaduse käsilevõtt ja analüüs – perspektiiv on umbes neli aastat. See protsess käib. Seejärel otsustame, kas meil on mingi aja pärast vaja uut tervikteksti, mis kindlasti eeldab VTK-d, või mitte.

Esimees Eiki Nestor

Eelnõu algatajale rohkem küsimusi ei ole. Õiguskomisjoni ettekandja on komisjoni aseesimees Uno Kaskpeit. Palun!

Uno Kaskpeit

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Teen ülevaate õiguskomisjonis toimunud. Esimest korda oli see eelnõu õiguskomisjonis esmaspäeval, 18. septembril. Istungist võtsid osa õiguskomisjoni esimees Jaanus Karilaid, mina, Hanno Pevkur, Külliki Kübarsepp, Liisa Oviir, Raivo Aeg, Toomas Paur, Toomas Vitsut, Urve Tiidus ja Valdo Randpere, puudus Hardi Volmer. Kohale olid kutsutud siseminister Andres Anvelt, siseministri nõunik Ramon Loik, Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna õigusnõunik Marju Aibast ja nõunik Lemme Berkis. Arutluse all oli seesama relvaseaduse muutmise eelnõu 494.

Andres Anvelt andis meile ülevaate muudatustest. Ma neid kordama ei hakka, sest härra minister rääkis ka praegu siin nendest muudatustest põhjalikult. Jaanus Karilaid märkis, et isik saab relvaloa juhul, kui ta soov on piisavalt põhjendatud. Marju Aibasti sõnul tuleb relvaloa taotlejal ka praegu oma soovi põhjendada, kuigi seda sõnaselgelt kehtivas seaduses kirjas pole.

Valdo Randpere palus selgitada, kuidas mõjutab see eelnõu neid isikuid, kellel on relvaluba, kuid kes soovivad seda pikendada. Härra minister selgitas, et sisse viiakse digitaalne relvaloa lahendus. Samuti peab relvaloa pikendamiseks tegema edaspidi läbi praktilised katsed. Ministri sõnul on relv kõrgendatud ohu allikas. Härra Randpere arvates toimib ka kehtiv relvaseadus. Miks peab relvaloa pikendamisel praktilise eksamiosa uuesti sooritama? Ta tõi paralleeli juhilubade pikendamisega, öeldes, et ka auto on suurema ohu allikas, kuid lubade pikendamisel uut sõidueksamit sooritama ei pea. Härra ministri sõnul peab olema kindel, et isik, kes saab relvaloa, oskab relva käsitseda.

Toomas Vitsuti hinnangul on eelnõu 494 väga vastuoluline ning selle seletuskirjas on ebatäpsusi. Samuti on eelnõus palju asju, millega ta nõus ei ole. Näiteks sellega, kui öeldakse, et eelnõu vastuvõtmisega on kiire tulenevalt Euroopa Liidu regulatsioonidest. Urve Tiidus soovis teada, milline on praegu relvalubade taotlemise trend. Lemme Berkis ütles, et tõusutendentsi näha ei ole – igal aastal on umbes 1000 uut relvaloa taotlejat. Külliki Kübarsepp soovis teada saada, kuidas tagatakse see, et tõlgi vahendusel toimuva eksami puhul sooritaks eksami relvaloa taotleja, mitte tõlk. Ministri sõnul peab eksami korraldaja tagama selle, et tõlk ei saaks eksamit loa taotleja asemel sooritada. Hanno Pevkuri sõnul peaks relvaeksami nii praktiline kui teoreetiline osa toimuma eesti keeles. Ta lisas, et ka teistes riikides on vastav eksam riigikeeles. Selleks, et relva omada, peab teadma, mis on seaduses kirjas, ja peab oskama relva kasutada. Minister vastas selle kohta, et mingil määral on tegemist poliitiliste valikute küsimusega. Valdo Randpere hinnangul tuleks relvaeksam siiski eesti keeles sooritada.

Komisjoni esimees pani hääletusele järgmised ettepanekud: võtta eelnõu täiskogu päevakorda 27. septembriks

2017 (konsensus), määrata ettekandjaks mind, Uno Kaskpeiti (konsensus), ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 18. oktoober kell 16 (konsensus). Ja neljandaks tehti ettepanek eelnõu komisjoni nõudmisel tagasi lükata. Selle poolt oli kuus komisjoni liiget: Uno Kaskpeit, Külliki Kübarsepp, Hanno Pevkur, Valdo Randpere, Urve Tiidus ja Toomas Vitsut. Vastu oli neli: Raivo Aeg, Jaanus Karilaid, Toomas Paur ja Liisa Oviir.

Kuid oh imestust, nädala lõpus ilmus arvutisse uus õiguskomisjoni päevakord. 25. septembriks, selleks esmaspäevaks oli eelnõu 494 uuesti päevakorda pandud. Muidugi oli õiguskomisjonis pinget ja õhkkond oli väga tuline. Sotsiaaldemokraatide read olid täienenud, peaaegu kõik komisjoni liikmed olid kohal. Kahjuks härra Vitsutit Keskerakonnast ei olnud, tema asemel oli asendusliige.

Esimees Jaanus Karilaid tegi ettepaneku muuta õiguskomisjoni 18. septembri otsust eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata ning pakkus välja, et komisjon võiks toetada eelnõu esimese lugemise lõpetamist. Hanno Pevkur oli seisukohal, et kõne all olevat otsust muuta ei tohiks. Jaanus Karilaid juhtis tähelepanu, et muudatusettepanekute esitamise tähtaja jooksul saab eelnõu kohta esitada sisulisi ja kvaliteetseid muudatusettepanekuid. Ta põhjendas otsuse muutmist sellega, et komisjonil on olnud võimalus pidada vahepeal poliitilisi konsultatsioone ning saada juurde täiendavaid argumente.

Valdo Randpere avaldas arvamust, et mis mõtet on teha muudatusettepanekuid, kui otsuseid lastakse ümber hääletada. Tema hinnangul vähendab see usku demokraatlikku otsustusprotsessi. Hanno Pevkur juhtis tähelepanu, et õiguskomisjon on teinud ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, mis tähendab, et muudatusettepanekute esitamise tähtaega ei määrata. Teist lugemist ei tohiks olla, Vabariigi Valitsus saab aja maha võtta ning vajadusel esitada eelnõu uuesti ja seda täiendada. Külliki Kübarsepa hinnangul oli tegemist koalitsiooni tööõnnetuse parandamisega.

Jaanus Karilaid tegi ettepaneku hääletada eelnõu 494 esimese lugemise lõpetamise ettepanekut. Ka seekord toetas ettepanekut kuus liiget: Jaanus Karilaid, Raivo Aeg, Toomas Paur, Heljo Pikhof, Märt Sults ja Hardi Volmer. Vastu oli viis liiget: Uno Kaskpeit, Külliki Kübarsepp, Hanno Pevkur, Valdo Randpere ja Meelis Mälberg. Sellest tulenevalt teeb komisjon ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada. Ülejäänud 18. septembril 2017 tehtud õiguskomisjoni otsused eelnõu kohta jäävad kehtima. Mulle tundub selle seaduse keeruline käik enne valimisi poliitilise valimisreklaamina. Sama märkis proua Pevkur eile ühe meie fraktsiooni esitatud eelnõu kohta. Täna väga!

Esimees Eiki Nestor

Oota nüüd, Uno Kaskpeit! Komisjoni ettekandjale on ka õigus esitada küsimusi ja nendele tuleb vastata. Peeter Ernits, palun!

Peeter Ernits

Lugupeetud juhataja ja ettekandja! Ma tahan rääkida sellest kõrgendatud ohu allikast. Komisjonis, nagu ma aru sain, seda arutati. Tõesti, auto või mõne muu mootorsõiduki tõttu sai eelmise aasta vist 56 inimest surma, aga kuuli tõttu palju vähem. Ja kui luba hakkab aeguma, siis ühel puhul tuleb eksamid teha, teisel puhul mitte. Kas oli ka arutelu sel teemal, et mõlemad on ju ohtlikud asjad – auto ja relv –, et neid kordi võiks ühtlustada?

Uno Kaskpeit

Nagu ma rääkisin, oli ühel meie liikmel sellekohane märkus, et autojuhilubasid saab vahetada nii, et praktilist sõidueksamit ei pea tegema. Sellele ei reageeritud.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Kruusimäe, palun!

Tarmo Kruusimäe

Täna, hea esimees! Hea ettekandja! Te ütlesite just, et kui teile tuli meil, siis "oh üllatust". Kas te oskate kaunis eesti keeles kirjeldada, kui suur see üllatus teil oli? "Oh" ei ole piisav laiend. Kas see üllatus oli selline nagu siis, kui te esimest korda abiellusite, või selline nagu siis, kui te saite teada, et jõuluvana ei ole olemas? Milline see teie "oh üllatust" oli?

Uno Kaskpeit

See oli n-ö tavaline üllatus, kui ma nägin, et seesama eelnõu on järgmisel esmaspäeval uuesti päevakorras.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud esimees! Seda ettekannet oli huvitav kuulata. Vahepeal mulle tundus, et te nägite seda eelnõu esimest korda, lugesite veerides maha. Kindlasti hämmastab mind see, et ka proua Pevkuril on võimalik seadusloomest osa võtta. Aga äkki te kirjeldate oma sõnadega, milline oli tegelikult komisjoni meelsus? Lisaks hääletustulemustele annate te ju edasi ka komisjoni n-ö tunnetuslikku iseloomu. Millised emotsioonid seal olid? Ja mis olid need põhilised punktid, mida minister tõi välja positiivse poolena, ja mis oli see negatiivne pool, mille pärast toimus hääletus? Äkki te paari sõnaga kirjeldate komisjoni sisearutelu?

Uno Kaskpeit

Ma ei oskagi välja tuua seda ministri nimetatud positiivset poolt. Tegelikult on see eelnõu minu kui vana relvakandja ja relvadega tegeleja arust tehtud ülepeakaela ja kiirustades. Ma ei näe mingisugust vajadust selle laskekatse uuesti sisseviimiseks. Siis tuleks täpselt samuti lubade pikendamisel autojuhtidelt sõidueksamit nõuda. Siin just mainiti, et autoga juhtub palju rohkem õnnetusi kui ametlikult registreeritud relvadega. Nii et tegelikult on seal sees selline moment, et ametnik hakkab otsustama, kas sul on ikka relva vaja või ei ole, olenemata sellest, millega sa elus tegelenud oled. Selles on see asi.

Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud komisjoni ettekandja! Te nimetasite, et õiguskomisjoni esimees kutsus komisjoni uuesti kokku ja ütles, et täiendavate konsultatsioonide tulemusel on ilmnenud uued argumendid, miks tuleb seaduseelnõu üle uuesti hääletada. Millised need täiendavad argumendid siis olid?

Uno Kaskpeit

Ma ei oska öelda, sest härra Vitsutit ei olnud istungil. Võib-olla tema oli argument – ta hääletas esimesel korral selle eelnõu tagasilükkamise poolt. Ma ei tea.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Kruusimäe, palun!

Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea ettekandja! Te vastasite kolleegile, et "meie liige". Minu teada on õiguskomisjonis üks EKRE liige. Kas te pidasite silmas kedagi teist või rääkisite iseendast teises vormis? Kas te saaksite täpsustada?

Uno Kaskpeit

Mille kohta ma seda ütlesin? Õiguskomisjoni inimese kohta ütlesin "meie liige".

Esimees Eiki Nestor

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Ütle mulle palun sellist asja. Tähendab, see motiiv oli Vitsut. See on väga huvitav küsimus. Kas Vitsuti asemel oli keegi teine ja kas see keegi teine oli Vitsutist erineval seisukohal? Ja mis asjaoludel Vitsut sealt ära kadus ja see keegi teine sinna tuli? See on igast kandist ülimalt kahtlane lugu. Seleta palun!

Uno Kaskpeit

Seda on keeruline seletada, sest Vitsutit seal ei olnud. Vitsutil oli esimesel istungil oma seisukoht, mille ma siin ette lugesin. Tema asemel oli teine liige ja ma jään praegu vastuse võlgu. Sellel härral ei olnud – ahhaa, näed, siinsamas ta meil istub – üldse seisukohta. Ta tõstis ainult kätt ja oligi kogu lugu.

Esimees Eiki Nestor

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna, lugupeetud komisjoni kaasettekandja! Ma tulen ka selle küsimuse juurde, et te väljendasite siin ennast selliste lausetega nagu "oh imet" ja "kahjuks ei olnud härra Vitsut kohal". Kuidas see väljendab komisjoni seisukohta? Ma saan aru, et selline poliitiline diskussioon on kellelegi kahjuks, aga kellelegi õnneks. Teie väljendasite komisjoni ettekandjana siin, et "kahjuks ei olnud kohal". Miks te seda komisjoni ettekannet niimoodi üles ehitasite, tuues väga selgelt sisse isiklikud momendid, mis võiks ju jääda sõnavõtu jaoks?

Uno Kaskpeit

Sellepärast, et esimesel istungil võttis härra Vitsut ka veel väga kriitiliselt sõna selle seaduseelnõu kohta ja hääletas selle tagasilükkamise poolt. Ja siis oli ta millegipärast järsku välja vahetatud. See ei tundunud mitte üksinda minule imelik, vaid kõigile.

Esimees Eiki Nestor

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Ma pöördun alguses sinu kaudu Marrandi poole. Marrandi ei näe, kus on õnnetus. Ma ütlen, kus on õnnetus. Õnnetus on see, kui komisjoni koosseisuga manipuleeritakse mingite väikeste labaste poliitiliste hetkevõitude nimel. See Vitsuti väljavahetamine oli oma olemuselt äärmiselt inetu ja kindlasti Riigikogu vaimule otseselt vastandlik ja vaenulik tegevus. Muide, see oli tõesti õnnetu lugu, mida Marrandi sellest ka ei arvaks. Nüüd, küsimus on selles – ma igaks juhuks täpsustan –, et sa ütlesid, et Vitsutil oli oma seisukoht, aga teine mees ainult hääletas. Kas see teine mees hääletas siis teistmoodi kui Vitsut? Kas see ikkagi oli manipuleerimine või ei olnud?

Uno Kaskpeit

Loomulikult hääletas teine mees hoopis teistmoodi kui Vitsut.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Mul on kõik juba segamini, kes kuidas hääletas. Aga ma tulen korra selle juurde, et kuidas teie kui eelnõu juhtivmenetleja hindate, milline on tulevikus selle konkreetse relvaseaduse vastuvõtmise mõju riigieelarvele? On see positiivne või negatiivne?

Uno Kaskpeit

Mis see eelarve mõju siin loeb? Nagu siin öeldi, keskel läbi ostetakse 1000 relva aastas, mis ei ole ju mingisugune mõju riigieelarvele. See on tegelikult mõju meie inimeste relvaomamisele, sest me elame ikkagi teatud riigi külje all, kus võib rahval rohkem relvasid käes olla.

Esimees Eiki Nestor

Helmut Hallemaa, palun!

Helmut Hallemaa

Esimees! Hea ettekandja! Teie fraktsioonikaaslane on minult mitu korda küsinud, kas ma ikka jäin komisjoni liikme pädevuse piiridesse. Ma küsin nüüd teie käest sedasama, et kas te jäite oma hinnangutega nendesse piiridesse. Ja teine küsimus: kas see tuli nüüd järsku üllatusena, et vahetatakse komisjoni liikmeid, ja kas see oli esimest korda nii? Meil tegelikult kodukord võimaldab seda teha ja minu teada see küll esimest korda nii ei olnud.

Uno Kaskpeit

Mina jäin oma arust täiesti piiridesse, ma lugesin protokoll. Ja see oli tõesti imelik, et üks mees oli algul täiesti

vastu sellele seadusele, siis ta asendati ja asendaja oli hoopis teisel arvamusel. Kui mina laseks ennast asendada, siis ma teeks asendajale selgeks, milline on minu mõte, ja tema hääletaks samamoodi.

Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

Märt Sults

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Minu kaubamärk on see, et mul on oma seisukoht. Ja ma ei saa aru sinu väitest, et tuli asendusliige, kellel ei olnud seisukohta. Tähendab, kui seisukohta ei oleks olnud, siis ma oleks olnud erapooletu, aga ma hääletasin, järelikult mul peab seisukoht olema. Kust kohast sa võtad endale psühhoanalüütiku õiguse öelda, et mul puudub seisukoht? Ma väidan praegu ja edaspidi, ka homme, ülehomme ja üleülehomme, et mul on kindel seisukoht relvaseaduse kohta.

Uno Kaskpeit

Ma rääkisin juba enne sellest, kui tullakse asendama inimest, kellel oli teistpidi seisukoht, kui talle tuleb asendusliige. Kui mina oleks läinud sinna kedagi teist asendama, siis ma oleks läinud selle inimese seisukohaga.

Esimees Eiki Nestor

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud komisjoni kaasettekandja, te peate siin kajastama komisjonis toimunud arutelu. Te räägite, et inimene asendati, ja see mõjub kuidagi niimoodi, et ta veeti nagu vägivaldselt minema, toodi keegi teine, lukustati ja tekitati mingi tohutu lugu seal komisjonis. Palun selgitage komisjoni kaasettekandjana, mida see asendamine teie arvates ikkagi tähendab! Kodukorraseaduse järgi on see ju tõepoolest loomulik protsess. Kas seal ei olnud paberid korras või milles probleem oli, et inimene asendati? Asendusliikme ilmumine komisjoni on ju täiesti seaduspärane. Seevastu teie esinemine sellises isiklikus võtmes tekitab kahtlust kodukorraseaduse mõttes. Kuidas väljendub selle asendamise n-ö vägivaldsus komisjoni arutelus?

Uno Kaskpeit

Mis mõttes? Ma kandsin ette, et ta asendati. See, mis ma praegu siin vestluses olen öelnud, ei ole komisjoni protokollist. Nii et kui tahate, tulge rääkige seal! (Osutab käega saali tagaukse poole.)

Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Ma ei saanud sinu vastusest päris aru. Aga asi on selles, et kui tuleb asendusliige, kes kannab teise inimese arvamust, siis järelikult asendusliikmel ei ole oma arvamust. Ma väidan jätkuvalt, et mul on oma seisukoht, mis kujuneb vaidlemise ja debateerimise käigus. Järelikult kujunes ka see seisukoht niimoodi. Ja härra Vitsut ei olnud komisjonist eemal mitte sellepärast, et ta asendati, vaid tal olid tol hetkel teised tegemised.

Uno Kaskpeit

Rõõm kuulda.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem õiguskomisjoni ettekandjale küsimusi ei ole. Ma arvan, et on sobilik hetk tuletada teile meelde, et me arutame eelnõu 494. On esimene lugemine, avan läbirääkimised. Valdo Randpere Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

Valdo Randpere

Lugupeetud kolleegid! Hea eesistuja! Iseenesest kirjeldas Uno Kaskpeit siin suurtes joontes ära, mis toimus.

Mind ajendas täna siia sõna võtma tulema see, et elus on meil tihti valik, kas me teeme õigeid asju või me teeme asju õigesti. Ideaalvariandis me teeme õigeid asju õigesti. Mõnikord me teeme aga valesid asju valesti. Vaat see eelnõu on selline asi, mis on vale ja ka valesti tehtud, nii protseduuride kui sisu mõttes. Kas või selles suhtes, et tegelikult on relvaseadus, nagu me kuulsime ka ühest küsimusest, kehtinud juba 16 aastat ja praktikas iseenesest erilisi probleeme olnud ei ole. Põhimõtteliselt võib öelda, et üldse ei ole selle kehtiva relvaseadusega olnud mingit olulist probleemi, mille pärast oleks vaja väga midagi muutma tormata. Aga siin tuli jutuks väike ettekäänd, et Euroopast on tulnud komisjoni otsekohalduv määrus. Selle varjus kukkusid juristide kiired ja kibedad näpud seadust põhjalikult ja ikka päris sisuliselt muutma, kuigi minister proovis väita vastupidist.

Selle asja kõige suurem sisuline muudatus, mis mulle ei meeldi või mille vastu ma olen, on keeleteaduse lõdvendamine. See on jälle üks näide. Kui me olime siin enam-vähem aasta tagasi ja arutasime õigusabireeglite muudatust, millele IRL rõõmsalt alla kirjutas, siis võeti eesti keelelt vaikselt ära üks tema rollidest. Praegu on täpselt sama asi. Enne sai relvaeksamil teooriaeksamit sooritada ainult eesti keeles, aga nüüd võib selleks kasutada ka tõlki, kusjuures keeli ei ole kuidagi piiritletud. Kui me toome paralleeliks liikluseaduse, siis seal on vähemalt öeldud, et eksam saab olla kas vene või inglise keeles. Vene keele puhul on lubatud igasugused kategooriad, inglise keeles võib sooritada ainult A- ja B-kategooria eksameid. Nüüd on täitsa vaba maa, st võta, mis keel tahad – vene keel või minu pärast arabia keel –, leia tõlk ja tee relvaeksam. Kas see suurendab meie riigis julgeolekutunnet, inimeste turvatunnet? Mina kahtlen selles. Jutt sellest, et sa pead oskama pauku teha eesti keeles, ei ole väga veenev. Mina kardan küll, et kui inimene käib relvaga mööda riiki ringi ja politsei talle midagi ütleb, siis on ta need paar sõna ära unustanud, mis ta selleks praktikaeksamiks pähe on tuupinud. Ja tegelikult on ta relvastatud isikuna ka suurem ohuallikas. Ma ikkagi läheks tagasi selle juurde, et võtaks siit välja selle valimisteema ja vene keele ka, kuigi otseselt vene keelt ei nimetata, ja jääks eesti keele juurde. See ei ole nii paha nõue, mis siin oli. Nagu öeldud, selle seadusega tegelikult praktikas probleeme olnud ei ole.

Teine asi, miks on eelnõu valesti tehtud, nagu ma ütlesin – see, mis toimus komisjonis. Tõepoolest, esimesel komisjoni istungil me istusime ja arutasime. Toomas Vitsut, kellest on siin pikalt-laialt räägitud, oli tõesti seaduse ja seletuskirja läbi töötanud. Tal olid sisulised etteheited ja ta toetas selle eelnõu tagasilükkamist esimesel lugemisel. Järsku tuli aga teine komisjoni istung, kuna esimese istungi tulemus ei meeldinud komisjoni esimehele ega teatud liikmetele. Sellel komisjoni istungil pandi sama teema uuesti üles, et muuta menetluslikke otsuseid. Ja siis oli Vitsut kadunud kui vits vette. Keegi ei teadnud, kus ta on. Tekkis väike hirm, sest ikkagi relvaseadus – jumal teab, siin räägiti mingist vägivallast. Ega me ei teadnud ja tegime tõesti nalja, et kas Vitsut on liftis kinni või kuhu ta kadunud on.

Tema asemel saadeti inimene, kes tegelikult ei olnud relvaseaduse eelnõu isegi lugenud, paar kontrollküsimust näitasid seda väga selgelt. Aga ta hääletas õigesti, st vastavalt südametunnistusele ja parteilisele joonele. Palun paar minutit lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaiega.

Valdo Randpere

See on natuke imelik. Eriti kui meil samal istungil tekkis kisa-kära sellest, kes tahab seadust rikkuda, millal on tähtjad ja mis iganes. Kõik tunduvad väga seaduskuulekad inimesed, järgivad siin kodu- ja töökorra seadust, head tava ja kõiki asju. Aga kui on väikegi võimalus natuke nihverdada, natuke manipuleerida ja natuke kedagi kõrvale lükata ning uus menetluslik otsus teha, siis seda tehakse. Minu meelest on see ka selle asja juures üks mage osa.

Ma esinesin ka selle õigusabiteema puhul, kui seal keelenõuet lõdvendati, natuke nagu IRL-i advokaadi rollis. Nüüd ma olen jälle siin. Teid on vahepeal vähemaks jäänud, varsti pole enam advokaati ka vaja, aga sellegipoolest – te saete iseenesest jälle sedasama oksa, kus te istute, kui te seda eesti keele nõuet kogu aeg lõdvendate. Eesti keel on Eestis riigikeel ja las ta jääb selleks ikkagi mingites valdkondades, kus me askeldame ja tegutseme. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Märt Sults Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

Märt Sults

Härra eesistuja! Aitäh, härrad ja proudad kolleegid! Ma täiendan Valdo Randpere ettekannet. Komisjoni istung

oli äärmiselt ebameeldiv, äärmiselt lapselik, üksteise solvamine käis täiega. Härra Randpere ütles praegu, et minule esitati kontrollküsimusi. Minule esitati selline küsimus, et mitu spordipüssi padrunit võib sul korruga seifis olla. Ma ei jõudnudki sellele vastata, sellepärast et istung hakkas pihta ja sinna tuli Reformierakonna asendusliige, ka üks teine mees. Tema käest küsisin mina, kui palju spordipüssi padroneid võib seifis olla, ja tema ei osanud ka vastata. Ühesõnaga, põhimõtteliselt käis laua alt täie auruga tulistamine. Rohkem ma eriti midagi rääkida ei tahtnud.

Valdo, ole täitsamees – ärme ikkagi solva üksteist, seltsimehi ja kolleege! Minul on juba 12. aastat relvaluba. Ma olen teinud relvaeksameid ja ma käin relvaluba normaalse aja tagant uuendamas ehk vahetamas, teen kontroll-laskmisi ja kõiki muid asju. Nii et relv ei ole mitte ohullikas, normaalse inimese puhul on relv distsiplineeriv faktor. Kui sul on relv küljes, siis sa oled hoopis teine inimene, kellel on väga tugev enesekontroll. Nii et ära palun rohkem sellest räägi, mitu paukpadrunit või mitu spordipüssi padrunit peab sul seifis olema. Neid punkte on relvaseaduses täpselt kirjeldatud ja neid tuleb vastu vaidlemata ja punktuaalselt täita. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Kruusimäe Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

Tarmo Kruusimäe

Täna, hea esimees!

Esimees Eiki Nestor

Üks hetk, Tarmo! Eelmine läbirääkija nimetas Valdo Randpere nime, tal on õigus vastulauseks. Oota!

Valdo Randpere

Aitäh! Kuna mind siin nimetati, siis see andis mulle hea võimaluse öelda veel ühte asja, mida ma unustasin puldist öelda. Teine muudatus, mis on tegelikult täiesti ebaloogiline, ongi see, et relvaloa pikendamisel tuleb uuesti teha relva käsitsemise praktiline katse. Mina sellest loogikast tööpoolest aru ei saa. Siin on olemas paralleel liikluseadusega – ka auto võib inimesel garaazis seista, ta ei pruugi seda kasutada. Ja kui viidata sellele, et äkki ei ole vahepeal relva üldse kasutatud ja inimene on ära unustanud, kust otsast pauk tuleb, siis samamoodi võib n-ö pühapäevaautosõitja autoga puusse panna sel hetkel, kui load pikendamist vajavad. Nii et ma siin loogikat ei näe ja leian, et see on põhjendamatu muudatus.

Esimees Eiki Nestor

Nüüd osaleb läbirääkimistel Tarmo Kruusimäe Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel. Palun!

Tarmo Kruusimäe

Hea esimees! Head kolleegid! Mina olen siin teie seas ilmselgelt mahlamüts, aga ma olen 12 aastat olnud Tallinna Linnavolikogus. Ja mul on üks asi selgeks tehtud: rahvasaadik on enda otsustes vaba. Ta on vaba ka enda sõnavõttudes. See, mida ma praegu kuulen – kas siin Toompeal on kuidagi teisiti? Ka mina olen rahanduskomisjonis olnud asendusliige ja mulle ei ole keegi ette öelnud, kuidas ma pean hääletama – enamatki veel, kas ma tohin küsida või ei tohi küsida.

Võib-olla ma olen tõesti millestki valesti aru saanud, aga väidetakse justkui, et saadik ei ole enda otsustes vaba ja peab lähtuma eelmistest hääletustest. Seega, ma ootan teie vastuseid täpselt sealt, mille kohta üks mees juba ütles, et tulge sinna ja räägime. Räägime selle siis seal selgeks, kui keegi ei julge siit puldist öelda, et Riigikogu liige on enda otsustes vaba.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Henn Põlluaas soovib siiski rääkida. Palun, Henn Põlluaas Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna nimel!

Henn Põlluaas

Palun lisaiega!

Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaiega.

Henn Põlluas

Ülereguleerimine võltsturvalisuse nimel, põhjendamatult suure sekkumisõiguse andmine ametnikele, seaduskuulekate ja lojaalsete relvaomanike ahistamine, kaitsevõime kahjustamine ning kuritegevusele ja terrorismile suuremate võimaluste andmine – need on märksõnad, mis iseloomustavad relvaseaduse muutmise eelnõu.

Rahva vaba olemise üks tunnustest on isiku õigus otsustada, kas omada ja kanda relva enesekaitseks või mitte. See on kodanike põhiõigus, demokraatliku ja vaba ühiskonna elementaarne eeldus. Ka Riigikohus on samal seisukohal. Samuti on see oluline kaitsepoliitika seisukohalt. Eestis on riigikaitse üheks põhialuseks totaalkaitse kontseptsioon. See põhineb relvastatud rahval, kes vajadusel saab abistada riigistruktuure rünnete tõrjumisel või vastavalt põhiseadusele osutada vastupanu riigikorra vägivaldsele muutmisele. Selle eelduseks on isiklike relvade olemasolu.

Eestis olid tulirelvad lubatud n-ö esimeses vabariigis ja uuesti alates taasiseseisvumisest. Meie seadused koos rangete nõuetega relvaloa taotlejatele – taustakontroll, tervisetõend, teoreetiline ja praktiline eksam jne – ning riigi järelkontrolliga on taganud, et seaduslike relvadega sooritatud kuritegusid sisuliselt pole. Relvaintsidente on olnud vähe ja neist üksikud on toimunud registreeritud relvadega. Ja ka neist ei ole kõiki sooritanud seadusliku relva omanikud. Ühesõnaga, Eestis puudub relvakuritegevus, kus kasutatakse seaduslikke relvi. Paraku on relvade rahva käes olemine vastumeelne Euroopa Komisjonile, mõnele meie erakonnale ja ka ametnikele, kes on nüüd välja tulnud äärmusliku, ülereguleeritud, mõttetuid sätteid ja keelde täis eelnõuga. Väidetavalt on relvaseaduse muutmise üks eesmärk tõkestada Euroopat tabanud terrorismi ja kuritegevuse levikut, kuid soovitatavad meetmed mõjuvad risti vastupidi. Kõige parem tõke on rahvas, kellel on võimalus enesekaitseks vastupanu osutada.

Meil tasub võtta eeskju Tšehhist, kus toetatakse enesekaitserelvade olemasolu kõigil kodanikel. Suure osa meie relvaomanikest moodustavad Eestile lojaalsed ja põhjaliku relvaõppe läbinud politseinikud, kaitsevälased ja kaitseliitlased. Sotside juhitud Siseministeeriumi relvaseaduse eelnõu mõjub neile umbusalduse avaldamisena. Euroopas toimunud relvastatud terroriteod on sooritatud ebaseaduslike, musta turu relvadega. Legaalsete relvade piiramisel pole vähimatki mõju terrorismi ja kuritegevuse tõkestamisele. Vastupidi, võttes kodanikult võimaluse end, oma vara ja peret kaitsta, antakse hoopis terroristidele võimalus midagi kartmata emadel kõrisid läbi lõigata või lõmastada autodega jalakäijaid ja lapsi. Ühe relvastatud kodaniku kohalolek võib päästa kümneid, kui mitte sadu inimesi.

Terrorikuritegusid vaadates peaks ära keelama ka autod ning vigastuste ja surmadega lõppenud kuritegude põhjal kõõginoad. Kui aga rääkida ebalojaalsetest ja kodakondsuseta inimestest, Venemaa kodanikest ning laske- ja *paintball*'i-klubide liikmetest, kus õpetatakse muu seas ka taktikalist liikumist, siis tuleks relva omamine keelata hallipassimeestele ja kolmandate riikide kodanikele. Kahtluse tekkimise hetkel võib juba hilja olla. Arvestades julgeolekupoliitilist olukorda, oleks see samm igati õigustatud, eriti kui näiteks Narva laskeklubid on täis Venemaal elavate Vene kodanike relvi. Milleks seda vaja on?

Riik peab teadma, kus ja kelle käes tulirelvad on ning mida nendega tehakse. Samas ei tohi piirata kodanikke, kellele riik on juba usaldanud relvakandmise õiguse ning kes on relva eesmärgipäraselt kasutanud, olgu selleks enesekaitse, jahipidamine või sporditegemine. Eesti relvaseadus on piisavalt range ning järelevalve toimib hästi. Nõue teha uued katsed ja põhjendada relvaloa pikendamisel uuesti ja uuesti, miks relva soovitakse, on liiast. See on liig mis liig! Inimene on ju seda põhjendanud, tema tausta on kontrollitud, ta on olnud korralik kodanik ja täitnud kõiki seadusi. Muidu oleks luba juba ära võetud. Puudub igasugune vajadus tekitada uusi ja kunstlikke takistusi, mida ametnikud saavad kaalutlusõiguse sildi all vastavalt enda suvale või kellegi suunistele ära kasutada.

Ja mida tähendab "piisav põhjendus"? Ükskõik, kuidas põhjendatakse vajadust omada relva, ametnik võib ikka teatada, et põhjendus ei ole piisav. Võidakse küsida, kas teil on relva enesekaitseks vaja läinud. Ei ole, järelikult ei ole seda vajagi. Kui tunnete ennast ohustatuna, siis peaksite hoopis psühhiaatri poole pöörduma, kui aga ei tunne, siis milleks teile relv. Meil on juba praegu selliseid näiteid, kuid uue redaktsiooni seadustamisel muudetakse selline absurd reegliks, sest, olgem ausad, eelnõu eesmärk on rahvalt relvade äravõtmine.

Täiesti põhjendamatult on laskespordiks lubatud padrunit arvu vähendamine. Eestis on piirangud juba praegu täiesti ebanõistlikud. Enesekaitseks relva omaval isikul võib olla vaid 100 padrunit, sõltumata relvade arvust. Kui on näiteks neli erineva kaliibriga püstolit, jääb ühe relva kohta vaid 25 padrunit. Käisin hiljuti laskmas ning mul kulus vähem kui tunniga umbes 100 padrunit. Eelneva näite põhjal oleks ma saanud lasta ainult 10–15 minutit. See ei ole treening, see on naljategemine.

Piirangud ei võimalda piisavalt treenida ega relva käsitseda, nagu seadus nõuab – eriti laskespordiga tegelejatel, kelle padrunitulu on kümneid kordi suurem. Kui nad ostavad või muretsevad rohkem padruneid, siis on see seadusrikkumine ja tähendab, et neilt võetakse luba ära. Kui nad ei treeni ega oska relva käsitseda, võetakse jälle relv ära. Soomes puudub piirmäär täielikult. Kas see kujutab riski nende julgeolekule, tõstab

kuritegevust või terrorismiohtu? Loomulikult mitte. Sama teed peame ka meie minema. Ja sama põhjendamatu on kolleksioneerimisloa ja relvahoidla nõue alates üheksandast relvast. Kuidas on kaheksa relva relvakapis ohutud, kuid üheksa mitte?

Eelnõus on ka positiivset, kuid negatiivseid aspekte on liialt palju. Sestap teeb Eesti Konservatiivne Rahvaerakond ettepaneku lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi, et ministeerium saaks siia tulla arukate ja mõistlike ettepanekutega, ahistamata korralikke kodanikke. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Krista Aru Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

Krista Aru

Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel kõneldes jätan lahkamata relvaseaduse head ja probleemsed küljed, sest ma ei valda seda teemat nii hästi, et saaksin seda teha. Küll aga tahaksin eelkõnelejale toetudes peatuda kahel momendil. Kõigepealt relvaseadusel, mis kehtis sõjaeelses Eesti Vabariigis. Selle relvaseaduse kandev mõte oli see, et iga Eesti Vabariigi täisväärtuslik kodanik peab olema suuteline kaitsma oma peret ja oma riiki. Küsimus sellest, kas relvaeksam tuleb teha eesti keeles või sooritada tõlgi abil, ei tõusnud sellel ajal mitte kordagi esiplaanile.

Tahan öelda seda, et iga keele hindamine ja iga keele väärtustamine algab kõigepealt meist endist. Kui me järjest ja järjest ütleme, et me loobume eesti keelest, tuleme parema arusaadavuse nimel vastu, siis me kaotame ise õiguse olla need, kes on uhked selle keele üle. Relvakandmine ei ole põhiõiguslik võimalus. Relvakandmine ja relva omamine on siiski eelkõige selle isiku, kodaniku lojaalsuse küsimus, seda ka teenistusrelva puhul. Keelenõue ei ole siin liiast ja Eesti Vabaerakonna fraktsioon toetab eesti keele kasutamist ka relvaeksami teooriapoolel. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kalvi Kõva Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

Kalvi Kõva

Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikmed olid päris mures, kui härra Põlluaas siin puldis oli, et kas ta siis sotse ei nimetagi. Aga kui kõne algusest oli möödud täpselt 3 minutit ja 12 sekundit, siis tuli see sotside süüdistamine ära. Peab ütleva, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon toetab seda eelnõu, mille on siia saali toonud meie minister Andres Anvelt ja mille on välja töötanud eelmine siseminister Hanno Pevkur. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Austatud Riigikogu, komisjoni ettepanek on eelnõu 494 esimene lugemine lõpetada. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi saata. Seda ettepanekut on meil vaja hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 494 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Selle ettepaneku poolt oli 15 ja vastu 39 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 494 esimene lugemine on lõpetatud. Määrán muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 18. oktoobri kell 16.

[Üles Tagasi](#)

---

8. 19:13 Halduskohtumenetluse tõhustamiseks halduskohtumenetluse seadustiku, riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu (496 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt Vabariigi Valitsuse algatatud halduskohtumenetluse tõhustamiseks halduskohtumenetluse seadustiku, riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu 496 esimene lugemine.

Algataja ettekandja siseminister Andres Anvelt, palun!

Siseminister Andres Anvelt

Tere taas! Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Tutvustan ja selgitan teile halduskohtumenetluse tõhustamiseks halduskohtumenetluse seadustiku, riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu 496. Teen seda justiitsministri palvel, kes on seoses eesistumisega kiireloomulisel välisvisiidil.

Haldusajade arv on pidevalt suurenenud ning asjad on muutunud mahukamaks ja keerukamaks. Sestap tuleb otsida teid, kuidas haldusajade tõhusamalt menetleda. Käesoleva eelnõu väljatöötamise initsiatiiv tuli halduskohtunikelt. Eelnõu koostamiseks kutsus justiitsminister kokku töörühma, millesse kuulusid Tallinna halduskohtu ja ringkonnakohtu kohtunikud, Riigikohtu nõunik ja Justiitsministeeriumi esindaja.

Eelnõuga tahetakse halduskohtumenetlust tõhusamaks muuta. Esiteks leevendatakse kohtute ülekoormust. Teiseks ohjeldatakse menetluslike määruskaebuste arvu kasvu ning parandatakse menetlusabi kättesaadavust. Kohtute ülekoormuse vähendamiseks piiritletakse kaebeõigust ja edasikaebeõigust juhtudel, kus kaebusega kaitstava õiguse riive on väheintensiivne ning asjaoludest tulenevalt ei saa kaebust tõenäoliselt rahuldada või kus kaebaja on kaebeõigust olulisel määral kuritarvitanud, näiteks pöördunud kohtu poole eriti lugupidamatul moel.

Teine abinõu kohtute ülekoormuse vähendamiseks on lihtmenetluse kasutusvõimaluste laiendamine. Nimelt, kohus vaatab lihtmenetluses asja läbi oma õiglase äranägemise kohaselt lihtsustatud korras. Kohtule on lihtmenetluses antud paindlikumad võimalused kalduda kõrvale menetlusnormidest, näiteks tähtaegade seadmisest, menetlusdokumentide vormi ja kättetoimetamise nõuetest. Olulise muudatusena tõstetakse lihtmenetluse kohaldamise piirmäär 200 eurolt 1000 eurole. Võrdluseks, et tsiviilkohtumenetluses on lihtmenetluse kohaldamise piirmäär juba praegu 2000 eurot, koos kõrvalnõuetega 4000 eurot, ning liikvel on ka eelnõu, mis seda piirmäära veelgi tõstab. Halduskohtus loetakse alla 1000-eurost piirmäära jääva varaliselt hinnatava hüve puhul õigusrikkumine üldjuhul väheintensiivseks ning kohtul on võimalik kohaldada lihtmenetlust.

Selleks, et ohjeldada menetluslike määruskaebuste kasvu, muudetakse määruskaebuste esitamine riigilõivuvabaks. Riigilõiv määruskaebuselt on praegu 15 eurot, kuid selle sissenõudmisega kaasneb aja- ja finantskulu. Kohtute töökoormuse suurendamine ning põhimenetluse aeglustamine ei ole mõistlik ega otstarbekas. Selleks aga, et riigilõivuvabastus omakorda kohtuid määruskaebustesse ei uputaks, piiratakse määruskaebuse esitamise õigust. Seaduses loetletud juhtudel saab määruskaebuse esitada ainult üks kord, näiteks toimikuga tutvumiseks loa andmise või sellest keeldumise kohta, asja läbivaatamise kulude tagastamisest keeldumise ja menetlusabi andmise kohta.

Eelnõuga paraneb menetlusabi kättesaadavus sotsiaalsetesse riskirühmadesse kuuluvatele inimestele. Kohtul tekib võimalus paindlikumalt hinnata menetlusabi taotleja sissetulekut ja vajadust menetlusabi järele. Menetlusabi andmise korral vabastatakse isik osaliselt või täielikult kohtukulude kandmisest. Siia kuuluvad näiteks riigilõiv, kautsjon, menetlusdokumentide tõlkimise, aga ka määratud advokaadi õigusabi kulud. Menetlusabi antakse, kui kohtukulud ületavad isiku kahekordse kuusissetuleku, millest on maha arvatud hädavajalikud kulud näiteks ülalpidamiskohustuse täitmiseks, mõistlikud kulutused eluasemele ning transpordile. Edaspidi saab kohtus sissetulekust maha arvata ka muud vältimatud kulutused kuni 75% ulatuses kehtestatud kuutöötasu alammäärast.

Lisaks eeltoodule sisaldab eelnõu ka terve hulga Riigikohtu praktikast tulenevaid parandusi ja täiendusi, näiteks enam tasuta riigilõivu ja kautsjoni tagastamise kord, menetluskulude kandmine kaebuse tagastamise korral, menetluskulude kantuse nõude sisu, menetluskulude väljamõistmise reeglid menetlus- või vormiveaga haldusaktide tühistamata jätmisel jpm. See on lühidalt kõik. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh! Õiguskomisjoni ettekandja on Urve Tiidus. Palun!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Õiguskomisjon menetles halduskohtumenetluse tõhustamiseks halduskohtumenetluse seadustiku, riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu 18. septembril. Justiitsministeeriumist osalesid minister Urmas Reinsalu ja õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse nõunik Katariina Kärsten.

Minister tutvustas komisjonile eelnõu eesmärgid ning sõnas, et muudatuste mõte on vähendada kohtute menetluskoormust ja parandada menetlusabi kättesaadavust. Samuti soovitakse luua juurde võimalusi lihtmenetluse kasutamiseks. Ministri jutt oli pikem, aga kuna see kordaks mõnevõrra eelneva ettekande sisu, siis ma kõike üle rääkima ei hakka.

Küsimused olid järgmised. Jaanus Karilaid, komisjoni esimees, soovis teada, kui palju väheneb kohtute halduskoormus selle eelnõu jõustumise tulemusel. Urmas Reinsalu arvates võib koormus väheneda umbes 15%. Justiitsministeeriumi nõunik Katariina Kärsten lisas, et eelnõuga laiendatakse ka lihtmenetluse kohaldamise aluseid. Lihtmenetlus on vähem ressursi nõudev menetlusliik võrreldes tavamenetlusega, kuna kohus võib asja läbi vaadata lihtsustatud korras, näiteks kuulata menetlusosalise ära telefoni teel, kalduda kõrvale dokumentide vorminõuetest ja loobuda ka kohtuistungist.

Õiguskomisjoni nõunik Linnar Liivamägi leidis, et eelnõu § 1 punktis 3 olevat lauset "hilisema hüvitamiskaebuse esitamise kavatsus ei anna õigust tuvastamiskaebuse esitamiseks" peaks täpsustama, sest menetlusnorm peaks olema üheselt mõistetav. Praegu ta seda väidetavalt ei ole. Minister Urmas Reinsalu nõustus sellega, et viidatud sätte sõnastust peab täpsustama. Praegu on eelnõus niisugune tekst: "Tuvastamiskaebuse võib esitada üksnes juhul, kui õiguse kaitseks ei leidu tõhusamaid vahendeid. Hilisema hüvitamiskaebuse esitamise kavatsus ei anna õigust tuvastamiskaebuse esitamiseks." Teiseks lugemiseks, ma arvan, tuleb parem sõnastus.

Tehti ka terve rida otsuseid: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 27. septembriks, s.o tänaseks (üksmeelne otsus), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (ka konsensus), teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 11. oktoober kell 16 (ka konsensus) ja määrata ettekandjaks mind (konsensus). Ja need konsensuslikud otsused tegid Jaanus Karilaid, Raivo Aeg, Külliki Kübarsepp, Toomas Paur, Hanno Pevkur, Liisa Oviir, Valdo Randpere, Urve Tiidus ja Toomas Vitsut. Tänan teid kuulamast!

Esimees Eiki Nestor

Küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 496 esimene lugemine on lõpetatud. Määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. oktoobri kell 16.

[Üles Tagasi](#)

---

9. 19:22 Haldusmenetluse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (497 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt Vabariigi Valitsuse algatatud haldusmenetluse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 497 esimene lugemine. Algataja ettekandja siseminister Andres Anvelt, palun!

Siseminister Andres Anvelt

Tere veel kord! Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Eesti sihipärane ja innovatiivsusest ajendatud tegevus e-riigi edendamisel on kujunenud Eesti edulooks ja selle eduloo aluseks olevad uuendusmeelsed mõtted peavad leidma väljundi ka õigusmaailmas. Tihti ei piisa ainult soovist teha asju kiiremini, paremini ja lihtsamalt, ka õiguslik regulatsioon peab sellele järele jõudma. Riigi ja isiku vaheline elektrooniline suhtlus on üks võti, kuidas muuta haldusmenetluse läbiviimist kiiremaks ja efektiivsemaks.

Haldusmenetluse seadus sätestab haldusmenetluse peamise aluspõhimõtte, mille kohaselt viiakse haldusmenetlus läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele. Kõrvutades seda põhimõtet e-riigi eduloo ja selle pideva edasiarendamise vajadusega, on selge, et edendada tuleb ka riigi ja isikute vahelist elektroonilist suhtlust. Haldusmenetluse seaduse muutmise seaduse eelnõu loobki elektroonilises vormis läbiviidava haldusmenetluse eripära arvestava üldregulatsiooni. See võtab ühelt poolt arvesse tänapäevaseid nõudeid, sh isiku ja riigi vajadust suhelda elektroonilisel viisil, kuid teisalt lähtub ka menetluses osaleva isiku õiguste tõhusa kaitse vajadusest.

Eelnõu peamine eesmärk on nüüdisajastada dokumendi kättetoimetamist, võrdsustades elektroonilise ja posti teel kättetoimetamise. Kehtiv õigus näeb ette, et dokumendi elektrooniliseks kättetoimetamiseks peab olema isiku nõusolek. Kui sellist nõusolekut pole, siis haldusorgan dokumenti elektrooniliselt kätte toimetada ei tohi. See tähendab, et haldusmenetluse seadusest tuleneva üldregulatsiooni kohaselt toimub kättetoimetamine reeglina posti teel. Tegemist on tänapäevases infoühiskonnas tarbetult kuluka ja aega nõudva toiminguga. Mõningad eriseadused näevad juba praegu ette erisusi võrreldes haldusmenetluse seadusega, sätestades elektroonilise kättetoimetamise erisuse.

Seaduse jõustumisel on haldusorganil dokumendi kättetoimetamisel õigus ise otsustada, kas konkreetse juhtumi asjaolusid arvesse võttes on otstarbekam kasutada posti või elektroonilisi kanaleid, nagu näiteks dokumendi edastamine vahetult isiku meiliaadressile või kasutades haldusorgani infosüsteemi. Seejuures ei

piisa üksnes dokumendi edastamisest isiku meiliaadressile või infosüsteemi ülespanemisest. Dokumenti saab kättetoimetatuks lugeda üksnes juhul, kui isik on kinnitanud, et sai dokumendi temale saadetud meiliaadressil kätte, või kui infosüsteem on registreerinud dokumendi avamise ja vastuvõtmise.

Olulise aspektina saab käesoleva eelnõu puhul välja tuua ka seda, et äriühingu, avalik-õigusliku juriidilise isiku, advokaadi, audiitori, notari, kohtutäituri, pankrotihalduri, patendivolniku ja vandetõlgi puhul piisab dokumendi kättetoimetatuks lugemiseks sellest, kui dokument edastatakse nimetatud isiku äriregistrisse kantud või näiteks tema kodulehel avaldatud elektronposti aadressile. Nimetatud põhimõtte ei laiene siiski mittetulundusühingutele ega sihtasutustele, kuna nendele ei tulene seadusest selgesõnalist kohustust esitada asjaomasele registrile oma kontaktmeiliaadress.

Kättetoimetamise ajahetke reguleerimine on oluline selleks, et tagada piisav õigusselgus, arvestades seejuures väljakujunenud kohtu- ja halduspraktikat. Eelnõuga kõrvaldatakse ka muid ebakõlasid, mis on ilmnenud seoses e-riigi pideva arenemisega alates haldusmenetluse seaduse jõustumisest 2002. aastal. Nii näiteks tunnistatakse kehtetuks norm, mis nõuab õigusakti või volikirja elektroonilises vormis andmiseks volitust eriseaduses või määruises. Loobutakse nõudest lisada digitaalallkiri ja e-tempel olukorras, kus menetlus toimub elektroonilise kanali kaudu ja haldusorgan on isiku juba turvalisel viisil tuvastanud.

Ühtlasi antakse haldusorganile võimalus kasutada dokumendi resolutiivosa avaldamiseks ajalehte või seaduses sätestatud juhul ka Ametlikke Teadaandeid, kui puuduvad andmed isiku elektronposti aadressi kohta või dokumenti ei ole võimalik muul viisil isikule kätte toimetada. Kehtiv õigus näeb sellise võimaluse ette juhul, kui posti teel kättetoimetamine ei ole olnud edukas. Seaduse jõustumisel on see sarnastel tingimustel edaspidi võimalik ka elektroonilise kättetoimetamise võimatuse korral. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Aitäh, siseminister Andres Anvelt! Põhiseaduskomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Marko Pomerants. Palun!

Marko Pomerants

Tere õhtust! Hea esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastab tõele, et Riigikogu põhiseaduskomisjon on seda eelnõu menetlenud ja sellega tutvunud. Ma pean tunnistama, et pärast minu taas Riigikokku jõudmist on protokollide sisu oluliselt tihedamaks muutunud. Ja ma ei hakka uuesti kirjeldama selle seaduseelnõu sisu, sellepärast et minister Anvelt tegi seda oivaliselt. Kõik, kes peavad end haldusmenetluse toetusrühma liikmeks Riigikogus, võivad tutvuda põhiseaduskomisjoni istungi protokolliga nr 125, kus on meie arutelu kirjas.

Et seda arutelu kuidagi ilmetada, ma võtan siiski valitud küsimuse meie protokollil lõpuosast. Nimelt, Jüri Adams, meie komisjoni aseesimees, sõnas, et Eesti kui e-riigi konteksti arvesse võttes on üllatav, et selle küsimusega tegeletakse alles 2017. aastal. Mis on selle põhjus? Urmas Reinsalu vastas, et valdavalt on põhjus siiani taandunud jäigemale arusaamale isiku põhiõigustest. Piltlikult öeldes on levinud arusaam, et paberil teate kohaletoimetamine on kõige kindlam viis selle tagamiseks, et inimene on teate ka realselt kätte saanud. Nüüdseks on hinnatud teiste riikide kogemusi ja analüüsitud kohtupraktikat ning pakutud lahendus on kooskõlas ka riigi hoolsuskohustusega. Samas on oluline, et süsteemi ei kuritarvitataks, sh ka mitte ametkonnad. Tuleb vältida olukorda, kus riik on justkui dokumendi kätte toimetanud, kuid inimene ei ole seda tegelikkuses kätte saanud. Selline oli siis kokkuvõte. Ja tõepoolest, inimesed on muutunud mobiilsemaks, mõned neist on isegi Marbellas. Riigiga suhtlemine on ka nende puhul peale seaduse menetlemist lihtsam, pole ju mõtet neid kirju kuhugi Tallinna aadressile saata.

Komisjon tegi ettepaneku võtta see eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 27. septembriks, ja nii on ka läinud. Meie ettepanek on esimene lugemine lõpetada ja loodan, et nii ka läheb (muide, selles osas oli konsensus). Ettekandja määramiseks korraldatud konkursi võitsin mina (ka selles osas oli konsensus). Ja kui teil on muudatusettepanekuid, mis selle eelnõu veel paremaks teeksid, siis 11. oktoober kell 17.15 on viimane aeg nendega meie poole pöörduda, hiljem ei maksa tulla. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Ka komisjoni ettekandjale ei ole küsimusi. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 497 esimene lugemine on lõpetatud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 11. oktoober kell 17.15.

[Üles Tagasi](#)

---

10. 19:31 Sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (499 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgnevalt Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 499 esimene lugemine. Algataja ettekandja rahandusminister Toomas Tõniste, palun!

Rahandusminister Toomas Tõniste

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan ülevaate sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõust. Valitsus on teile esitanud eelnõu, mille eesmärk on muuta füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtlustulu maksustamise reegleid. Erineva mõjuga muudatusi on kokku enam kui kümnekond ja kõik need peaksid senisest enam soodustama FIE-na tegutsemist.

FIE-ga seotud muudatustel on kaks suunda. FIE-le antakse õigus teha tulust teatavaid mahaarvamisi, mis on praegu lubatud üksnes äriühingutele. Teisalt laiendatakse töötajatele kehtestatud maksusoodustusi ja sotsiaalseid tagatisi ka FIE-le. Tulumaksuseaduses tehtavad muudatused puudutavad vastuvõtu- ja reklaamikulude ning tasutud sotsiaalmaksu ettevõtlustulust mahaarvamist. Lisaks vabastatakse Eestis maksust FIE välisriigis teenitud ettevõtlustulu. Suuremas mahus ettevõtlusega tegeleva FIE jaoks on oluline sotsiaalmaksu lae langetamine seniselt viieteistkümnekordselt töötasu alammääralt kümnekordsele ning kahjumite edasikandmise perioodi pikendamine seitsmelt aastalt kümnele.

Eelnõuga muudetakse paindlikumaks ka sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ja avansilise makse arvestamise reegleid. Senisest enam võetakse sotsiaalmaksu kohustuse arvestamisel arvesse haiguse tõttu tekkinud pause ja õppimisest tingitud koormust. FIE-le kehtestatakse ka terviseedendamise kulude ja välislahetusega seotud toitlustamiskulude mahaarvamise õigus.

Lisaks FIE-ga seotud muudatustele suurendatakse eelnõuga kohalikele omavalitsustele kantavat tulumaksuosa. See tõuseb järgneva kolme aasta jooksul seniselt 11,6%-lt 11,91%-le isiku maksustatavast tulust. Eelnõu on kavandatud jõustuma 2018. aasta 1. jaanuaril. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Andres Ammas, palun!

Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Rahanduskomisjoni koosolekul oli teie ja teie kolleegidega ministeeriumist põgusalt sel teemal ka juttu, et milleks tänapäeval üldse veel FIE-t vaja on. Meil on nüüd olemas ettevõtluskonto võimalus ja väga lihtne on asutada osaühingut, kus ei pea olema kapitali sissemakset ega midagi. Mis roll on FIE-l tänapäeval? Ja kas teie hinnangul tasub pigem moodustada osaühing või tegutseda FIE-na? Kummal juhul on ettevõtlusega tegeleda soovija jaoks maksustamine soodsam?

Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et alustava väikeettevõtte jaoks on FIE-ndus praegu üks kõige soodsamaid ja lihtsamaid viise ettevõtlusega tegelemiseks. Võib-olla just sellepärast, et puudub kohustus esitada mitmeid teistele kohustuslikke aruandeid, pidada tekkepõhist raamatupidamisarvestust jne. Praegu on FIE-sid kokku üle 30 000. Nii et juba see näitab, et tegelikult tahetakse FIE olla, vaatamata sellele, et kohati on FIE-ks olekul natuke negatiivne maine.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud minister! Ma loen siit eelnõu seletuskirjast, et meil on juba aastaid kehtinud ettevõtlustulu aktiivse tegevuse tuluks ja kapitalituluks jagamise reegel. Ma arvan umbes teadvat, mida siin mõeldud on, aga ma ei saa täpselt aru, kuidas see toimib. Ma küsin, et kui selline reegel on olemas, siis ega te ole kaalunud selle rakendamist ka osaühingutele. Meil on ju teatavasti see probleem, et palga asemel makstakse dividende. Kui meil oleks selline kapitalituluks ja töiseks tuluks jagamise reegel, siis võiks ka selle OÜ-tamise ära lõpetada. Ega te ei ole kaalunud selle reegli rakendamist ka OÜ-dele?

Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh küsimuse eest! Ei ole seda kaalunud. Ettepanekud selle eelnõu kohta on tulnud töögrupilt, mis sai alguse 2012. aastal. See on käinud ka kooskõlastusringil ja ka sealt ei tulnud sellist ettepanekut.

Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

Krista Aru

Härra juhataja! Austatud härra minister! Ma küsin uuesti oma pinginaabri küsimuse teise poole. Kumb on teie hinnangu järgi maksustamise seisukohalt soodsam – kas töötada FIE-na või teha kohe osaühing?

Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Kui on ikkagi plaanis korralikult ettevõtlusega tegeleda ja perspektiivis ka töötajaid võtta, siis mina eelistaksin osaühingut. Olin ka ise kunagi FIE. Arvasin, et seda võimalust on hea kasutada näiteks tagastatud kortermaja haldamisel, väljarentimisel, aga otsustasin ikkagi osaühingu kasuks.

Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Ka selles küsimuses, mis ma nüüd esitan, päris lõplikku selgust komisjoni istungil ei tulnud. Omavalitsuste rahastamise küsimus on tegelikult ammune diskussiooniallikas. Kas või Keskerakond on aastaid rääkinud sellest, et omavalitsuste tulubaasi tuleb tõsta ja vahepealne ebaõiglus likvideerida. See idee ei ole järsku kusagilt taevast tulnud. Kuidas nüüd niimoodi läks, et meie ees on jälle üks pisikene kobarseadus, et ei olnud enam aega seda omavalitsuste tulubaasi muutmist kuhugi mujale või eraldi eelnõuna vormistada, vaid tuli ta siia sokutada? Olgem ausad – ja ka teie kolleegid tunnistasid seda rahanduskomisjoni istungil –, et neil kahel teemal täiesti puudub omavaheline seos.

Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Ei saa öelda, et see seos täiesti puudub. Tegemist on eelnõuga, mille puhul on sotsiaalmaksuseaduse muudatused vähemal või rohkemal määral seotud tulumaksuseaduses tehtavate muudatustega. Ei tea, kas iga kahe või enama seaduse üheaegset muutmist saab kohe kobareelnõuks nimetada. Jah, kui keegi tahab, võib ta niimoodi öelda, aga ma arvan, et antud juhul see nii ei ole.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem algatajale küsimusi ei ole. Annan võimaluse esineda rahanduskomisjoni esimehele, Mihhail Stalnuhhinile. Palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Käesolev seaduseelnõu anti Riigikogule üle 11. septembril. Meie arutasime seda komisjonis enne esimesele lugemisele saatmist 19. septembril. Kohal olid rahandusminister härra Tõniste, kaks ametnikku ministeeriumist ja seitse komisjoni liiget. Selgitusi seaduseelnõu sätetele oli isegi veidi rohkem, kui siin saalis kõlas, ja need olid ammendavad.

Peale seda esitati kaheksa küsimust. Üks küsimustering puudutas kooskõlastamist. Me saime teada, et seda seaduseelnõu kooskõlastati tööandjate liiduga, maksumaksjate liiduga, EVEA-ga ja haigekassaga. Positiivse vastuse andis kaubandus-tööstuskoda. Haigekassa tegi ettepaneku, mida Rahandusministeerium ei suutnud eelnõus kajastada, sest see puudutas andmekogude kaitset. Ma ei oska isegi täpselt selgitada, milles asi oli, aga jutt oli andmekaitsest.

Küsitati, kas FIE-de organisatsioon on olemas ja kas nendega on ka eelnõu kooskõlastatud. Öeldi, et eelnõu ettevalmistamisel olid nad juba esindatud. Kusjuures mina lugesin pärast veel huviga täiendavat vastust, et tegelikult hakati seda eelnõu tegema juba 2012. aastal.

Juttu oli ka sellest, kuidas kohalike omavalitsuste liidud suhtuvad nendesse muudatustesse. Teatati, et aprillis ja augustis esitati neile läbirääkimiste käigus, järgmise aasta eelarvet kooskõlastades, küsimusi seoses selle teise osaga, mis puudutab tulubaasi. Nende vastus oli positiivne nii protsentide kui ka järgmise kolme aasta summade (20, 25 ja 29 miljonit) koha pealt.

Andres, minu arvamus põhjusest, miks need kaks seadust siia koos tulid. Me küsisime ka komisjonis, miks nad siia koos tulid, et kas see ei ole kobarseadus. Kui ma nägin, et viimane kooskõlastus kohalike omavalitsuste liitudega toimus 18. augustil, siis oli selge, et kui see eelnõu läheb omaette ringile, siis see lihtsalt ei jõua menetlust läbida. Samas on vaja seda tulubaasi väga kiires korras tõsta.

Küstiti veel, kas FIE-sid on üldse vaja. Vastuseks kõlas, et see on mikroettevõtlus, kus on nii või teisiti tegu lihtsustatud raamatupidamisega. Kui äri kasvab, siis ta läheb üle äriühinguks, võtab järgmise vormi jne. Aga tegelikult on FIE-sid vaja. Seda näitab ka nende arv Eestis – ühes protokollis on 31 000, teises protokollis 34 000. Ma arvan, et see arv on seal lähedal.

Üks tähtis küsimus oli see, et Riigikontrolli raportis on märgitud, et kui KOV-ide tulubaas suureneb, siis mängib see rohkem suurte omavalitsuste kasuks ja väikesed kaotavad. Sellele tuli ka vastus, et teemat uuritakse ja läbirääkimised käivad. Vahed ei lähe kindlasti suuremaks – seda kinnitasid ministeeriumi esindajad ja selle tarvis töötatakse välja tasandusbaasi arvutamise skeem.

Nii, oli veel üks küsimus. Varem oli KOV-idele laekuva tulumaksu määr 11,93%. Miks ei ole sellist eesmärki, et see taastada? Ma tuletan meelde, et kolme aasta pärast on see 11,91%. Vastuseks kõlas, et vahepeal, kui see oli 11,4%, lisati 0,2% maamaksu kompenseerimiseks. Selle ajaga, mis on möödunud, on kohalikelt omavalitsustelt mõned kohustused ära võetud, mis vähendab ka nende rahalist koormust.

Peale arutelu tehti neli menetluslikku otsust (kõik olid konsensuslikud): määrata komisjoni ettekandjaks komisjoni esimees, teha juhatusetele ettepanek tuua see eelnõu saali 27. septembril ehk täna, anda muudatusettepanekuteks kümme päeva, s.o kuni 11. oktoobrini kell 17.15, ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimusi komisjoni ettekandjale ei ole. Aitäh, Mihhail Stalnuhhin! Avan läbirääkimised. Sven Sester, palun, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid, kes on veel siia jäänud! Me oleme praegu minu meelest ajaloolises mõttes – võib-olla on see liiga paatosega öeldud – väga heas hetkes. Nimelt, valitsus on toonud siia lauale eelnõu, mida on tegelikult päris kaua oodatud. Seda on kaua oodanud just see sektor, keda see puudutama hakkab, ehk FIE-d. Vahepeal olid siin küsimused ja vastused, et mis on ühe või teise ettevõtluse väljundi plussid ja miinused. Ega tänapäeval ei ole ainult osaühingud ja FIE-d. Kuulge, meil on ka aktsiaseltsid, meil on täisühingud ja meil on nüüdseks ka ettevõtluskonto loomise võimalus.

Igalühel on omad plussid ja miinused. Täisühinguid on Eesti ettevõtluses muide väga vähe. Põhjus on väga lihtne: täisühingu puhul sa vastutad saba ja karvadega, kogu oma varaga. See-eest on ka olukord näiteks pankadega suheldes hoopis teistsugune. Ka pank teab seda, et iga sinu otsuse tegemisel on kogu sinu vara mängus. Iga võimaliku ettevõtlusvormi puhul pead sa tegelikult arvestama ka sellega, milline on sinu potentsiaalne käive, kas sa tulevikus oled käibemaksukohuslane või mitte, kas sul on teatud hetkedel parem töötajaid juurde palgata jne. Kui sa oled üksinda, siis võib suure tõenäosusega hoopis FIE-na tegutsemine parem olla. Nii et ühes või teises tegevusvaldkonnas opereerides on Eestis tegelikult valikuvõimalus olemas. Kuna eelnõu puudutab konkreetselt FIE-sid ja ma ise olen olnud selle eelnõu väljatöötamise juures, siis ma paari sõna markeerin veel kord ühte asja. Minu meelest on selle eelnõu esmane eesmärk anda FIE-dele needsamad võimalused, mis on praegu olemas ettevõtjatel, kes kasutavad tegutsemiseks teisi äriühinguvorme, peaaesjalikult aktsiaseltse ja osaühinguid. Kui te küsite, mis võimalused need on, mis on siin teistsugust, mis selle eelnõuga muutub, siis ma toon sellised näited. Me ise muutsime ühe eelnõuga asja, mis oli 21 aastat vana. Mis see oli? Tuletame meelde, et meil oli välislahetuses päevaraha piirang 32 eurot. Me muutsime selle ära, sellist piirangut enam ei ole. Nüüd on see 50 eurot. Aga FIE-del see summa ei muutunud, neile jäi 32 eurot. See on üks näide selle kohta, mis nüüd ära muudetakse. Või kui FIE tegi reklaami eesmärgil mingi toote, pastaka või mis iganes asja, siis tal ei olnud võimalik seda kaupa samaväärses ulatuses oma tegevuskuludesse kanda. Osaühingul ja aktsiaseltsil on see võimalus juba praegu.

Need on näited, mille puhul me näeme, et muudatused ühtlustavad FIE-de tegevust osaühingu või aktsiaseltsi analoogse tegevusega. Minu meelest on see hästi oluline. See suurendab veelgi võimalust, et inimene, kes tahab hakata ettevõtjaks, mõtleb, et miks mitte proovida seda füüsilisest isikust ettevõtja staatuse kaudu. Kahjumite edasikandmine. Praegu on võimalik kahjumit edasi kanda seitse aastat, aga järgmise muudatusega, mis meil täna laual on, on võimalik kahjumit kümme aastat edasi kanda. Sotsiaalmaksu lae langetamine. Praegu on see viieteistkümnekordne töötasu, mis langetatakse kümnekordsele. Need on kõik muudatused, mis on aegade jooksul lauale tulnud.

Tõsilugu, ajalises plaanis hakati sellest päris ammu rääkima. Juba aastatel 2012–2013 löid ettevõtlikud

inimesed, kellele FIE-ndus oli südameasi – näiteks Olavi Kärсна, keda kindlasti paljud teavad, ja Priidu Pärna –, Justiitsministeeriumi juurde töörühma. Ja selle töörühma lõppraportis oli 30 loetelu, kuidas nemad näevad ette tulumaksu- ja sotsiaalmaksukorralduse muutmist. Osa nendest ettepanekutest on tänaseks ellu viidud, osa ei olegi võimalik ellu viia – ei ole mõistlik. Aga need kõnealused muudatused võiks veel lisaks ellu viia. Mul on eriti hea meel ühe asja üle. Valitsuskoalitsioonides püütakse ju tihti kogu au ühe või teise lauale toodud muudatuse eest endale võtta. Siinkohal ma võin küll öelda, vaadates igaühele otsa, et see eelnõu on siia tulnud IRL-i eestvõttel. See oli meie valimislubadus ja saime selle ka koalitsioonilepingusse. Täna on see siin laua peal ja loodame, et saame selle ka kolme lugemisega vastu võetud. Nii et aitäh veel kord kõigile, et me oleme sellega nii kaugel jõudnud!

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Unustasin mainida seda, et me komisjonis küsisime, milline mõju on selle eelnõu esimese poole muudatustel, mis puudutavad FIE-sid. Kõik 13 muudatust on ainult positiivsed. Nende kogumaksumus on 1 320 000 eurot, millest 272 000 on tulumaks ja ülejäänud 1 048 000 juba sotsiaalmaks. Ja veel läheb hinnanguliselt umbes 500 000 eurot maksuhaldurile selleks, et korrastada maksude arvestuse süsteemi. See oli täpsustus.

Aga ma tahan selle seaduseelnõu kohta väga lühidalt öelda, et kui ma kodus sellest oma kolleegidele rääkisin, siis mulle öeldi niiviisi: tead, kui me kuuleme, et see muudatus on seadusesse sisse hääletatud, siis me usume. Ma võiks öelda, et mu käed värisevad õnnest. See on õnn, et mina seda siin ette kannan – räägin sellest kohalike omavalitsuste tulubaasist. Tegelikult käed ei värise, aga rõõm on tohutult suur. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Eelnõu 499 esimene lugemine on lõpetatud. Määrán muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 11. oktoobri kell 17.15.

[Üles Tagasi](#)

---

11. 19:52 Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (498 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Algataja ettekandja on jällegi rahandusminister Toomas Tõniste. Palun!

Rahandusminister Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head Riigikogu liikmed! Täna on esimesel lugemisel ka makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Sellega integreeritakse Eesti õigusesse makseteenuste teises direktiivis sätestatud põhimõtted ja eesmärgid. Eelnõuga soodustatakse uute makseteenuste turule tulemist ning ühtlustatakse makseteenuste pakkujate tegevustingimusi. Samuti luuakse tingimused turvalisema maksekeskkonna jaoks ja laiendatakse tarbija õiguste kaitset. Infotehnoloogia kiire areng ei ole jätnud puutumata ka makseteenuste valdkonda. Pigem vastupidi: erinevad elektroonilise maksmise võimalused on aasta-aastalt suurendanud makseteenuste valikut ja kättesaadavust. Seejuures vajab makseteenuste turu areng ja toimimine seadusi, mis järgivad kahte veidi vastandlikku eesmärki. Ühest küljest tuleb soosida maksevahendite innovatsiooni, kuid teisest küljest peab maandama turvariske. Nõuete täitmise üle tuleb seada tõhus kontroll. Järelikult on oluline, et kõik makseteenuste pakkujad oleks Finantsinspektsiooni järelevalve all. See puudutab ka ettevõtjaid, kes pakuvad innovaatilisi makseteenuseid. Eelnõu käsitlebki uut tüüpi makseteenuste pakkujate tegevust ja järelevalvet nende üle. Nii suurendame tarbijate õiguste kaitset, tagame õiglase konkurentsi teenusepakkujate vahel ja kasvatame usaldust makseturu vastu.

Ühes infotehnoloogilise arenguga tuleb järjest enam tähelepanu pöörata ka maksekeskkonna turvalisusele. Turvalisuse tõstmise eesmärgil piiratakse seni laialt levinud paroolikaartide kasutamist. Klientide turvalisema

autentimise vahendid, nagu näiteks ID-kaardid ja PIN-kalkulaatorid, aitavad kaitsta võimalike turvaintsidentide eest hoopis teisel tasandil kui paroolikaardid.

Kui vaadata Eesti makseteenuste turgu võrdluses teiste Euroopa riikidega, siis näeme pilti, mille järgi me oleme väga hästi arenenud riik, kus on kõrge digitaalsete lahenduste tase. Ülekande tegemine internetipangas ja e-arve püsimaksed on meie igapäeva elu lahutamatu osa. Pangakaarti kasutatakse aina rohkem ja see trend jätkub. Eelnõuga kindlustame oma head positsiooni ja loome soodsa pinnase edasiseks arenguks. Seadus on planeeritud jõustuma 13. jaanuaril 2018. aastal, mis on ühtlasi makseteenuste teise direktiivi ülevõtmise tähtaeg. Klientide turvalisema autentimise nõuet tuleb rakendada alates Euroopa Komisjoni rakendusmääruse jõustumisest. See juhtub eeldatavasti 2019. aasta teisel poolel. Etteruttavalt ütlen ka, et sinnamaani paroolikaardid ilusti kehtivad, kui mõni pank ise nende kasutust vahepeal ei piira. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Neid ei ole. Aitäh, Toomas Tõniste! Rahanduskomisjoni ettekandja on Andrei Novikov. Palun!

Andrei Novikov

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 19. septembril. Algatajate esindajana tutvustas eelnõu rahandusminister Toomas Tõniste. Rahandusminister tutvustas komisjoni istungil eelnõu eesmärki ja sisu. Ta märkis, et eelnõuga võetakse üle makseteenuste direktiivi uus redaktsioon. Ministri selgitusel on makseteenuste direktiivi eesmärk võrdsustada turul tegutsevate ja turule tulevate uute ettevõtjate tegevustingimused, soodustada uute makseteenuste turu laienemist õiglastes konkurentsitingimustes ning tagada kõrgetasemeline tarbija õiguste kaitse kogu liidu makseteenuste kasutajale. Eelnõuga vähenevad ühtlasi elektrooniliste maksetega seotud turvariskid. Ministri sõnul suureneb makseteenuste valik ja läbipaistvus ning tarbijate usaldus ühtlustatud makseturu vastu, samuti muutub tõhusamaks tarbijakaitse regulatsioon.

Komisjonis tekkis ka küsimusi. Sooviti teada, kas kliendil on ülevõetavast direktiivist tulenevalt võimalik juba algatatud ülekannet tagasi kutsuda. Vastati, et otsekorralduse puhul on võimalik makset tagasi kutsuda kuni tähtpäeva saabumiseni, hiljem enam mitte. Paluti selgitada paroolikaartidega seonduvat ning küsiti, kas nimetatud muudatus on pankadega kooskõlastatud. Vastati, et tehingud paroolikaartidega lõpetatakse eelkõige turvalisuse tagamiseks. Suuremad pangad, nagu Swedbank või SEB Pank, on asjast teadlikud. AS LHV Pank ja AS DNB Pank on paroolikaartide kasutamise lõpetanud. Veel küsiti, kas piiratakse krediitkaartide kasutamist. Vastati, et muudatus puudutab ainult internetis krediitkaardiga maksete tegemist, lisatakse täiendavaid turvameetmeid.

Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: teha ettepanek võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda kolmapäevaks, 27. septembriks, ja esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati kümme tööpäeva, st 11. oktoober kell 17.15. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Neid ei ole. Aitäh, Andrei Novikov! Avan läbirääkimised. Sulen läbirääkimised. Eelnõu 498 esimene lugemine on lõpetatud. Muudatusettepanekute tähtaeg on 11. oktoober kell 17.15. Kohtume homme.

Istungi lõpp kell 19.59.